

מערכות

ירחון

ה

מכתב מנשיא

ינואר 1941

תוכן הענינים:

1	במערכה: מעמדה של ארץ-ישראל במלחמה
6	זאב ז'בוטינסקי ותנועת הגדודים העבריים (סוף)
16	מעמדה של תורכיה בריטניה בכור האש:
23	לונדון עומדת בנסיון
26	«הרגלים חדשים שאנו רוכשים לנו» להכשרת הנוער:
28	יסודות החינוך הגופני המורחב לנוער
32	אימון הנוער למלחמה ושלו
35	חיל הרגלים במלחמת הרים
40	חת-המקלע «תומפסון»
44	הכלב כחבר-לקרב במלחמה
47	השתתפותה של אמריקה במלחמת-העולם 1914-1918 מדור למשק ולכלכלה:
51	המשק האנגלי מקץ שנה למלחמה
53	הנפט הרומני ומנגנון המלחמה הנאצי רשימות מדיניות:
54	מסביב לתכנית ההתישבות היהודית באלסקה רשימות קצרות:
57	הגברים בגיל העמידה בתפקידי הגנה
58	הפלת מפציץ באשרובים
60	ציוני המזרח התיכון
62	בין שכנינו בקורת ספרים:
63	«מנהיגות» מאת מיור-גנרל י. א. מ. דארנט
64	«זבולון לחוף ימים ישכון» מאת י. ברסלבסקי תמונות
	הכלב כחבר-לקרב במלחמה «משמר הארץ» הבריטי באימוניו

דב ויצחק
מבוני המולדת ומניניה
נפקדו

ב מ ע ר ק ה

מעמדה של ארץ-ישראל במלחמה

עם פרוס שנת 1941 גדלה הצפיה ורבתה המתיחות לקראת האביב. את הרגשות הכללית של העולם ביטא הגנרל סמטס בנאומו בליל השנה החדשה: „היטלר יבקש הכרעה בשנת 1941“.

הצלחותיהם של בעלי-הברית באלבניה ובמדבר לוב הנן חשובות בודאי. הן מבחינה צבאית ישירה והן מבחינת עידוד המדינות הניטרליות בבלקן. מסירת איי יון לרשות הצי והאוויריה הבריטיים יש לה משקל רב גם לגבי כל מערכה עתידה במזרחו של הים התיכון. ואם יבוצע גירוש האיטלקים מלוב, יהיה רוב צבאו של גנרל ויול פנוי לצרכי החזיתות האחרות בשטח עולם זה. ברם, בכל אלה אין עדיין משום הכרעה. „מנצ'סטר גרדיאן“ כאילו חזה מראש את קורות החדשים האחרונים, בכתבו בערב מלחמת יון-איטליה: „לא תהא בכך תבונה יתרה, לראות את המלחמה באיזור הים התיכון כהאבקות בינינו ובין האיטלקים. אף כאן האויב העיקרי היא גרמניה“. גרמניה הנאצית חנסה לבקש הכרעה באביב ובקיץ 1941, באשר יודעת היא, כי במשך שנת 1942 יתחילו כוחותיהם של בעלי-הברית לעלות על כוחותיה, הן בצידוד יבשתי ואירי והן במספר האנשים המאומנים. משעה שארצות-הברית התחייבו לתמיכה תכניתית במלחמתה של האימפריה הבריטית, אין מקום לספקות רבים בנידון זה.

ב.

השאלה היא, לאן יכוונו הנאצים את התקפת האביב הגדולה? יתכן, שינסו לפלוש לאיי אנגליה. איש אינו יכול לאמור זאת בבטחה מראש. על כל פנים, נעשית הפלישה לאנגליה — דרך הים והאוויר — קשה מיום ליום. ואין לחשוב, שהגרמנים יקשרו את כל גורלם במלחמה, להצלחה או לכשלון, במערכה יחידה זו. אך בין שינסו לבצע את הפלישה לאנגליה, ובין שיסתפקו באיומי וביומי פלישה בלבד, כדי לרתק לאיי המטרופולין כוחות בריטיים מרובים ככל האפשר, הרי קרוב מאד לודאי, שלעת האביב מכינים הנאצים את ההתקפה הגדולה על הארצות הבריטיות במזרח התיכון — דרך הבלקנים ואנטוליה התורכית.

גורמים צבאיים-מדיניים כבדי-משקל מעוררים את הרייך השלישי להתקפה זו. אילו הצליח הצבא הנאצי להגיע לא"י, לכבוש את חיפה, להשתלט על צינור הנפט, ולהתקרב לתעלת סואץ, — היה הצי הבריטי נאלץ לעזוב את אלכסנדריה ואת הים התיכון. אף אם יוכלו בעלי הברית להגן אז על מצרים, (ויהיה זה תפקיד קשה מאד), הרי על כל פנים תעבור השליטה בים התיכון לרשותן של מדינות הציר. צרפת, "הבלתי-כבושה" על כל מושבותיה בצפון אפריקה, וספרד שהיא ניטרלית כיום, תוכרחה, בתנאים אלו, להצטרף לכובש הנאצי. רוסיה תנותק מכל מגע עם מעצמה ידידותית באירופה ובקדמת-אסיה, ותעמוד מבודדת לגמרי מבחינה צבאית-אסטרטגית מול כל כוחו המלחמתי של הציר. אכן רוסיה תדמה אז — כבטויו של אחד מגדולי העתונאים האנגלים, — ל"תנין ענק, שהוטל על החוף, והציד מבקע בנחת את כרסו וממלא כליו שמן-תנינים".

השליטה הנאצית על איזור הים התיכון אומרת לא רק השתלטות גרמנית מוחלטת על כל אירופה — ורוסיה בכלל זה — אלא גם השלמת משק המלחמה הנאצי בחמרים החסרים לו ביותר. עם כבושה של תורכיה וא"י יפול הנפט העירקי והאירני לידיה של גרמניה. המתכות והמינרלים של צפון-אפריקה יהיו בגבולות שלטונה. ואף הנפט של בקו וחמרי הגלם המרובים של הקוקו הרוסי יהיו ברשותה — בשעה ובצורה שתרצה בהם. באם המזרח התיכון הבריטי יכבש ע"י הנאצים, תפסיד הבלוקדה של בעלי-הברית — אף שתמשך באוקיינוסים הגדולים — חלק חשוב מתכליתה. בשטח העצום שמסביב לים התיכון תמצא מכונת המלחמה הגרמנית את מרבית צרכיה.

וכן תרכוש לה גרמניה, במקרה זה, תנאים מצוינים להמשכת המלחמה. הודו הבריטית תעמוד מול חזית משולשת של שני אויבים — הגרמנים ממערב והיפנים ממזרח — וניטרלי אחד בצפון, שספק, אם תשאר אז בידו חופש הבחירה. ובאפריקה — אם יחליטו הגרמנים להיות פסיביים בקונטיננט זה, — ישיגו את המגן הטבעי הכביר ביותר אשר על פני כדור הארץ: את מדבר-סהרה במערבו ובמרכזו של הקונטיננט, ואת הג'ונגל במזרחו.

„זאת היא חזית-מלחמה — כתב, מנצ'סטר גרדיאן' על המזרח התיכון — אשר שם עלולה הבלוקדה שלנו להשבר, והאימפריה הבריטית עלולה להודעוץ ביסודי-יסודותיה“.

את הפעולות הצבאיות והדיפלומטיות של גרמניה בחדשים האחרונים יש לראות כמפעל-הכשרה למסע-ההתקפה הגדול על א"י ומצרים. המו"מ עם פְּטֶן מתכוין לשמוש בצי הצרפתי ובבסיסי הים והאוויר באפריקה, לשם פעולות נגד המזרח התיכון. אף כיבושה של רומניה, ואיזמי-הפלישה לבולגריה, אין להם כל תכלית אחרת. מבחינה משקית ולשם השליטה במקום, מוטב לנאצים, שרומניה, בולגריה ושאר מדינות הבלקן תשארנה ניטרליות. לחצה הצבאי של גרמניה מספיק, כדי לשעבד את משקן כליל לצרכי מנגנונה המלחמתי. אין צורך אף בדיוויזיה נאצית אחת בתוך גבולות רומניה, כדי שפיתוח מקורות הנפט הרומניים יותאם לפי דרישות הגרמנים וכדי שהנפט יזורם לפי פקודותיהם. יתר על כן, נוכחות הדיוויזיות הגרמניות אך מסכנת את מקורות הנפט הרומניים, באשר היא נותנת הצדקה לחיל האוויר המלכותי לפוצץ אותם, בשעה כשרה לכך.

כיבושה של רומניה ותכניות הפלישה לבולגריה („בשלום” או שלא-בשלום) אין להן הסברה מספקת מבחינת עניני הגרמנים ברומניה או בבולגריה כשל עצמן. את כל הצעדים הללו יש לראות כדרגות-הכנה להתקפה הגדולה על תורכיה ועל המזרח התיכון.

בהערכת פעולות הרייך בסוף הקיץ ובראשית הסתו, כתב „טיימס” כדברים האלה: „מבין שתי הסכנות הגדולות, שהננו עומדים בפניהן, נראה כעת הים התיכון כמקום הסכנה העיקרי. במצרים, ולא בלונדון, עלול להמצא המפתח לכל עתידנו”.

ג.

אותן הסיבות, המשוות לארץ-ישראל ולמצרים כוח-משיכה רב כל-כך בעיני הנאצים, מצוות על האימפריה הבריטית ועל בני בריתה לרכז את כל כוחותיהם החפשיים להגנה על פינת עולם זו. אולם הנימוקים כבדי-המשקל האמורים לעיל אינם ממצים עדיין את כל חשיבותן של שתי הארצות הנ"ל מנקודת השקפתם של בעלי-הברית.

א"י, יחד עם ערפה המצרי, מהווה את הבסיס העיקרי, ממנו תצא ההתקפה האנגלו-סכסית הגדולה לשחרור הקונטיננט האירופי משלטון הנאצים. במשך שנת 1942 תגיע, כמשוער, תעשית האוירונים הבריטית-האמריקנית לשיא הדרוש; עד לאותו פרק זמן, בערך, יאומנו ויצוידו מיליונים אחדים של חיילים לפעולות יבשה מחוץ לאיים הבריטיים; ואז יתקרב זמן השילומים. וינסטון צ'רצ'יל בנאומו, באמצע נובמבר, רמז על המערכות הכבירות שתערכנה אולי בעוד שנתיים ימים. וודאי שלא דבר סתם בעלמא.

ואולם כל התקפה, ובפרט כל התקפה גדולה, נחוץ לה בסיס, אשר שם תוכן וממנו תצא למסעותיה. חכמת המלחמה מצווה, כמובן, שלא לצמצם את תכניות ההתקפה בנקודה אחת דוקא. תפקיד חשוב הוא להביא את האויב לידי כך, שיחשוש למכה מכל צד, ויפזר את כוחותיו במקומות רבים. יש לשער, איפוא,

שהנהלת המלחמה הבריטית לא תמנע עצמה מהעלות דיסנטים ימיים בנקודות שונות בחופי אירופה הארוכים, הנמצאים כעת ברשות הנאצים. השלטון בימים הוא בידי בריטניה, והיתרון באויר עלול לעבור לידה במשך שנת 1942; עובדות אלו תעוררנה אותה, פעם בפעם, לפעולה דיסנטית ולקשיטות מבסיסה הימיים. כן נוסף לבעלי-הברית בסתיו האחרון גם בסיס התקפה אֶמְפִּי בִּי * בקצה הקונטיננט האירופי עצמו. יהיה גורל ההאבקות היונית באביב ובקיץ ככל אשר יהיה, — על ידי עצם הכרות המלחמה על יון הוסיף מוסוליני לאנגליה ולבני-בריתה בסיס ביבשת אירופה וצבא משובח בן כמה מאות אלפים איש.

אולם שני מקורות ההתקפה הנ"ל נתונים להגבלות חשובות. דיסנטים ימיים הצליחו בעשרות השנים האחרונות רק במקום שהמתגונן לא התכונן להם כלל, או במקום שלא היו בידיו שירותי-מלחמה מודרניים. דוגמה למקרה הראשון ראינו בנורבגיה באפריל 1940; למקרה השני — בסין הדרומית בשנות 9—1937. אך במקום שחסר אחד משני התנאים הנ"ל, שם קשה היתה פעולה דיסנטית גם נגד צבא חלש באופן יחסי. אפילו הצבא התורכי-העותומני הישן, שכידוע לא היה מצויד בתכלית השלמות, עמד בהצלחה מרובה נגד הדיסנט של בעלי-הברית בדרדנלים, בשנת 1915. אף-על-פי-כן ישתמשו, ודאי, בעלי הברית בדיסנטים כדי להתקיף את אירופה הנאצית. הנסיונות הדיסנטיים ישמשו איום מתמיד, אשר יהיה מקור הפרעה עצום למכונת המלחמה הגרמנית, ובכוחו אפשר יהיה לבוא לידי הישגים אסטרטגיים חשובים, אף אם נסיון זה או אחר יגמר בנסיגה טקטית. בפרט תהא פעולה זו מבורכת בהצלחות לאחר שהצבא הנאצי יוכה בחזית עיקרית, והעמים המדוכאים יתאוששו להתקומם נגדו. אך ברי, שבעלי הברית לא יוכלו לצמצם את התקפתם על הקונטיננט בסוג-מלחמה זה.

אשר לבסיסים היוניים, הרי ערכם רב ביחוד בשביל כוחות אויריים וימיים. אולם היקפה של ארץ יון אינו גדול למדי, ואם ירוכזו שם הכוחות היבשתיים העיקריים של האימפריה הבריטית במזרח, עלולים הם להסתכן מאד, ובפרט במלחמה עם אויב חזק ובעל מוביליות רבה. המפקדה הבריטית במזרח התיכון התנהגה בהתאם להכרה זו, והודיעה על כך רשמית: יון קבלה עזרה חשובה בים, באויר, ובציוד מקצועי. אולם התגבורת העיקרית של הכוחות היבשתיים מופנית לארץ-ישראל ולמצרים. לפני כשלושה חדשים כתב ג'. ל. גרין על מצרים וארץ-ישראל את הדברים הבאים: „כאן הוא המפתח לכל. כאן עלינו לעמוד מול הסכנה ולשבור אותה. חובתנו — להחזיק את מצרים בכל מחיר. זאת תהא, כנראה, נקודת השיא של תפקידנו במלחמה.“ ועל הרעיון הזה חזר ביתר בהירות הסוקר הצבאי של רויטר, הגנרל סר הוברט גוף, בליל ראש שנת 1941: „אם יתחיל היטלר באביב במסע נגד הבלקנים... תהא זאת, אולי, המערכה המכריעה נגד העריצות הנאצית“. גרין ציין את מטרתה האסטרטגית של ההתקפה הנאצית המכריעה: גוף — את הדרך בה תכונן.

* אמפיבי = יבשתי-ימי.

אותה שעה שיהדפו בעלי הברית את ההתקפה הנאצית על המזרח התיכון — וכולנו מקוים לכך — תהא, כנראה, שעת-המפנה של המלחמה. אמנם, המלחמה לא תגמר בשנה אחת. עוד יעבור זמן, עד אשר יצברו בעלי הברית את הכוחות הדרושים לא רק להגנה מוצלחת, אלא גם למסעות ההתקפה הגדולים על יבשת אירופה. אין איש יכול לדעת מראש, כמה שנים וחדשים יעברו עד שמסעות אלו יבוצעו ויוכתרו בהצלחה סופית. המדינאים האחראיים להנהלת המלחמה, החל מוינסטון צ'רצ'יל וגמור בגנרל מַטְקֶסס, אינם מבטיחים סיום מהיר. ברם, הכשלת ההתקפה הגרמנית על המזרח התיכון באביב ובקיץ זה תהא דומה בערכה לעיכוב הגרמנים ליד המְרְנָה בספטמבר 1914. המלחמה ההיא נמשכה, כידוע, עוד ארבע שנים לאחר קרב מרנה, אולם נבוני המצביאים הגרמניים ידעו, שבימי ספטמבר 1914 איבדו את תקותם לנצחון. מאז החל הזמן לפעול נגדם.

אהדתה של היהדות, הכרתה של התנועה הציונית ומאמציו של הישוב נתונים למפעל המלחמתי של בעלי הברית. אך יתכן שיימצא מי, שישאל: מה כוחנו לסייע במערכה הגורלית והכבדה, המתקרבת בצעדי-און? האמנם יש משקל למאמצינו? כלום יש חשיבות להתגיסות העברית בתוך מערכת הכוחות הענקיים, שיפעלו בימי ההכרעה? בדיקה ענינית של הנעשה תביא לידי תשובה ברורה — אולי, תשובה בלתי-צפויה לרבים.

אכן, מערכת המזרח התיכון עלולה להיות המכריעה לגבי המלחמה כולה; אך בטבע הדברים ישתתפו בה (כמו במערכת מְרְנָה בשעתה) רק חלק מועט מכוחות בעלי-הברית. מיליונים אחדים קשורים, בצורות שונות, בהגנת אנגליה; מאות אלפים חייבים לעמוד על המשמר במזרח הרחוק; ורבות רבות עסוקות ב„שירות האלם“ של הצי. במחנה שירוכז בחזית המכריעה, בשעה המכריעה, לא יהיו המתנדבים העבריים כמות מבוטלת. לפי סיכומים, שפורסמו ברבים, כבר עבר מספרם את האלף השביעי, והישוב נכון להתנדבות נוספת. כמו-כן אין המתנדבים נערכים לפי כמותם בלבד. במלחמה זו יש משקל מיוחד לחייל בעל-המקצוע, וקיבוצי-המתנדבים העברים כוללים אלפי מומחים מסוגים חשובים ומגוונים: בעלי-מלאכה לשירותי-קרקע של האויר, מהנדסים מלכותיים, אַתְתִּים, תותחנים וכו'. יתרונם הנוסף של קיבוצי מתנדבים אלה הוא, שאין צורך להביאם ממרחקים; הם באים מהעורף הבלתי-אמצעי של שדות המערכה, ואף השלמתם תוכל לבוא מכאן. האם יש הרבה ארצות במזרח התיכון הבריטי, המסוגלות לגייס במהירות כזו הרכב כה מגוון ורב של יחידות צבאיות? למאמץ המלחמה של יהודי ארץ-ישראל קצטרפת תנועת ההתנדבות של יהודי אפריקה הדרומית. ודאי, יהודי דרום-אפריקה באו לצבא המשלוח של הדומיניון כבנים נאמנים לארץ מגוריהם וכאזרחים פעילים בחבר-העמים הבריטי, אשר את דגלו

הם נושאים ברמה: אולם הם התנדבו גם מתוך הכרה יהודית לאומית בולטת, ובעקבות תנועת ההתגייסות שאורגנה ע"י מוסדות יהודיים. על אפיה היהודי-הלאומי של התנדבות זו מעידות גם התוצאות. צבא המשלוח של דרום אפריקה מונה כיום, לפי דברי שידורו של גנרל סמקס, מאה אלף איש. היהודים מהווים בצבא זה, כעשירית הצבא כולו; אך חלקם באוכלוסייה הלבנה של הדומיניון הוא פחות מחמשה אחוזים, ובאוכלוסייה הכללית — רק כדי אחוז אחד וחצי. תעודות רבות-ערך תוטלנה על צבא המשלוח הדרום-אפריקני במערכה הכבדה שתתחולל במזרח התיכון. עליו יועמס התפקיד לחסל את הכבוש האיטלקי בחבש, ולהבטיח את ערפם של הצבאות הבריטיים הפועלים על גדות הים התיכון.

גופי המתנדבים העברים בא"י ובאפריקה הדרומית לא יהיו, איפוא, כמות מבוטלת בחזית המכריעה ובשעה המכריעה. יכולים הם להשתוות, ללא כל רגש התבטלות, אל נציגותם של כמה בעלי ברית אחרים.

הקיבוצים היהודים, שזכו להתנדב למלחמה זו, בצדם של עמי חבר הלאומים הבריטי (וקבוצים יהודים רבים לא זכו מחמת המשחית), עשו זאת ללא כל תנאי, אלא מתוך התקווה, המשותפת לכל הלוחמים, שעם תום המלחמה יזכה גם עם, כדוגמת שאר העמים המדוכאים, בקיום של כבוד ובמולדת חפשיית. זאת חנוכה תשי"א.

אליהו גולומב

זאב ז'בוטינסקי ותנועת הגדודים העברים

(סוף)

ח.

איש לא יוכל למעט את ערך השפעתו של ז'בוטינסקי בענין הקמת הגדודים העברים. גדוד המגוייסים מלונדון הוא פעלו כולו; ליצירת גדוד המתנדבים בא"י סייע הרבה, הן בעידוד הפנימי שעודד את המתנדבים בשעות משבר קשות, והן בפעולתו והדרכתו במו"מ החיצוני הקשה עם השלטונות. אמנם בהקמת הגדודים האמריקאים לא היה לו כל חלק באופן בלתי אמצעי, אבל שמע פעולתו של ז'בוטינסקי בלונדון פעל במידה לא מעטה גם באמריקה. גם גדוד נהגי הפרדות בגליפולי, זה החלוץ לגדודים העברים, אשר ז'בוטינסקי התנגד ליצירתו בתנאים שנוצרו, ינק לא מעט מהשפעתו הפנימית ומפעולתו החיצונית של ז'בוטינסקי. והנה, האינציאטור של הגדודים העברים, נלווה אל הגדודים וחי בתוכם; אבל מה היא השפעתו על הגדודים לא רק בהיוצרים, אלא גם בחייהם? רק במומנטים בודדים מנסה ז'בוטינסקי להשפיע

על אופים והתנהגותם. בדרך כלל הוא עומד מן הצד, אף בשעות מכריעות מאוד. בתוך גדודו הוא, גדוד המגוייסים מלונדון, זה המכונה 38 של קלעי המלך, לא היתה אמנם כל אפשרות של השפעה. החיילים, ברובם הגדול, ראו את האנשים שהביאו אותם לחיי-צבא רק כממייטי-אסון בלבד. אפילו אל המתנדבים מא"י ומאמריקה התייחסו באיבה, על עוון שייכותם לתנועה שגרמה להם, לאנשי לונדון, להתגייס לצבא. עם הגדוד ה-39, האמריקאי, היו לז'בוטינסקי רק יחסים מעטים, ונסיונות השפעתו על חיי הגדוד הזה כמוהם כאפס. ואולם גם בעניני הגדוד הארצישראלי, שבו היו חיים צבוריים תוססים בלי הרף, התערב ז'בוטינסקי אך מעט.

עם ראשית צעדיו של הגדוד העברי הארצישראלי התחוללה בתוכו תסיסה פנימית חזקה. היו בגדוד שני חלקים, ושניהם לא היו מרוצים מיחס השלטונות הצבאיים אל הגדוד. חלק אחד טען, כי מעכבים את הכשרת הגדוד לקראת השתתפות בכיבוש הארץ ולקראת מילוי התפקידים אשר למענם התנדב. חלק שני טען לקיפוח השפה העברית והאופי התרבותי העברי של הגדוד. בעצם, לא היו ניגודים יסודיים בין שני החלקים, אך היה ניגוד תכסיסי רציני. השאלה היתה: מה צריך להיות מרכז התביעה, ובאילו דרכים צריכים החיילים לבוא בתביעותיהם. במחלוקת זו התערב ז'בוטינסקי באופן פעיל, ולא רק בדרך של הוכחה, אלא גם בדרך של לחץ ואיומים כלפי הצד שראה את מרכז התביעה בשאלת השפה והאופי התרבותי, ושרצה להגיש את תביעותיו לאו דוקא בדרכים מקובלות בצבא. למעשה לא הביאו הניגודים האלה שום תוצאות חמורות. בהרבה הכריע בשאלה זו ויצמן, שדעתו לא היתה שונה מדעת ז'בוטינסקי. נמצאה גם צורה למסירת התביעות, שלא על ידי החיילים עצמם, אלא בצורת פנייה של ועד הצירים אל השלטונות; אך נראה הדבר, כי צורת ההתנגשות הראשונה עם חיילים ארצישראליים מתנדבים לא אימצה את היחסים בין הגדוד ובין ז'בוטינסקי.

משבר כבד עבר על הגדוד, כאשר נכבש החלק הצפוני של א"י, והרוב של הגדודים העברים לא שותף כלל בפעולת הכיבוש. המרירות בתוך הגדוד גברה ביחוד לרגל החשד, ששיטה זו של אי-שיתוף תימשך לא רק במלחמת הכיבוש, אלא גם ביחס לשמירת הארץ. השקייית הגדוד הארץ-ישראלי במצרים לאחר הכיבוש נראתה כגזרת-גלות ללא כל יסוד. הגדוד חיפש דרכים לביטוי מרירותו ותביעותיו. ז'בוטינסקי לא היה שותף לכל החויה הזאת ולכל אשר עבר על הגדוד עד אשר השיג את מבוקשו והועבר לארץ.

בתוך הארץ נתקל הגדוד באטמוספירה קשה. חוגים פקידותיים ידועים היו מוכנים לקלוט כל קטרוג על החיילים היהודים, והם באו בתביעות בלתי פוסקות אל הצבור היהודי, ואל החיילים היהודים במיוחד, להרכין ראש, „שלא לגרות את הערבים“. פעולות הסתה והזדיינות מצד השכנים, אשר נתגלו ע"י אנשי הגדודים תוך מילוי תפקידם, נתקלו ביחס של הסחת דעת. לבסוף הורחק הגדוד למדבר. כל המאורעות האלה היו מלווים סערות נפש וויכוחים פנימיים. ז'בוטינסקי נקט, ככל האפשר, בשיטה של אי-התערבות.

גם כאשר נעשה הנסיון, בזמן ששהה הגדוד במדבר ע"י רפה ואל עריש, לפזרו ליחידות ולשלחן מחוץ לא"י, והגדוד המךה את הפקודה הזאת, מבלי שים לב לכל האיומים במשפטי צבא קשים, — לא הגיעה הדרכתו של ז'בוטינסקי לגדוד. בינתיים יצא ז'בוטינסקי מן התחום הצר של חיים בגדוד ועוד בהיותו קצין, עבר לשמש כחבר בוועד הצירים.

הפגישות בין הגדוד ובין ז'בוטינסקי תכפו יותר, כאשר החלו תכניות הדימו-ביליוציה. הרצון לשחרור החיילים העברים בא משני צדדים, מצד השלטונות ומצד החיילים עצמם, אשר נמאסו עליהם חיי הצבא. ז'בוטינסקי פתח שוב בפעולה נמרצת נגד פיזור הגדודים העברים הקיימים, עד אשר תמצא מסגרת חדשה בשביל גיוס יהודים ליחידות צבאיות עבריות בארץ. הפגישות בתקופה זו לא היו קלות לשני הצדדים. הזרות של ז'בוטינסקי אל החייל העברי בחיי יום יום שלו, ועוד יותר בזמן האבקו על האופי העברי של הגדוד, נתנה את אותותיה, וקשה היה למצוא שפה משותפת בינו ובין הגדודים, שהיו נתונים במשבר חמור וחיפשו עצה ועזרה של מדריך-ידיד.

באותה תקופה נאם ז'בוטינסקי כמה פעמים בגדודים. בתשובה לחיילים שטענו כי נמאסו עליהם חיי הבטלה של הגדוד והם רוצים לשוב לחיי עבודה, בנין והגנה בארץ, השמיע באחד מנאומיו הארצישראליים את משלו בדבר „גוי” תם, שאינו מבין, מה טעם עושים מאות אנשים בעבודה משונה, שאין הוא רואה צורך בה. חופרים הם מיני חפירות, סוללים סוללות ומניחים פסי ברזל על האדמה. כשמסבירים לגוי זה, כי עבודה זו נעשית לשם יצירת תחבורה נוחה בארץ, הרי הוא תמה שוב ואינו מבין. לדעתו נחוצים לכך עגלות וסוסים. רק לבסוף, כשהמלאכה נשלמה ועל פסי הברזל מופיעים הקטר וקרונות הרכבת, רק אז נפקחות עיני הגוי להבין את ערך עבודת הסוללים. כן, אמר ז'בוטינסקי, יפקחו בבוא השעה גם עיני האנשים המולולים עכשיו בחיי הבטלה, כביכול, של החיילים היהודים בגדודים. דבריו של ז'בוטינסקי עשו, בלי ספק, רושם. נאומיו היו, כמו תמיד, מלאכת מחשבת. ואולם כמו תמיד היתה חסרה גם הפעם ההבנה לנפש אנשי ההגשמה: שוב היתה קיימת החציצה בלבבות בין ז'בוטינסקי התובע ובין קהל הנתבעים.

בעצם לא היו חילוקי דעות בין אנשי הגדודים ובין ז'בוטינסקי. עם ההכרזה על אפשרויות הדימוביליוציה, זמן-מה לאחר שביתת הנשק, החליטו אנשי הגדודים, בפגישה שהיתה לבאי כוחם בלוד, לבלי השתמש באפשרויות השחרור מן הצבא, במידה שזה עלול לגרום לפיזור הגדודים לפני ועידת השלום או לפני שתפתחנה אפשרויות של גיוס חדש. מצד שני השלים גם ז'בוטינסקי עם השתחררותם של אנשים הדרושים לעבודות מסוימות בארץ. ואעפ"י כן בהודמן עכשיו ז'בוטינסקי עם החיילים נשא הדבר לעתים אופי של פגישת-יריבים.

טיפוסית ביותר היתה פגישתו של ז'בוטינסקי עם ב"כ הגדודים בוועידת היסוד של „אחדות העבודה”. הרוב הגדול של החיילים הארצישראליים והאמריקאיים הצטרפו ל„אחדות העבודה”. אפשר לומר, כי הנסיון של אחד מפלגות הפועלים ושל יסוד „אחדות העבודה” הוכן עוד בגדודים. גם שאלת הגדודים הוצגה בוועידה זו. הדיונים וההחלטות של הוועידה עתידים היו לקבוע בהרבה את התנהגות החיילים, אם יגישו בקשה לשחרורם, או ישארו בגדודים. משום כך בא גם ז'בוטינסקי לוועידה. הוא פתח בענין הגדודים לפני שדיבר המרצה בשאלה זו, מסר אינפורמציה על עמדת הממשלה, על הענקת שם עברי לגדוד הארצישראלי ועל הסיכויים לגיוסים חדשים, כדי לקיים את הגדודים העברים בתמידות. כמו-כן דיבר על סכנת הפרעות בארץ, והכריז, כי „מי שעוזב עתה את הגדודים הרי הוא בוגד לאומי”. הרוב הגדול של המתוכחים עם ז'בוטינסקי לא חלק על הצורך להשאיר בגדוד, כדי שיהא הפתח פתוח לקיום כוח עברי; אולם היתה התמרמרות, כמעט כללית, על הכרזת ה„בגידה” ועל חוסר

ההבנה שגילה ז'בוטינסקי ביחס לחייל העברי בארץ ישראל, שיש לו צורך להיות לא רק מקבל פקודות, כי אם גם משתתף בהכרה ובפועל בחיי הארץ. „ויצמן בא לגדוד ומפתח תכניות של עתידות הפעולה הציונית. אין הוא מתיחס לגדוד כאל קיבוץ של חיילים סתם, ואין הגדוד יכול להתקיים אך על תקנון חיילי בלבד; לא החוקים הצבאיים, אלא כוחות הנפש שבנו שמרו וישמרו על הגדודים“ — כך טען המרצה מטעם „אחדות העבודה“ כנגד ז'בוטינסקי. — „אשר לבגידה, אין ההולך לעבודה אחרת נחוצה בארץ בוגד. הוא ממלא את חובתו בצורה אחרת, ואין צורך בהוקעות והכרזות מסוג זה, למען יקיימו החיילים העברים את חובתם“. בעצם הבינו גם השלטונות באותה תקופה שלאחר המלחמה, כי אין לגזור על החיילים כי יזורו מן החיים הציבוריים. האפשרות שניתנה לחיילי הגדודים העברים להשתתף בועידה זו עצמה, האפשרות שניתנה לז'בוטינסקי להיות חבר ועד הצירים בעודנו קצין — היתה עדות מספיקה לכך. אולם ז'בוטינסקי עמד בעקשנות על הרעה, כי החייל חייב לפרוש מכל חיים אזרחיים, ובזאת הוא ממלא את תפקידו. גם בנאום התשובה שלו בועידת „אחדות העבודה“ עמד על כך. הוא תיקן רק את דבריו ביחס למשתחררים והודה, כי אמנם יש אנשים שצריך להוציאם לתפקידים אחרים. יותר משהסעירו חלוקי הדעות, השפיע הרעה ריחוק הלבבות והזרות בדרכי הביטוי של ז'בוטינסקי בדברו על המתנדבים: „...ועד הצירים אינו מפריע לכל חייל להשתחרר. אילו היה שלטון בידי — הייתי מפריע, אך אין השלטון בידי. ואני אומר לכל מי שרוצה ללכת: *Скатертью дорога* * אך אלה שיחליטו להשאר — צר לי להוסיף על עולם — אלה יהיו חיילים ורק חיילים“. זה היה סגנון דברי הסיום של ז'בוטינסקי בועידה. מרים היו הדברים ועוררו מרירות. הם הרחיבו את הקרע בין ז'בוטינסקי ובין אנשי הגדודים. ואולם לגבי העיקר קבעו החיילים את דרכם בהתאם לצרכים ולציוויים הלאומיים שעליהם עמד גם ז'בוטינסקי. יותר משנה לאחר הועידה עוד הוסיף הגדוד הארצישראלי להתקיים. וגם לאחר זה הוציא מתוכו גרעין, שנועד לשמש יסוד ליחידה עברית מחודשת והמשיך בשרותו כשנה נוספת. פיזור גמור של הגדוד בא לא באשמת החיילים, אלא לפי החלטת הממשלה, אשר הגלתה את מפקדו — הקולונל מרגולין — מארץ ישראל והחליטה להפסיק את עצם קיומו של הגדוד לאחר הפרעות ביפו ב-1921.

יא.

מאמצים מחודשים לשמור על נכונותם של החיילים להמשיך בשרותם בגדוד נדרשו באופן מיוחד מקץ שנה, בערך, לאחר הועידה האמורה. לא רק משום שעברה שנה ושום התקדמות לא חלה בתכניות לקיום יחידות צבאיות עבריות ולגיוס מתנדבים לתוכם, אלא גם מפני המצב בארץ כולה. הסימנים של הפקרות פשטו בפינות שונות. התנפלויות תכפו. איומים בשוד וטבח נעשו חזיון רגיל. בצפון החלה להתרכז תנועת מרד ערבית נגד השלטון של הצרפתים בסוריה ושל האנגלים בא"י. חברי הגדודים הרגישו, שבהיותם בישובים אשר בארץ יוכלו למלא תפקיד של הגנה ממשית, בעוד שבגדוד הם נדונים לפסיביות גם בשעת סכנות חמורות. ושוב מופיע ז'בוטינסקי בגדוד, והוא תובע להשאר. אל ז'בוטינסקי נלווה בתקופה זו גם טרומפלדור, אשר הספיק בינתיים לחזור מרוסיה לארץ.

ז'בוטינסקי וטרומפלדור עשו זמן-מה ביחד במפעל הקמת הגדודים העברים, בראשית הפעולה. הם החלו יחד את דבר ההתנדבות במצרים, אולם דרכיהם נפרדו

* מעין „הדרך פנויה לפניך“, או „לך לך לכל אשר תלך“.

בקרוב, אחרי שהמשלה הסכימה לקבל את המתנדבים רק לגדוד נהגי הפרדות בחזית גליפולי. ז'בוטינסקי סרב להצעה זו ונסע ללונדון. טרומפלדור הלך עם המתנדבים. אחרי-כן נפגשו שנית בלונדון. השתתפו במקצת יחד במו"מ עם השלטונות. הפעם אנו רואים את ז'בוטינסקי וטרומפלדור מתייחסים לעמדת השלטונות באופן הפוך מאשר במצרים. בלונדון נשאר ז'בוטינסקי מתעקש ומתמיד, וטרומפלדור עזב ונסע לרוסיה. ואין כל תמיהה בדבר. ז'בוטינסקי ראה את המשא-ומתן בלונדון על גיוס-חובה כאמצעי אחרון בדרך להקמת כוח עברי. ואילו טרומפלדור האמין בכוח ההתנדבות העברית ובכוח של פריצת החומה ע"י גיוס חפשי של צעירי ישראל באשר הם שם. לפיכך נסע לרוסיה למקום הריכוז של כוחות עבריים. ואמנם ארגן בימי שלטונו של קרנסקי את ברית החיילים העבריים. הוא תיכן תכניות לשתף את הארגון הזה במלחמה בחזית קוקז, מתוך תקווה להגיע לארץ. כל החלומות האלה סוכלו עם כיבוש השלטון ברוסיה ע"י הבולשביקים. אז התמסר טרומפלדור לשני התפקידים של ההגנה העצמית ושל הקמת החלוץ ברוסיה. עם בואו לארץ-ישראל כשליח „החלוץ“ נפגש טרומפלדור שנית עם רבים מחבריו, שהיו עתה בגדוד העברי, ועם ז'בוטינסקי, אשר היה חבר ועד הצירים. גם טרומפלדור כז'בוטינסקי תבע עכשו בשם העתיד את ההשארות בגדוד.

יב.

מתוך הכרת המצב נאלץ אז הגדוד להסתפק בגיוס אמצעים ובשחרור חלק קטן מאנשיו, לשם עזרה לנקודות הנתונות בסכנה: אך עם כל האפשרויות הקטנות של השתתפות ממשית, היו עניני הגנת הישוב ענין החיים העיקרי של חיילי הגדוד, ובאי כוח הגדודים היו בין התובעים הנמרצים ביותר להחיש עזרה אקטיבית למגיני הצפון.

מתולה, כפר-גלעדי ותל-חי נמצאו אז באיזור של מלחמה ממש בין מתקוממים ערבים לבין גדודי צבא צרפתים. רבים השתוממו לדבר, שמתישבי הנקודות האלו אינם בורחים על נפשם. מתולה נעזבה, אמנם, אחר ימים מעטים. אולם כפר גלעדי ותל-חי החליטו לעמוד על נפשם ולשמור גם על מתולה, עד קצה גבול האפשרות. מפינות שונות בארץ החלו צעירים לבוא בשביל להשתתף בהגנת הנקודות האלו. מספר המגינים הגיע לעשרות רבות בכל אחת משתי הנקודות. לגבי צרכי ההגנה היה, אמנם, מספר זה מועט, אך לגבי היכולת להחזיק את האנשים, לציידם ולכלכלם, היה המספר הזה רב מדי. והנה החלו להופיע מדי שבוע בשבוע מכתבי תביעה מאת המגינים, וטרומפלדור בראשם. הם דרשו קודם כל עזרה בציוד ומזון, אך גם באנשים. הישוב צריך היה לגלות את הכשרון להיענות בשעה ובצורה הנאותה. אך כשרון זה נתגלה רק אצל פרטים, במידה שהאנשים יכלו לפעול על דעתם ואחריותם הם. במידה שהעזרה נתבעה ממוסדות, באה התשובה בראשונה בצורת ויכוחים והיסוסים.

בין ראשי המהססים — אפשר גם לומר — בין המתנגדים להביא עזרה לצפון היה גם ז'בוטינסקי. תחילה טען ז'בוטינסקי, כי הצרפתים מעונינים להגן על המקומות ולקיים את הסדר בצפון, ודישגל — המצביא הצרפתי בסוריה — יעשה את מלאכתנו. אחרי כן הוכיח ככל אשר יכול, כי לא בידנו להחזיק מעמד, כי קרבנותינו יהיו קרבנות שוא, ועלינו לעזוב מיד את נקודות-הסכנה. יריביו הקשים ביותר של ז'בוטינסקי היו אז שליחי הפועלים ובאי-כוח הגדודים. המחלוקת לא היתה אסטרטגית. היא נסבה בעיקר על השאלה, אם אפשר ומותר לנו לעזוב נקודה ישובית ללא האבקות, ואם בריחה מנקודה מסוכנת אינה עלולה לסכן את כל עמידתנו בארץ. הויכוחים וההיסוסים הללו גרמו במדה ידועה לכך, שגם העזרה האפשרית לא ניתנה

במועדה. נקודות הצפון נעזבו באין ברירה, אולם הן נעזבו אחרי האבקות של גבורה ואחרי שנפלו בקרב שבעה חברים עם טרומפלדור בראשם.

יג.

לאחר מעשה הבין ז'בוטינסקי את ערך העמידה בתל-חי. תל-חי וטרומפלדור נעשו סמלים בשביל תנועות, שהוא התיצב בראשן. אך כשם שהמעשה עצמו היה זר בשעתו למי שענד אחר כך לתנועותיו את הסמל, כך נשאר גם תכנו של הסמל זר לנושאים גם לאחר שקיבלו אותו. אחד הבית-רים התבטא בהזדמנות אחת בדברים הבאים: „טרומפלדור, כפי שהוא מתגלה למעשה בחייו, אינו אלא חלוץ כאלפי פועלים אחרים. לא הוא משמש לנו סמל, אלא אך ורק האגדה, שאנו יצרנו על דמותו“. אכן גם ז'בוטינסקי בעצמו אינו מקבל כדוגמא וסמל את מעשה הגבורה ומסירות-הנפש, כפי שהוא מתגלה במציאות. כך, למשל, בספר על תולדות הגדודים, מביע ז'בוטינסקי את צערו על שתנועת הפועלים נחפזה לפרסם את יומנו של טרומפלדור. יומן זה, שהוא ספר חינוכי לכל מי שמתכוון בגופו להגשמה בשדות העבודה וההגנה, נראה בעיני ז'בוטינסקי „מלא“ יותר מדי „דאגות וצרות יום יום מחיי המחנה“. הרי זה מפריע, כנראה, לאגדה, הרוצה ליהנות יותר מהשם, מאשר מתוכן האמת האצורה בו.

גם בענין ההגנה בתקופה שלאחר הגדודים אין המעשה, כשהוא לעצמו, מהוה עיקר לז'בוטינסקי. הוא מודד כל פעולה לפי הרושם שתעשה, ולפי מה שיסופר עליה: המעשה עצמו אינו חשוב בעיניו אלא במידה שיש בו לשמש בסיס לתביעה מן החוץ. אנו בכוחותינו לא נצליח, לפי דעתו, להגן על עצמנו בתקופה זו, ועלינו לתבוע לפי שעה הגנה מאחרים, (בתקופת תל-חי הנתבעים הם: הצרפתים ודישנל; בתקופות הבאות — נתבעת לכך האדמיניסטרציה בארץ). על כן סבור הוא, כי רק המעשה המחזק את תביעתנו החיצונית יש לה ערך. חיזוק עמדותינו העצמיות והגנת עצמנו בכוח העמדות הללו אינם עיקר, לדעת ז'בוטינסקי. לפיכך אין ז'בוטינסקי נמצא עם המגינים למעשה. אבל בשעה שהשלטונות מעוררים משפט על ההגנה, הוא חושב לנחוק ליטול על עצמו את האשמה. והוא יודע ללכת למאסר, לקבל על עצמו את האחריות ולעורר מן המאסר את הישוב ואת התנועה הציונית למלחמה בשלטונות המסכנים את שלום הארץ ואת עתיד הציונות.

ז'בוטינסקי עושה, בזמן ההוא, בימי פרעות ירושלים בשנת 1920, מעשה בעל ערך מדיני כביר. הוא מפגין ברחובות ירושלים את זכות ההגנה ונאסר עם חלק מהמפגינים. למעשהו זה היה הד רב, והיו לו גם תוצאות חשובות. דעת הקהל היהודית בארץ-ישראל ובחו"ל התלכדה מסביב לז'בוטינסקי הנאסר. בראש תנועת המחאה התיצבו הפועלים ואנשי הגדודים. לאות הבעת הסולידריות נבחר אזי ז'בוטינסקי בראש כל הרשימות לאספת הנבחרים. הרוחות לא שקטו אלא עם חילופי הממשלה.

יד.

אחר שחרורו עבר ז'בוטינסקי לעבודה ציונית מדינית בלונדון. המגע שלו לשאלת הגנת הארץ כמעט שנפסק. רק מזמן לזמן היה חוזר ומוכיח, כי פתרון השאלות המדיניות כרוך בגדודים עברים, ובהזדמנויות שונות היה מכריז ומדגיש, כי מחוץ לגדודים אין הגנה, וכי הטיפול בהגנה עצמית אינו אלא בזכו כוחות לחינם. גדודים צבאיים כאמצעי הגנה יחיד — דבר זה נעשה עיקר של אמונה לז'בוטינסקי. והוא העביר את העיקר הזה משדה החיים הארצישראליים גם אל החיים היהודים בכלל.

מלחמת האזרחים ברוסיה הלכה וקרבה אז אל סופה. בגל הפרעות שעבר אז על יהודי אוקראינה נשמדו למעלה ממאה אלף יהודים. הצורך בהגנה עצמית ברוסיה פיצם אז את כל תפוצות הגולה. היה חשש גדול שדניקין, פטלורה ודומיהם ינסו ללבות שנית את מלחמת האזרחים ברוסיה. על כל פנים ידוע היה, כי אותם הגנרלים ו"המנהיגים" מנסים, לאחר כל כשלונותיהם, לאסוף כוחות חדשים ולקבל שוב תמיכה מאת המדינות האויבות למשטר הבולשביסטי ברוסיה. ואולם מארגני מלחמת האזרחים, ששם נודע לשמצה בחוץ-לארץ בגלל הדם היהודי הרב שנשפך על ידם, חשבו עתה, כי לשם קבלת התמיכה המדינית בארצות המערב, עליהם לטהר עצמם מכתם-הפרעות. ובצורך הזה שלהם, להגיע לידי איזו ריִהֶבִילִיטַצְיָה, ניסה ז'בוטינסקי להשתמש. הוא נכנס בדברים עם סלױינסקי, בא-כוחו של פטלורה, ועיבד אתו הסכם על יצירת גדודים יהודים, שילכו בעקבות מחנה פטלורה וישמשו צבא-משמר, כדי למנוע פרעות בשטחי רוסיה אשר יקבשו ע"י פטלורה.

הסכם זה לא הביא לידי שום תוצאות ממשיות. פטלורה—סלױינסקי עוררו אי-אמון לא רק כפורעים, כי אם גם כניגפים. והם לא יכלו להפיג את אי-האמון מלב האנשים במערב. הם לא הצליחו לקבל עזרה. שום מסע-מלחמה על רוסיה לא אורגן, וגם גדודי-המשמר היהודים לא נשארו אלא על הנייר בלבד. אולם העובדה עצמה של חתימה על הסכם עם פורע, של נכונות להגיש לפורע זה סיוע מוסרי, מתוך אמונת-שוא, שאפשר להקים כוח נגד פרעות בעזרת מי שארגן אותן, עוררה סערה רבה בעולם היהודי ובעולם הציוני.

עד סוף ימיו הוסיף ז'בוטינסקי להצדיק את מעשהו זה. „הגנה מפני פרעות מצדיקה כל מעשה וכל התקשרות, והלא זו היתה מטרת ההסכם“ — טען ז'בוטינסקי לעתים קרובות. עוד בראשית ימי פעולתו הציונית, בימים הראשונים לפעולתו בהגנה ברוסיה, נודמן לו לז'בוטינסקי להיודע, כי קבוצת ההגנה שלו מצאה חסות אצל בן-אדם, המשמש מרגל במשטרה הרוסית. למעשה היה האיש אידיאליסט, אשר הוטעה לחשוב, כי אפשר להניע את המשטרה לפעול לטובת הפועלים, אם תנועת הפועלים תסתלק מכל פעולה פוליטית. הוא לא היה איפוא מרגל סתם, כי אם חבר לקבוצה, שנכשלה מטעמים אידיאולוגיים. אולם ז'בוטינסקי לא היה בטוח בזאת. הדבר גם לא ענין אותו. „לא איכפת לי, אם אדם ישר וטועה היה אותו שחביבך, ואם מרגל ובוגד מדעת. בעיני אני, — מן היום שנתן לנו מקלט בטוח כזה לזיון היהודים כיפר על כל עוונותיו“. כך כותב בענין זה ז'בוטינסקי באוטוביוגרפיה שלו, וכך מתיחס ז'בוטינסקי לא רק אל מרגל מדעת, אלא גם אל מארגן הפרעות עצמו. משחתם סלױינסקי על הסכם לזיון יהודים כיפר, כנראה, על כל עוונותיו. מעתה מותר ליהודים להיות לו לעזר. שום תנועה עממית יהודית לא יכלה להשלים עם תפיסה כזו ועם מעשה זה. אכן, נמצאו, בכל זאת, קבוצות אנשים נאמנים לז'בוטינסקי, אשר ההעזה שבצעדו והטכסיס החדש שהוא רצה להרכיב לתנועה יהודית משכו את לבם. מי יודע, אפשר שהסכם פטלורה והסערה סביבו היו הגילויים הראשונים לרעיון של הקמת מפלגה והסתדרות יהודית, אשר כל האמצעים כשרים בעיניה ואשר מאירי דרכה הם נושאי הריאקציה המודרנית בעולם.

טו.

בלב ז'בוטינסקי מתחיל להתרקם החלום על מפלגה מיוחדת. והוא גם עושה צעדים ראשונים להגשמת החלום. הוא מחפש לו אדם מארגן. אחד המועמדים, שהסב אליו את תשומת-לבו, ואשר על אודותיו הוא מתיעץ עם נאמניו, הוא

אלכסנדר אהרונסון. אפשר שהקשרים עם האת, אהרון אהרונסון, הם שגרמו לכך? ואולם יש מקום לשער, כי מועמדות זו באה גם לרמוז, לאן פני המפלגה החדשה מועדות.

אלכסנדר אהרונסון היה בן זכרון-יעקב, אחד מראשי קבוצת בני האכרים-הגדעונים" - מלפני המלחמה. תורת ה"גדעונים" - עד כמה שהיתה להם תורה - היתה, כי הישוב היהודי בארץ צריך להיות ישוב של בעלים ושליטים. הם התנגדו לפועל העברי ולשומר העברי, ובכמה הזדמנויות ארגנו התנגשויות עם אנשי "השומר". הכוח המניע בקבוצה זו היה רגש פטריוטי מיוחד של "בני הארץ", בניגוד ל"רוסים" - פועלי העליה השניה.

רגש פטריוטי זה של "בני הארץ" ליכד גם אחרי-כן בימי המלחמה את הקבוצה, שגודעה בשם קבוצת המרגלים. הם רצו במפעל מדיני מיוחד, אשר יוצא אל הפועל על ידם. אהרון אהרונסון התווה לפניו דרך-פעולה, על ידי התקשרות עם אנגליה. מכיוון שהקבוצה היתה קטנה, ורצתה להסתמך על כוחותיה בלבד ולא לצרף בני-גולה אליה, לא הלכה ולא יכלה ללכת בדרך של קשר מדיני גלוי, ושל נסיון להקמת כוח עברי מזוין; השירות הטבעי ביותר, שיכלה למלא קבוצה כזאת בכוחותיה בלבד, היה שירות-הריגול.

כידוע, וכאמור לעיל, היה בציונות ובישוב ויכוח רב גם על ענין הגדודים העבריים; אך בנוגע לריגול, שלא יצר שום כוח ושום נכס עברי, ואשר העמיד את הישוב העברי בסכנה יותר גדולה משסיכנו אותו כל פורמציות צבאיות בחזית, לא היו כמעט חילוקי דעות. המרגלים נדחו ע"י הישוב גם אחרי כן, לאחר הכיבוש, כאשר הופיעו בבגדי שרד והיו נתמכים בידי השלטונות האנגלים. גם גילויי הגבורה האישית של שרה אהרונסון, אשר מתה מות גבורים, לא שינו את יחס הישוב אל ענין המרגלים. כי גבורה אישית אינה תמיד נחלת ההולכים בדרך הישר דוקא. רק בימים קדומים היו בודקים צדקת אדם לפי כוחו וגבורתו.

אך לא כן היה יחסו של ז'בוטינסקי. הלא גם הגדוד וגם ההגנה נחשבו בעיניו בעיקר, לא מפני שהם יוצרים כוח ונכס ישובי, כי אם בזכות הארגומנט הפוליטי שבהם. והרי גם הריגול יכול לשמש ארגומנט של ברית ונאמנות. לפיכך היה יחסו של ז'בוטינסקי אל המרגלים חיובי יותר, גם מלכתחילה. עתה, לאחר פרשת פטלורה ולאחר הניגוד הקשה שנתגלע בינו ובין החלקים המתקדמים בציונות וביהדות, הרגיש בודאי גם קרבת-נפש אל ראשי ה"גדעונות" המתנגדת לפועלים. אעפ"י כן דחה ז'בוטינסקי מועמדות זו של אלכסנדר אהרונסון. את דמות המפלגה, שטיפח ז'בוטינסקי בחלומותיו, תאר לו מלכתחילה כבנין של גוף מדיני מיוחד, הכולל בני מעמדות ומפלגות שונות. ואיש כאהרונסון שהיה דוחה מראש כל פעולה משותפת עם אנשי תנועת העבודה, לא יכול היה לשמש לו כיד-ימינו.

אך שינוי המועמדות לא הועיל בהרבה. למן הימים הראשונים של הקמת המפלגה הריביוניסטית גבר בה היסוד המפלגתי-הכתתי, בניגוד להכרזות על התוכן המדיני, הטהור מכל גון מפלגתי ומעמדי. אפשר, שהיסוד למעמדיות הריביוניסטית נוצר אחרי שנכזבה תקות ז'בוטינסקי למצוא בתנועת הפועלים בן-ברית לדרכו המדינית. תנועת הפועלים היתה שותפת לז'בוטינסקי בהערכת הכוח העברי במלחמה המדינית ובבקורת הדרכים של מרכיני-הראש בתנועה הציונית, אך היא נבדלה ממנו בתפיסת דרכי הפעולה. ז'בוטינסקי סבור היה, כי נוכל להגשים את רעיון הכוח העברי ולתקן את מצבנו הפוליטי, רק אם נמצא סממנים חדשים של השפעה על

השלטונות; ואילו תנועת הפועלים ראתה את הדרך – בפעולה העצמאית של העם העברי גופא. תחילה נתגלו הבדלי התפיסה בדרכים השונות להקמת הגדודים; אחרי כן באו הניגודים לידי ביטוי ביחס השונה להתחלות של הגנה עצמית בארץ, ולבסוף גם ביחס לשאלות ההתישבות. גם בפרובלימה ההתישבותית ראה ז'בוטינסקי את מרכז הכובד לא במאמצים העצמיים המושקעים בבנין הארץ, כי אם, בעיקר, בתביעה מאת הממשלה, תביעה קרקעות ותביעת הקלות שונות למתישב העברי. אמנם התביעות האלה הן חשובות וצודקות, ולא אחת תבעה אותן התנועה הציונית כולה, אלא שהיא לא הסכימה לעולם להעמיד את התביעה במקום המעשה. משלא הושג הסכם עם תנועת הפועלים הסתלק ז'בוטינסקי מחשבונותיו האל-מעמדיים, ונתן את ידו בשלמות למתקפי תנועת הפועלים, למכריזים על פשיטת-הרגל של התישבות העובדים, ולמנגחי ההון הלאומי על ידי קשירת כתרים להון הפרטי. עקביותו של ז'בוטינסקי מובילה אותו הלאה, עוד ועוד, בכיוון זה, עד שהוא מגיע לידי אותה ההודעה המפורסמת: „אני בורגני בן בורגני, בורגני בחסד עליון“; עד להכרזת מסעי המלחמה לשם שבירת הסתדרות הפועלים והריסת ההסתדרות הציונית, ועד לפרסום הנודע של משטר „עבדות, דם ובוז“, הדרוש לדעתו בשביל למשוך את ההון לארץ ולקיים בה התישבות.

התפתחות זו נתנה את אותותיה גם ביחסי ז'בוטינסקי להגנה.

טז.

מבראשונה לא האמין ז'בוטינסקי בהגנה העברית העצמית, כשם שלא האמין בהתישבות אשר תיעשה במאמצים עצמיים של העם העברי; אולם ברבות הימים, עם ההתפתחות שחלה בו, נעשית עינו צרה גם בכוח קיים זה, שמתנגדו תופשים בו מקום רב כל כך. עתה הוא מבקש דרכים להקמת כוח אחר, אשר יתפוש את מקום הכח הקיים אשר אינו לפי רוחו. בשנת 1925 מפתח ז'בוטינסקי באמריקה תכנית לגבש מן התנועה הספורטיבית העברית כוח, אשר יכלול בפרוגרמה שלו גם התעמלות וגם את ענין „השומר“ (הכונה להגנה). בתנועה הספורטיבית, כותב אז ז'בוטינסקי, תלוי במידה רבה העתיד שלנו באירופה המזרחית, ובה תלוי העתיד שלנו בא"י כמעט בשלמותו. חלום זה של ז'בוטינסקי, וכן ההצעה על הקמת „אוצר השומר“ לא נתקיימו, אך במקום זה קמו „ברית טרומפלדור“ וקרן „תל-חי“. הם נועדו למלא את התפקידים שיעד ז'בוטינסקי בתכניתו האמריקנית ל-התאחדות הספורטיבית ולקרן השומר; ואמנם, מראשית הוסדה של „ברית טרומפלדור“ הרי זו מבקשת להופיע כארגון של כוח. אכן כוח זה, מראשיתו ועד היום הזה, מוצא לו ביטוי, אך בריבות-פנים בלבד. הופעתו הראשונה היתה – התנפלות על הפגנה שמאלית-רדיקלית באחד במאי 1927; ושנה לאחר זה באה התנפלות על קלוב פועלי-ציון השמאליים. הופעות ראשונות אלו פקחו עיני רבים על דרך העתיד של ארגוני הכוח הריביוניסטיים. ב. כצנלסון כתב אז: „תנועת הפועלים היא למודת נסיון. היא מכירה את הצפועני בעודו בביצתו. היא מכירה את צבוריותם של המתחילים במעשי-קונדסים ומסיימים ברציחות פוליטיות“.

אמנם, אף אחד מן המאויים הריביוניסטיים לא הוגשם בדרכים האלה. לא נהרסה ההסתדרות הציונית, ולא נשברה הסתדרות העובדים. ואולם תוצאה אחת הושגה ע"י הריביוניסטים: הופר הכלל שהיה נהוג ומקובל בישוב, כי השימוש בכוח מותר אך ביחס לפורעים ומתנקשים מבחוז; שבעניני פנים קיים אך נשק ההוכחה והתביעה. יתכן לומר, שהריביוניסטים הפכו את הסדר, הם הנהיגו שימוש

בכוח כלפי פנים, דוקא. הן לגבי חוץ לא האמין ז'בוטינסקי ולא האמינה תנועתו בערכו הממשי של הכוח העברי.

יז.

ואולם עמידתו האיתנה של הישוב במשך כל שנות המאורעות השפיעה, בכל זאת. היא הגבירה, כנראה, גם בלב ז'בוטינסקי את האמונה בישוב. אף כוח-הנוטרים שגדל בהדרגה פעל, בלי ספק, את פעולתו. כוח זה דמה יותר ויותר לגדודים העבריים – זה חלומו של ז'בוטינסקי. לעומת זה, ספק הדבר, אם רָוּה ז'בוטינסקי נחת מפרי הסיכום של יותר מעשר שנות ריביזיוניזם. התנועה אמנם גדלה, הכניסה תחת כנפיה נוער רב, אבל תוצאותיה המעשיות הלא הן אפס גם בשטח המלחמה הפנימית, ועל אחת כמה וכמה בשטח הבנין והיצירה. או בשטח המדיני. ודאי שז'בוטינסקי ראה את הדברים כמו שהם. על כל פנים הראה כמה פעמים נכונות לעזוב את דרך הפילוג והשבירה, ולהכנס במשא ומתן כדי להקים אחדות ישובית וציונית מחדש. המלחמה הפסיקה אחד מנסיונותיו של משא-ומתן כזה. ניכר היה, כי בערב המלחמה ולאחר התפרצותה גברה אצל ז'בוטינסקי הנטיה לאיחוי הקרע, על מנת לשוב חזרה אל האורגנים הישוביים ואל ההסתדרות הציונית. חזרתם של הריביזיוניסטים לועד הלאומי היתה בודאי תוצאה מהתגברות הכיוון הזה.

אך לעומת הכיוון הזה, לא פסק בקרב הריביזיוניסטים גם גידול אותם הכוחות הרואים את מקור קיומם וחייהם אך ורק במלחמה הפנימית ובהגברת הנסיונות לערער מחדש את ההסתדרות הציונית, לשבור את הסתדרות העובדים ואת כוח הגנתו המאוחד של הישוב. פלג ידוע בתוך התנועה הריביזיוניסטית הגיע תוך התפתחות זו למדרגה, אשר גם חלק מן הריביזיוניסטים נרתע ממנה. רתיעה זו השפיעה, בלי ספק, גם היא, בין שאר הגורמים, לכיוון רוחו של חלק מן הריביזיוניסטים ושל יוצרם לקראת דרך התשובה אל הסתדרות ציונית וישובית אחת. לקח המלחמה הנוכחית עלול היה להגביר כיוון זה לתיקון דמותו של הריביזיוניזם. צרפת נתנה דוגמה בולטת לגורלה של אומה, שחרבה מפני ליבוי ניגודיה הפנימיים. היו בין מדינאיה שתלו את תקוות-הצלתה בדיכוי כל ארגון וביטוי חפשי. אך במקום הישועה באה שבירת הרוח והצדקת הכניעה. ואולם יותר מדוגמת ההסטוריה הכללית צריך היה האסון הגדול של חורבן היהדות להשפיע על הריביזיוניסטים; התפקיד העצום המוטל על הציונים בשעה זו, – תפקיד שגם בכוחות מאוחדים אין למלאו בשלמות – אף הוא צריך היה להשפיע, כי תחדלנה מגמות הפילוג וההרס בתוך הציונות.

והנה, בעצם הימים האלה מת ז'בוטינסקי. מת האיש, שהיה בכוחו להחזיר את הריביזיוניזם לפעולת-בנין; אשר עם כל הריבות הפנימיות שחולל בתוך העם העברי, עוד נשא בלבו את זכר הימים של מלחמה ואחריות ציונית משותפת, נשא בלבו חלומות ציונים גדולים. רפיון אמונה בכוחות השפונים בעם, מריבות פנימיות ומרירות אישית גרמו לסילוף דרכיו; אך עד שעתו האחרונה עוד פיעמה בלב רבים התקוה לתקנתו ולתקנת תנועתו בכוחו, ברגע של אחריות לאומית גדולה. מה יהיה גורל ירושתו עתה – ימים ידברו.

מעמדה של תורכיה *

א.

כדי להבין את עמדתה הבין-לאומית של תורכיה, ואת יחסה למערכה המתחוללת בעולם, נחוץ לדעת היטב את מצב הענינים בפנים המדינה. לכאורה, הדברים פשוטים הם. בראיה ראשונה דומה לך, שהתפתחות הענינים באירופה הביאה, ממילא, לקשר המדיני-החיצוני בין תורכיה לאנגליה. בשתי דרכים עלול היה קשר זה להוצר: המצב הגיאוגרפי-האסטרטגי חייב את תורכיה לבקש מגן אצל מעצמה גדולה המוכשרת להכריע בימי מסה אלה; אינטרסים מדיניים-אידיאולוגיים עוררו את התורכים לבקש את קרבתה של אנגליה, באשר היא מסמלת בשנים אלו לא רק כוח צבאי, כי אם גם את הכוח הרוחני האיתן ביותר, העומד בהבלטה מיוחדת מול ההיטלריות, כהשקפת-עולם וכמשטר.

ברם, אין להסתפק בהסברות אלו. קשה לומר בפסקנות, כי רק מדינות דימוקרטיות נלחמות עם גרמניה הנאצית; יון לא הצטרפה לאנגליה מתוך חיבה לדימוקרטיה (אם כי ההצטרפות משפיעה עליה בכוון זה); גם פולין של בק ורידז-שמיגלי לא התחברה אל בריטניה בגלל הכרתה הדימוקרטית. מאידך-גיסא, שומרת פינלנד, שהיא דימוקרטית וליברלית במובן העמוק יותר, על מעמד של ניטרליות חמורה. לשם הסקת מסקנות נכונות על מעמדה הבין-לאומי של תורכיה, יש, איפוא, צורך להתרכז בבעיותיה הפנימיות של הארץ.

מעטות המדינות בעולם, שעברו עליהן תמורות וזעזועים רבים כל כך, כאשר עברו על תורכיה מסוף מלחמת העולם הראשונה ועד עתה. מלבד השינויים המדיניים, חחברותיים והמשקיים שחלו בתורכיה, כידוע לכל אדם משכיל, עוד עברו עליה גם תמורות אידיאולוגיות ונפשיות יסודיות. הדחיפה שנתן לה את-תורך היתה מעוררת ביותר, וריכוז הכוחות החדש היה דינמי ביותר, משיגיעו לאינרציה לאלתר. וטיבם האמיתי של כוחות אלה עומד למבחן בשעת-מסה זו; בה יוכרע לא רק גורל חירותה המדינית של תורכיה, כי אם עצם קיומה הרוחני-הלאומי של האומה.

תורכיה המודרנית שייכת לאותו סוג אומות, שהתנהגותן במערכה הנוכחית היא בשבילן הרת תוצאות ביותר. התנועה הקמליסטית באה להציל את העם התורכי, הן מבחינה מוסרית והן מבחינה מדינית, לאחר כמה נסיונות-תקומה שנכשלו. אם תנועה זו לא תוכל לעמוד מתוך ליכוד, מתיחות וגבורה, בפני ההתנקשות בחירותה של המדינה, עתידה תורכיה המחודשת להתמוטט כליל, וכל הקרבנות שהובאו למען תקומת המדינה המודרנית, החל מ-1919, יראו בעיני העם כקרבנות-שוא. יכולת-העמידה במבחן הנוכחי תחתוך קודם-כל את גורל המשטר החדש; ואולם בעיני בני הדור מזדהה קיום המשטר הזה עם קיום האומה והמדינה גם יחד. אם גם מאמץ זה של תחיה לאומית יתבדה מנקודת-ראות מוסרית - יחשך הלילה על עתידות האומה בכלל.

מצב פנימי זה קובע מקום מיוחד לתורכיה בין כל ארצות המזרח התיכון. ענין הפוליטיקה החיצונית הוא בשבילה ענין חמור יותר אף מעצם הדאגה לקיום מדיני עצמאי.

* בעקבות סטנוגרמה של הרצאה.

על תורכיה עובר כעת משבר פוליטי-חיצוני חמור. המלחמה הרסה בבת-אחת את המסורת הדיפלומטית, שנוצרה עם יסוד מדינתו של אתא-תורך. השינוי של עכשיו אינו קל מזה, שעבר על המדינות התורכית בשעת המעבר מהקיסרות העותומנית למעצמה הקמליסטית. ההסכם בין רוסיה לגרמניה באוגוסט 1939 הוא שהביא את הערבוביה בהשקפותיה המדיניות-החיצוניות של תורכיה המודרנית.

בימי הקיסרות העותומנית היה ברור, כי רוסיה היא יריבתה המסורתית של תורכיה. ההיסטוריה האירופית מלאה התנגשויות בין שתי המדינות הללו. רוסיה הצארית ראתה את עצמה כבעלת-חזקה במיצרים (בוספור והדרדנלים), בגלל מגמות מדיניות מסוימות ועקב מעמדה כירשת האימפריה הביננטית. בדורות האחרונים שאף הצאריזם להתפשטות גדולה יותר – עד למפרץ הפרסי וגבולות הודו. הגנת המיצרים ריכזה מסביבה את כל מרצם של התורכים. תורכיה העותומנית ידעה לתקן את המפלות בשדה-הקרב ע"י דיפלומטיה נפתלת; והיא נעזרה לרוב ע"י אנגליה, אשר שאפה לשמור על מאזן הכוחות הקיים במזרח. תורכיה הישנה ידעה, כי קיומה תלוי במידת ארגון הכוחות הבין-לאומיים נגד רוסיה.

מהפכת אוקטובר (1917) ברוסיה שינתה את היחס המסורתי הזה מיסודו. לפחות כך נראה הדבר אז. מהפכה זו יצרה מציאות בין-לאומית חדשה בשביל תורכיה. בעזרתה של רוסיה הסובייטית השיג אתא-תורך הרבה דברים: ממנה קבל נשק במלחמת העצמאות התורכית; מידיה קבל את מחוזות קארס ואַרְדֶּהֶן, החשובים מבחינה כלכלית ואסטרטגית; בה נסתייע בבנינה המשקי-הטכני של המדינה הדלה והמרוששת. תורכיה החדשה האמינה, כי רוסיה הסובייטית אינה מדינה אכספנסית. גם בשעה שאתא-תורך דחה הלואות-חוך מחשש השתעבדות לקפיטל זר, הסכים בכ"ז לקבל אשראי מרוסיה, משום שבטוח היה כי אין לה שאיפות להתפשטות. הידידות עם רוסיה נתנה בידי התורכים משקל חדש, בבואם במגע עם מדינות מערב-אירופה. תורכיה ידעה להעריך את כל זה והכירה טובה לרוסיה הסובייטית, אם כי משטרה הפנימי של רוסיה היה שנא עליה גם בתקופה ההיא.

אבל יחסה של תורכיה הקמליסטית לרוסיה לא היה יחס מדיני-תועלת בלבד. היה כאן גם איזה מגע רעיוני. אמנם מקורות המהפכה התורכית שונים מאלה של המהפכה הרוסית. המהפכה התורכית לא נבעה מתוך מרדנות סוציאלית, ואף הרעיונות הקומוניסטיים של גאולה עולמית-דיקטטורית היו רחוקות ממנה. ובכל זאת, היו נקודות משותפות לשתי המהפכות הללו.

ראשית – היחס לדת המסורתית. בתורכיה הקמליסטית היה זה מומנט יסודי, כי המשטר העותומני הקודם נבנה מעיקרו על יסודות דתיים, והוא נשען על המנגנון המוסלמי. המהפכה הפנימית היתה מכוונת קודם-כל נגד שלטון המשטר הדתי בחיים האזרחיים. האידיאולוגיה הלאומית החדשה שללה את תביעותיה הצבוריות של הדת ואת זכויותיו של המנגנון המוסלמי. כאן נוצר שטח-מגע עם המלחמה האנטי-דתית, שהתפשטה ברוסיה אחרי מהפכת אוקטובר, ובשתי הארצות היה המומנט האידיאולוגי הקובע את היחס לדת. מומנט זה הכריע יותר משיקולים מעשיים.

אף תוצאותיה של ההתנגדות לדת היו דומות במקצת בשתי המדינות. ברוסיה בא במקום הדת חינוך רציונליסטי, חדור הערצה מיסטית לטכניקה ולתכניתיות. בתורכיה בא הרעיון הלאומי, הרווי רליגיוזיות נסתרת. הסופר האוסטרי נורברט

דהבישוף העיר, כי תורכיה יוצרת מעין דת של התמכרות לאומית, שדוגמתה נראתה עד כה רק ביפן. דת זו הלכה והתפתחה עם שבירת היסודות הדתיים-המסורתיים. אמנם, מבחינת השאיפה למודרניזם ניסתה התנועה הקמליסטית להקים מדינה הדומה למדינות מערב אירופה – תעשייה מפותחת, טכניקה תכליתית, דיקנות קפדנית וכו'. אולם היא ליותר את המודרניזם בדחילו ורחימו רליגיוזי: המכונה תפשה את מקום הפולחן. ורוח זו קרבה את תורכיה אל רוסיה הסובייטית. התחילו גם התורכים לשיר שירים למוטור, לטרקטור, ותרגמו פזמונים רוסיים בעלי אופי אינדוסטריאלי מתאים.

ההתנגדות לאימפריאליזם אף היא קרבה את שתי המדינות זו לזו. החשדנות כלפי אנגליה, החשש מפני שאיפותיה האימפריאלסטיות של בריטניה במזרח התיכון דחפו את תורכיה לזרועותיהן של רוסיה וגרמניה (הוימרית!). הדמיון שבתכסיסי ההתנגדות ל"אימפריאליזם" המערבי יצר הלך-רוח של ידידות אמיתית עם רוסיה.

מובן, שאנשי תורכיה החדשה התנגדו לכל נסיון להפוך את המשטר הקמליסטי למשטר קומוניסטי. והתנגדות זו לא עלתה בעמל רב. האומה התורכית התיחסה תמיד באי-איון לרוסים ולדרכיהם, והארץ היא ארץ של אכרים ועירים (85% מאוכלוסי אנטוליה – עובדי אדמה), המתנגדים בתוקף לחלוקת-רכוש ולקולקטיביזציה כפויה. מצב האכרים התורכים היה אמנם קשה, אך הוא לא היה רע כל כך עד כדי לדחוף אותם למהפכות. מלבד זה, לא שלט בעבר באנטוליה משטר חקלאי-פיאודלי, והניגודים הסוציאליים בכפר לא היו חריפים. האכר התורכי הוא בעל אופי שקט ואוהב-שלום מטבעו. ראשית דאגתו של אתא-תורך היתה לאכרים, אף כי נמשך זמן-מה לבנין ערים (אנקרה) ולתעשייה. והאינטליגנציה התורכית החדשה היתה לאומית ברוחה, ובזה ראתה את יעודה; גם בתוכה לא יכול הרעיון הקומוניסטי להכות שרשים. בתקופת סטלין נעשו היחסים בין רוסיה לתורכיה יציבים יותר. סטלין לא שם לב לחיסול הקומוניסטים בתורכיה, ועמדתו זו הגבירה את יחסי האימון ההדדיים. אף שיפור יחסי תורכיה עם אנגליה לאחר ועידת השלום בלונדון, כניסת תורכיה לחבר הלאומים, ההסכם עם המעצמות המערביות בוועידת מונטרה, וביחוד ההתקרבות לבריטניה למראה הזדיינותה של גרמניה הנאצית, באו בידיעתה של רוסיה, ולא היו מכוונים נגדה.

בתחילת שנות השלושים, בראשית עליתו של היטלר, בטרם התבלטה תוקפנותו כלפי חוץ, פעלו בתורכיה גורמים פסיכולוגיים, שקרבו כמה מאנשי המדינה להלכי-רוח טוטליטריים בכלל. נשאלה אז השאלה, האם לא יוכל המשטר התורכי, שאף הוא אוטוריטרי במובן-מה, לסייע להבנה הדדית בין שתי המדינות הדיקטטוריות העיקריות באירופה – רוסיה הקומוניסטית וגרמניה הנאצית.

ג.

התענינות המשכילים התורכים במקורותיה של מהפכת אתא-תורך התרכזה לראשונה בעיקר בחקר תולדות שבטי התורכים הקדומים, בטיפוח השפה התורכית, ובשאר שאלות היסטוריות ופילולוגיות מעין אלו. מעט מאד טיפלו במהותו הסוציולוגית של המשטר החדש. כל המרץ רוכז בשכלול מכשירי המשטר. את דרכי הציויליזציה האירופית ואת הישגי המדע המערבי נהגו להעביר לחיי תורכיה בדרך תכליתית, ואולי מכנית במקצת. אתא-תורך הדגיש תמיד את הנחיצות בענפי מדע שימושיים, כמו הנדסה ורפואה, ולא עסק בהגדרת מהותה של המדינה. גישה "מעשית" זו, אם כי היתה מובנת כריאקציה בריאה על הריטוריקה הפוליטית המנופחת של

התורכים הצעירים, גרמה לכשלונות לא מעטים. ברם, את הדחיפה להעמקת הבירור האידיאולוגי-הרוחני נתן הנאציזם הגרמני. עליתו הפיננמינלית של משטר זה עוררה את השאלה: מהו בעצם המשטר התורכי החדש – טוטליטרי או דימוקרטי? הויכוח על מהותה של המדינה הקמליסטית התחיל קודם-כל בעתונות. המאורעות באירופה חייבו את העתונים לקביעת עמדה. אין העתונות התורכית כפופה לשלטון בעניני השקפת-עולם, והיא יכולה להביע את דעותיה בשאלות עיוניות באופן חפשי, – עד כמה שאין הדבר פוגע באינטרסים הבלתי-אמצעיים של השלטונות. ביחוד עם תחילת המלחמה הנוכחית, נתלקח הויכוח העז על טיב המשטר בגרמניה מצד אחד, ובאנגליה ואמריקה מצד שני. והשלטונות נתנו דעתם על ויכוח זה. עתון אחד (ג'מהוריית), שהגיע למסקנות אוהדות לנאציות, נסגר לזמן-מה בעוון תעמולה פרו-גרמנית. הלך-הרוח השליט בחוגי האינטליגנציה התורכית הובע במאמריו ובהרצאותיו של שופרי אָסְמֶר – ציר הפרלמנט התורכי, ראש המכון למדעי החברה באוניברסיטה של אנקרה, ומנהל המדור של מדיניות החוץ בעתון „אולוס“ הרשמי למחצה, המופיע באנקרה.

שוכרי אסמר הסביר, כי אסור להחליף מושגי-צורה במושגי-תוכן. המשטר הקמליסטי הוא, לפי דעתו, משטר דימוקרטי בתוכו ובמהותו. הוא נוצר ע"י העם, בשביל העם, ועל מנת לחנך את העם להנהלה עצמית. הצורה שנתן את-תורכו למשטר החדש היא אמנם צורה אוטוריטרית, אך צורה זמנית זו היתה נחוצה, כי במשך מאות בשנים קפאה הארץ על שמריה; המשטר העותומני הרקוב דיכא כל יומה עממית, והעם לא הורגל לאורח חיים דימוקרטי וליברלי. קשה היה למסור פתאום את מנגנון הממשלה לידי העם, שלא חונך בהכרת חובותיה של הדימוקרטיה ולא ספג לתוכו את ציווי הריסון העצמי, – כי היה בזה כדי לסול דרך לפני דיקטטורה אכזרית או לקרופציה. הדוגמה של רוסיה מצד אחד ושל עירק מצד שני – שתיהן שכנות לתורכיה – הן אזהרה חמורה. לפי דעתו של אסמר אין לדמות את המשטר התורכי למשטר המדינות הטוטליטריות. אם לחפש לו סמוכין בחוץ, הרי הוא דומה במשהו לדרכי-החינוך האוטוריטריים לקראת הנהלה עצמית וחופש אזרחי, שהאנגלים הנהיגו בשעתם בהודו.

שוכרי אסמר ותלמידיו מסבירים, שהארצות המזרחיות, שזכו במשטר פרלמנטרי בן-לילה, אין להן דימוקרטיה אמיתית, אלא פיקציה דימוקרטית. אין דימוקרטיה בעירק: יש שם בידואים שאינם יודעים קרוא וכתוב ופיאודלים המשתלטים באמצעי אינטריגה כנופיתית. אין מגיעים לדימוקרטיה ביום אחד, ואלה המגיעים אליה בדרך זו, הם גם מפסידים אותה ביום אחד. למשטר ליברלי ודימוקרטי מתבגרים רק ע"י התפתחות רוחנית ומשקית וע"י השכלה עממית רחבה. צריך לחנך את ההמונים להבין, שדימוקרטיה אינה רק צירוף של זכויות, כי אם גם עומס של חובות; אין זו הפקרות פרוצה, אלא אחריות שקולה. מאידך גיסא, מודים שוכרי אסמר וידידיו, כי קיימת סכנה, שיום אחד יכול לבוא מישהו ולהפוך את מכשירי החינוך האוטוריטריים למטרה בפני עצמה. אי לזאת יש לשמור בהקפדה מיוחדת על הנוהג הדימוקרטי בתוך המפלגה העממית (מפלגת הממשלה). ואכן, אין בתורכיה פולחן של „מנהיג“ כדוגמת גרמניה ורוסיה. עיצמת אינינו, נשיא המדינה, אינו „מנהיג“. קיימת הערצה אישית לאת-תורכו המנוח, אך אין עושים אותו לגואל אוניברסלי. והנה, מתוך הדאגה להקניית ערכים דימוקרטיים בפנים, התחילה האינטליגנציה החדשה להחשיב את הקשר התרבותי והמדיני עם מעצמות המערב. גורם

אידאולוגיית זה העמיק בליספק את הקשר עם אנגליה.
הצבא התורכי אף הוא דימוקרטי באפיו. תורכיה לא ידעה, כאמור, משטר
פיאודלי, ואין שם אריסטוקרטיה של דם. ממילא אין גם מסורת פיאודלית בצבא.
הקצינים נהגו ללמוד ולהשתלם באירופה ובאו במגע חפשי עם העולם הרחב.
בענין זה יש הבדל עצום ביניהם ובין מפקדי הצבא האדום, למשל. צרפת וגרמניה
היו מעונינות שתיהן, שהקצינים התורכים ישתלמו במכוניהן, והן הקלו על הביקורים.
בשביל אתא-תורך שימש הצבא אמצעי לשחרור לאומי, ולא מטרה, וברוח זו גם
חינך אותו, הוא לא עשה ממנו אוביקט לפולחן. אם כי רבים ממנהיגי המדינה
החדשה היו אנשי-צבא, נקבע, בכל זאת, חוק, שאסור לאיש-צבא להיות ראש-המדינה.
האזרח התורכי הנהו חפשי בחייו הפרטיים, ואין מעשיו זקוקים לגושפנקת
של השלטון. אין מרגישים את התערבותה של המפלגה בחיי יום-יום. כל איש
ואיש חושב את עצמו ל"חבר" המפלגה הקמלית, אף על פי שקיימת, כמובן,
חברות רשמית במפלגה. כל אדם בתורכיה יש לו האפשרות לעליה אישית בזכות
כשרונותיו, ולא דוקא מתוך שייכותו הרשמית למפלגה. אין למפלגה הממשלתית
דוגמטיקה של השקפת-עולם, ואין לה פריטנסיות להטיל אחידות על כל ביטויי
החיים. המפלגה השליטה אינה מפלגה טוטליטרית. עמודי התווך של המשטר הם,
למעשה, הצבא והאינטליגנציה, – ולא הפקידות המפלגתית. בקביעת קוי המדיניות
של הרפובליקה התורכית נשענת המפלגה על ששת "היסודות", שנקבעו על ידי
אתא-תורך למשטר שהנהיג בארצו: רפובליקניות, לאומיות, ריבונות שבידי העם,
אטטיזם (כלומר – עניני המדינה קודמים לעניני הפרט), חילוניות ומהפכנות.

ד.

התגברותו של הלך-רוח ליברלי-דימוקרטי הקלה בהרבה על ההתקשרות
עם בריטניה. אך לא היא שהכריעה בדבר.
אכן, הנטייה לאנגליה נובעת מתוך אינטרסים גורליים. בעצם אין לתורכיה
הקמלית מוצא אחר. תורכיה הגיעה להסכם המשולש עם אנגליה וצרפת (באוקטובר
1939) בהשפעת אותו גורם עצמו, אשר הפריד בינה ובין אנגליה בשנים קודמות:
התמורה החדשה בעמדתה הבין-לאומית של רוסיה היא שהכריעה גם הפעם. ההסכם
בין ריבנטרופ ומולוטוב באוגוסט 1939 וכיבוש חלק מפולין על-ידי רוסיה, בעקבות
ההסכם, עוררו באנקרה את ההכרה, כי רוסיה הסובייטית שוב אינה המדינה האנטי-
אימפריאליסטית של מהפכת אוקטובר, אלא שהיא יורשת את מגמותיה הפוליטיות
של מדינת-הצארים. עד כה ביססה תורכיה החדשה את בטחונה על חברית עם רוסיה,
שהיתה בעיניה מעצמה חזקה, אך לא מעצמה אגרסיבית: משען מוצק לעת צרה.
אולם לפתע התחיל המשען הזה לקבל פנים אחרות, והוא עצמו נהפך למקור
של סכנות. באנקרה היתה זו הרגשה של התמוטטות היסודות. היה הכרח למצוא
שותפים אחרים, והסכנה הגרמנית חייבה למהר בבחירת השותף. איטליה – וביחוד
איטליה הפשיסטית – שאפה כל הימים להתפשטות במזרחו של הים התיכון; לאחר
כיבוש איי הדודיקנו (ב-1912) הובלט הדבר לעין כל. מאיטליה לא היתה, איפוא,
כל תקוה. ותורכיה החדשה בחרה, בלית-ברירה, באנגליה ובצרפת. הידידות הפכה
לברית-חיים; לאחר כניעת צרפת נעשתה האימפריה הבריטית לתקותם האחרונה
של התורכים.

העם התורכי הוא אחד העמים המעונינים ביותר בנצחונה של אנגליה.

לתורכיה כשלעצמה אין כל נטיה למלחמות. אין לה מגמות אימפריאליסטיות, והצבא שלה מכוון אך לצרכי הגנה. תורכיה היא היחידה בין המעצמות שהפסידו ב-1918, שיצאה מהמלחמה ההיא בלי אידיאולוגיה רביזיוניסטית. דבר זה קשור במידה רבה במשטר החדש, אשר הכשלון במלחמה שימש דחיפה מכרעת להופעתו. אנשי התנועה הקמליסטית ראו בהעלמותה של הקיסרות העותומנית מרובת-העמים את צו-ההיסטוריה, ומפלת שנת 1918 נחשבה בעיניהם כמקור ברכה מסותר לתורכיה. אמנם עוד נשארו לתורכיה דרישות אתנוגרפיות וגיאוגרפיות ביחס לכמה מקומות. כגון, למשל, מחוז מוצול, שסיבך את יחסי תורכיה ואנגליה בשנות העשרים. תורכיה דרשה לה את מוצול כשטח תורכי, ולא דוקא בגלל מקורות הנפט אשר שם. התורכים לא ויתרו בלבם על מוצול, אולם מקוים הם להגיע לסיפוק שאיפתם זו בדרך של הסכם. וזהו גם יחסם למחוז ג'זירה שבסוריה הצפונית-מזרחית ולקצת שטחים אחרים בצפון סוריה. כגורם שדחף להתפשטות שימשו השבטים התורכים שבקוקו ובאסיה התיכונה. אולם תורכיה המודרנית חששה לזהות את עצמה עם שאיפות פן-תורכיות, שלא לבוא לידי התנגשות עם רוסיה ואינן, אשר בגבולותיהן בעיקר שוכנת הדיאספורה התורכית הגדולה. הרצון לחיות בשלום עם רוסיה הכריע את הכף כנגד השאיפות הפן-תורכיות או הפן-תורניזם.

המשטר הקמליסטי ויתר מתוך הכרה גמורה על כל מגמות רביזיוניסטיות גם בבלקן. תורכיה החדשה ראתה את תפקידה העיקרי בבלקן ביצירת יחסי-שלום ואחוה בין העמים הבלקניים, כדי למנוע התערבות המעצמות הגדולות בעסקי הבלקן. הסתלקותה הפנה של תורכיה מכל שאיפות אגרסיביות בשטח זה, עשתה אותה מרכז טבעי למגמות של התלכדות בלקנית. גם בענין זה פרש את-תורך מעל כל המסורת העותומנית. הצבא התורכי במיצרים ובתְּרַקִּיה הוכשר בעיקר לצרכי מגן, ולא לתפקידי פלישה. והיתה כאן הוכחה נוספת לכוונותיה הכנות של תורכיה לגבי השכנים הבלקניים.

במזרח התיכון תומכת תורכיה החדשה בשאיפות העצמאות של העמים השוכנים מעבר לגבולותיה. יחסה לציונות הוא חיובי. וגם יחסה לשאיפות העצמאות של הערבים בארצותיהם השונות הוא חיובי. תורכיה המודרנית רוצה לראות את המעצמות הגדולות מורחקות מגבולותיה, ולכן תשמח, אם סוריה, עירק, מצרים וארץ-ישראל תהיינה עצמאיות. ע"י זה היא מקוה גם לחזק את השפעתה בארצות אלו. ברם, אין לתורכים כל אהדה לתכניות של פדרציה ערבית; ולא מתוך פחד מפני הפדרציה עצמה, אלא משום שפדרציה זו עלולה, לפי השערותם, ליהפך למכשיר בידי מעצמה אירופית, ושמה לא תהא זו מעצמה ידידותית דוקא. וכן חוששת תורכיה, שמא תהיה פדרציה מעין זו קן למגמות פן-איסלמיות. תורכיה פרקה מעליה את מרותו המדינית של האיסלם, והיא תתנגד לכל תנועה הבאה לחדש את החליפות.

תורכיה החדשה מעריכה את הציונות לא רק כגורם המרסן את התהוותם של מְבָנִים מדיניים מסוכנים במזרח התיכון. יש לה גם יחס של כבוד וענין למפעל הבנין העברי כשלעצמו. היא רואה בהתישבות העברית ביטוי לאותה אירופיזציה של המזרח, שהיא עצמה שואפת אליה בכל כוחותיה. ודאי, אסור להגזים במשקלה האקטואלי של אהדה זו. המדינה הקמלית לא תצא כיום מניטרליותה, אלא לשם ענין אחד: הגנת העצמאות התורכית והגנת כבודה של הרוח הלאומית החדשה.

אין זה מקרה, שתורכיה אינה ממהרת להשתתף במלחמה הנוכחית, עם כל הרגשתה שקיומה קשור בנצחון האימפריה הבריטית. אם לא הלכה מיד להגן על יון ומנעה את עצמה מהתערב בעניני סוריה, הרי זה מפני שאינה נוטה להופיע בתפקידי התקפה ללא הכרח גמור. היא תבקש לדחות את שעת כניסתה למלחמה, עד שהחרב תתקרב לגבולותיה ממש. מנהיגי המדינה הקמליסטית הם ריאליסטיים בהשקפותיהם הצבאיות, לא פחות מאשר במגמותיהם הפוליטיות: הם יודעים שעיקר כוחה הצבאי של תורכיה הוא בהגנתה של אנטוליה. שם מרובים הסיכויים להצלחה גם במלחמה עם אויב גדול וחזק.

תורכיה רואה את עצמה, כאמור, כצד במלחמה זו. גם כיום, כשהיא ניטרלית באופן פורמלי, היא חושבת את עצמה קשורה בבריטניה יותר מכמה ארצות מזרחיות אחרות, שהפסיקו את יחסיהן הדיפלומטיים עם גרמניה, או עם איטליה. יש לה עולם רוחני, שעליו היא מוכרחה להגן מפני התקפה נאצית. המשטר הקמליסטי יישבר כליל, והמאמץ המופלא של התחיה הלאומית בן-דור-שלם ילך לטמיון, אם ממשלת תורכיה תכנע בפני המתקיפים. זאת היא הכרתם המוחלטת של מנהיגי המדינה. אם תורכיה תותקף, או תעמוד בפני הברירה - מלחמה או כניעה, - ודאי שתצא למלחמה. היא תלחם אף אם תצטרך להביא קרבנות עצומים. בניגוד לרומניה, (או לצ'כיה, אם לקחת דוגמה מסוג אחר), אין לתורכיה החדשה כל ברירה מוסרית ומדינית: היא מוכרחה להלחם, ויהי מה.

מובן, שאין הצבא התורכי יכול להשתוות לצבאות גרמניה מצד המיכון, או לצבא הרוסי מן הצד הכמותי. אולם החייל התורכי הוא אינפנטריסט טוב, בעל משמעת וכוח-סבל יוצא מהכלל. האינפנטריה התורכית ידועה כאחת המצוינות בין צבאות העולם. על אף הרעב וההנהגה הגרועה, הוכיחה את רמתה הגבוהה גם במלחמת 1914/18, ובמקום שהיו מפקדים טובים וקצת סדר בעורף (כמו בגליפולי), הראתה גדולות. כשאלת אספקת נשק ותחמושת קשורה תורכיה בארצות אחרות. תחילה קיבלה אותם במידה רבה מצ'כיה, אחר-כך מצרפת, ובזמן האחרון מאנגליה. ציוד הצבא אינו אחיד. ברם, את עיקר כוחם במלחמה רואים התורכים לא במידת המיכון של צבאם, ואף לא כ"כ בציודו, אלא בתנאי ההגנה הנוחים מאד של אנטוליה - ארץ הררית, מבוותרת, ומתאימה למלחמה פרטיזנית. בהתאם לכך, נהגה תורכיה החדשה פוליטיקה של אי-סלילת כבישים, וגם במסילות ברזל לא הרבתה. צבא-האוויר והצי התורכיים הם עדיין בבחינת ניצנים. בשני שטחים אלה סומכים התורכים על עזרתה של אנגליה, ומהלך המלחמה ביון ואלבניה עודד אותם בענין זה. מבחינה אחת חזקה תורכיה מאד: בטוחה היא מפני גייס חמישיי. אין הממשלה מפחדת מפני העם, ואין לה לחשוש מהתמרדויות פנימיות. אין מפלגות עוינות אשה את רעותה, אין חצר מסובכת בניגודים, שהכשילו כ"כ את רומניה. מקור של אי-שקט מהוים, במידת-מה, הכורדים השוכנים בגבולות אירן ועירק. רבים מהם לא השלימו עדיין עם המשטר התורכי החדש, הן בגלל אפיו הלאומי, והן בגלל יחסו לדת. אולם, יש לשער, שהללו יחששו לבוא לידי יחסי-איבה עם תורכיה ואנגליה גם יחד.

בְּרִי טַיְנֵה בְּכֹרֶה אֵשׁ

„כֹּל הָעוֹלָם שְׁעוֹדָנוּ חֲפָשִׁי מִתְּפִלָּא לְקוֹר־הָרוּם וּלְאִמָּץ הַלֵּב.
שְׂבָהֶם מִקְבָּלִים תּוֹשְׁבֵי לִוְדוֹן אֶת הַנְּסִיּוֹן הַגָּדוֹל שֶׁהֶצְמְדוּ בוֹ וּמִתְגַּבְּרִים
פָּלְיוֹ, וְאֲשֶׁר אֶת אֲחֵרֵיתוֹ, אוֹ אֶת שְׁעוֹר אֵימָתוֹ, אֵינן לְחֹזֶת מְרֹאֵשׁ.
הָרִי זֶה בְּשׁוֹרָה, שְׂאָנוּ שׁוֹלְחִים מִן הַעִיר הָרֹאשָׁה הַזֹּאת לְכַחֲוֹתֵינוּ
הַלּוֹחֲמִים בַּיָּמִים וּבְאֵוִיר וּלְקָל צְבָאוֹתֵינוּ הַשׁוֹקֵדִים בְּכָל מְשֻׁמְרוֹתֵיהֶם
וּמִתְנַוֵּתֵיהֶם. הָרִי הֵם יוֹדְעִים, פִּי מֵאַתְּרֵיהֶם עוֹמֵד צֵם, אֲשֶׁר לֹא
יִשְׁתַּמֵּט מִן הַהֶאֱבָקוֹת וְלֹא יִיגַע בָּהֶן, בְּכָל שְׁתֵּהָא קָשָׁה וּמִמְשַׁכָּת,
וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁמִתוֹף עָצָם הַסָּבֵל שָׂאֵב וְשָׂאֵב אֲמִצְעִים לְהַשְׁרָאָה
וּלְהַתְגַּבְּרוֹת, וְאֵף לְנִצְחוֹן — אֲשֶׁר גִּזְקָה בוֹ לֹא בַק לְמַצֵּן גְּמִינוֹ אָנוּ,
פִּי אִם לְמַצֵּן הַיָּמִים הַרְבִּים וְהַטּוֹבִים יוֹתֵר הַצְּתִידִים לְבּוֹא.”

וִינְסִטוֹן צִרְצִיִל

ג. ב. פריסטלי

לוֹנְדוֹן עוֹמֵדֵת בְּנִסְיוֹן

הדברים לוקחו מתוך שתי שיחות של הסופר פריסטלי ברדיו הבריטי,
ומובאים כאן למי השבועון "Answers".

אנשי לונדון בכוחם לשאת בזה, כדבריו האמריקנים, ולונדון עצמה — כרך זה שמראהו
כיום אפור — בכוחה לשאת בזה. עצם העובדה של הפצצת העיר, הפצצה פרועה, ללא
הבחנה, שכבשה את דמיונו של העולם, אף היא עדות-מאונס היא לגדלה ונאוניה של לונדון.
היה זמן אשר, ברומה לרבים מתושבי-הפרובינציה הצפוניים הבאים דרומה, סבור הייתי, כי
אין אני מחבב את לונדון; פרבריה הגדולים חסרי-הצבע נראו לנו צחיחים גם מאותם שעובנו
מאחורינו. שונאים היינו את המראות הקיצוניים של עושר ועניות שנתקלנו בהם, פנים אל
פנים, בן-ט-אָנְדֵר, מקום שם בלילות נישאו המכוניות הגדולות ההומות, מלאות נשים
מזהירות, בעברן על פני טורי-הצללים של מתוסרי-הבית, העזובים, הנרחים מכל וכל.
החיים כאן בלונדון נראו לנו דלי נון ודלי שמחה, אפורים מחיי הבירות בחוף-לארץ,
ובו בזמן גם מצוינים פחות באופי, בריח, מאשר החיים הזכורים לנו בערינו הפרובינציאליות.
וכן הוספנו לקטרג, עוד ועוד.

אולם באלה הליכות האחרונים, כשהייתי עולה אל גגות גבוהים ורואה את הלהבות
כפצעים פתוחים בגופה הגדול של העיר, השנתי, כרבים אחרים שבאו לגור הנה, כמה
עמקה אהבתי את לונדון, בתנה המערפל, המדומדם, בנעימותה וחברותה המסותרת,
בקסמה הקֶשֶׁן.

ובליל אמש, עת אשר להבות אחרות בערו באש עזה כל כך, שמתצית השמים היתה
לוהטת, והמרפסות הנבוהות מסכיב לכבר פורטלנדי דָּמוּ לארמונות הורודים באלף לילה

ולילה, ראיתי את הכנסיה ואת הצלב של סט. פולוס עושים צללים שחורים, בולטים ביותר כנגד הלהבות האדומות ותמרות-העשן הכתומות, והיה כאן בעין סמל-קיים להניון ולמוסר נוצרי לעומת הברק הסומק אשר לאוילות ולפראות.

בימי המלחמה האחרונה עברו עלי פרקים ארוכים של חיי סכנה, וכתום המלחמה היא החלשתי, כי מכאן ואילך רצוני לחיות חיירותה של "איש מקטרת ונעלי-בית" ולהתדבק בפחדנות ככל האפשר.

אני מציין את העובדה הזאת כדי שתבינו, כי הדברים הבאים אשר תשמעו כאן אינם יוצאים אלא מפי ברי-נש חלוש, ולא מפי אחד מאותם הנכורים, אוכלי-האש, המוצאים להם לעתים דרך אל המיקרופון. ובכן, בשעה שאני מדבר על סכנה הרי אני מתכוון בדיוק למה שאתם ברובכם רואים בכך, ואין אני שמח בה. אולם בדומה לכם אני מתאמץ לשאת בה ברוח בדוחה ככל אשר ביכלתי, ולא להתנהג שלא כשורה.

עובדה זו, שכיום הרי אנו, סוף-סוף, כמעט כולנו שרויים בתחום הסכנה, נראית לי לא כאחד מקויה הרעים של המלחמה הזאת, כי אם כאחד מקויה הטובים יותר. אני רואה זאת כתיקון לגבי המלחמה הקודמת, עת אשר אנשים ציויליים, שפיתחו בעצמם כמה תכונות בלתי-נעימות, חיו בשלוה, בעוד שאנשים צעירים נפלו תחת יד הקוצר במיליונים.

לפני עשרים וחמש שנים היינו עסוקים בהכנות לקרב שליד לוס; בחזית של ששה מילין היו לנו מחמשים עד ששים אלף אבידות. זו היתה מנה הגונה. אולם בקיץ הבא היו הדברים "שמחים" הרבה יותר. באחד ביולי 1916 היו ערים שלמות בצפון הארץ — ועירי בתוכם — ששכלו במחי אחד את פאריהנוער שלהן.

כמעט כל חברי לבית-הספר ניספו אותו בוקר. עוד לא היה כקציר המחריד הזה. ודאי, שקשה היה בעת ההיא להיות איש ציוילי היושב בשלוה, בעוד הטלגרמות באות אל כל בית ובית, ורשימות האבידות הולכות ונדלות בלי הרף, — ודאי שלבלתי-נשוא היה הדבר. הרי שעכשו אנו במצב נוח מזה הרבה. סוף-סוף הרי אנו שותפים לסכנה אשר שם, בחזית, ואין אנו נשענים לאחור, צופים ורואים את כל אנשינו הצעירים בהקמלם.

עכשיו, שמפציצי האויב באים ברעש אלינו בכל השעות, ועצבינו הם העומדים במערכה מול עצביו, רואים אנחנו שאין אנו עוד ציויליים כלל, כי אם נוש מעורב של חיילים — חיילים עומדים ליד המכונה, חיילים תלפנים ואנשי-דואר, חיילים בעלות-בית ואמהות — אכן גרוד אמיץ לב הוא זה — ואפילו חיילים המשדרים דברים במיקרופון.

והרי זו שעה נפלאה בשבילנו הנמצאים כאן בלונדון, במרכז הסואן של שדה הקרב, — אנחנו הצבא המוזר ביותר שראה העולם מימיו, צבא בבגדים ציויליים אפורים, העושה דברים הגילים בהתלט, צבא מכל הסוגים והמידות והגילים של העם, ואף-על-פי-כן צבא אמיתי, אשר ברוחו החוקה העשויה לבלי-יחת תלוי עתידו של העולם.

מזמן לזמן אני מרגיש כי יש לערוך לנו טכס-כבוד ואולי גם להעניק קצת מדליות. לפני יומים סר אלי איש אחד בא בימים המשמש פקיד אצל סוכנות לנכסי דלא-נידי בנוגע לרשימת רכוש במשקי. בסוף הראיון הזכיר בנחת, שעדיין הוא מזועזע, משום שלפני ימים מספר נפלה פצצה בגן אשר לפני ביתו והפילה את כל הבית עד לחדר שבו מצאו הוא ואשתו מחסה, והיה הכרח להוציא אותם מתוך המפולת. והנה הוא ניצב לפני מחוסרי-בית בעצמו, עושה בקורדרות את עבודתו. אכן, סבור אני, קצת מדליות לא תנקנה.

ודאי שלא השלמנו לנמרי לחיים ציויליים-חיליים אלה, לא כולנו סיגלנו לנו אותה הטכניקה, וישנם חילוקי-דעות גדולים בנידון זה. עמדתי על ההבדלים האלה, בשבוע האחרון

כשכמה פועלים עשו בעבודה נחוצה מאד מעבר לביתי, ושלא ברצוני נאלצתי להקשיב לויכותיהם הסוערים.

חבריה זו יצגה את כל ההשקפות המהלכות. איש אחד עמד בכל חוקף על הצורך לעבוד בשעת האזעקות והכרזו בפשטות, בנוכחותי, שכל מי שחומק למקלט אינו טוב מאיש הגנים החמישי — ואף אמנם הנהו איש־הגנים החמישי, כזה וכוה, — משפט שנראה בעיני חמור במקצת. שני, בעל דעה קיצונית הפוכה מזו, היה משתרך למקלט כל פעם שהיה שומע את קול הצפירה. יתר השנים, בדומה לרובנו, נמנעו ממנהיג־קיצוניות אלה וניסו לאחוז פעם בדרך זו ופעם בדרך אחרת.

אנכי, טוב הדבר בשבועות אלו של הקרב — כי אכן קרב הוא, ואנו שרויים כולנו בתוכו — לנהוג במידת סבלנות רבה כלפי הברדלים בדעות, לזכור שאנו כולנו אנשי חיל אנחנו, אנשי צבא, ולהאריך את רוחנו יותר כלפי זרותם המפליאה של אנשים אחרים, להיות יותר אדיבים וקשובים, מסבירי־פנים יותר מקודם, — כי הלא שותפים לקרב הננו. ולא יזיק לנו כלל, אם נהרהר על כל איש ואיש שאנו פוגשים במשך היום, אפילו תוך כדי קניה או מכירה של איזה דבר פעוט שהוא, כי האיש הזה עמד בעשן ובזעף של שדה־הקרב.

סוף־סוף, הרי עכשיו אין אנו כלל אנשים קודרים, המשוקעים במשרדינו ובבתי־החרושת שלנו, בוילותינו ובסמטותינו; הרי אנו העם הבריטי המותקף והמשיב מלחמה; הרי אנו עומדים בקרב הנדול על עתיד הציויליזציה שלנו.

אישים היסטוריים אנחנו, ואפשר שדורות רחוקים, בעתות פורענות, ימצאו השראה בכתוב בספרי ההיסטוריה שלהם על התנהגותנו בשעה זו. כשם שודאי הדבר, כי טייסינו כבר תפסו מקום מזהיר לנצח בדמיונו של העולם, — הם הם אחת מאותן להקות הנבורים הצעירים היוצרים אנדה, שהאנושיות לא תוכל לשכחה לעולם.

*

אני משרד הרבה בשעות הבוקר המוקדמות לדומיניונים ולארצות־הברית, ושיחות אלו, הנישאות על גלים קצרים, נקלטות על ידי קיבוצים קטנים של עמנו אנו בכל העולם כולו, בכל קצו־תבל — למן לב אפריקה ועד למיצר מַגְלַן. בעקב „השיחות׳ האלה אני מקבל שלגרמות ומכתבים רבים מאותם האנשים היושבים במרחקים, אשר להם אני מתאר, ככל אשר ביכלתי, כיצד אתם כולכם, אנשינו במולדת, עומדים בפני כל נסיון חדש, באיזו נדיבות אתם נענים לכל קריאה, וכיצד רוחכם עולה ועולה, — לעיני כל העולם המצפה והנתון בחרדה, — עולה ומתנשאה עד כדי עמידת־מרי נהדרת.

אכן, רוצה הייתי כי תקראו את המכתבים האלה שאני מקבל, מן הדומיניונים, מכל פזורי ארצות־הברית, וביחוד, המכתבים המניעים ביותר את הלב, מאותן הקבוצות הבריטיות הקטנות — לעתים רק איש ואישה — היושבות הרחק הרחק מכאן, אולי בהרי האַנְדִים, או באיזה אי טרופי נידח. ורוצה הייתי כי תבינו באיזו חרדה עמוקה, ועכשיו באיזו תקוה מחודשת, באיזו גאווה ושמחה, באיזה מאור־פנים ודמעות, הם מקשיבים לדברינו עליכם ועל זה הפרק המזהיר החדש בדברי ימי האיים שלנו.

סכנה! אכן — וזאת עליכם לזכור, כי האיש המדבר אליכם הוא „איש מקטרת ונעלי־בית׳ החי לרוחתו, לא אחד מנבוריכם, כי אם חייל זקן וזהיר, וכמעט שיכולים אתם לאמור: מוג־לב, בטלן, משתמש מן השורה, — אכן, חוזר אני ואומר: מה ערך למעט סכנה לעומת הגאון הזה והשמחה הזאת והאמונה?

*

היו בתוכנו אנשים שאמרו עוד זמן רב לפני שהתחילה מלחמת-יבוק זו, כי הרעה, שהחיים יהיו נורמליים פחות או יותר בשביל כל איש, היא דעה מסוכנת מאד. עכשיו מוטב לנו לאמור מיד כי כולנו עומדים בפני תנודה הגונה, אולם אך ורק כדי להמשיך ביתר שאת. רוב האנשים אינם חוששים לכך – הרי זה לפי טעמים אפילו. ואולם, אין ספק ששום איש אינו אוהב להיות מופצץ בכל שעות היום. אם איש כמוני הולך לו הביתה באחד הבקרים עם שחר, ורואה כיצד אבטובוס גדול הִקָּע כצעצוע-ילדים דק אל מול קומה שניה של בית, הרי זה מעורר בקרבו הרגשה, סוף-סוף, שהרברים נהיים מוזרים ומופלאים ביותר. והרי זה מביא אותי אלי עובדה שניה, שהיינו מתעלמים ממנה. והיא, שאין זו בשבילנו כניסת-פתאום לאורח חיים חדש וסהרורי בהחלט, בצירוף סיכויים של צפירות-אזעקה ומקלטים ופצצות במשך חדשים וחדשים רבים (כפי שמשערים להם, כנראה, קצת מן השלטונות), אלא שנקלענו לתוך קרב – קרב אמיתי, איום, קרב במלוא מובן המלה – אולי החשוב ביותר מכל הקרבות שיתרחשו במלחמה הזאת, ומשום כך עלינו לכנס את כל האומץ ועוז-הרוח ובדיחות-הדעת אשר לנו ולהתאזר עד עבור הסער.

אם כאורח חיים ציויליים, הרי אלה חיי זועה; אולם אם כאורח של קרבות, אין זה נורא כל כך – בלויית איזה מקלט, ארוחות הבאות כמעט כסדרן ועזרה מהירה לנפצעים. אולם אין אני בא כאן להת עצות לאנשי-לונדון – אין הם זקוקים לשום עצה ממני. יכולים הם לאמור להָר היטלר ולמרשל גרינג כמאמרו של פִּים וֶלְר*:

„צר לי, שאתה נאלץ לחכות, מר, ואולם תורך יגיע עוד מעט ולא יאחר.“

«הרגלים חדשים שאנו רוכשים לנו»

מתוך הירחון Overseas, כלי-מבטאה של „הליגה למדינות-הים“ שבראשה עומדים כמה מְרַבֵּי המדינאים באנגליה, בדומיניונים ובהודו, השוקדים על ליכודו של חבר העמים הבריטי.

הנה קצת מן הדרכים, שבהם לומד הצבור הבריטי, ביחוד בלונדון, לסגל את חיוו לתנאים היוצאים מן הכלל שהוא חי בהם כעת:

לישון אנב-אורחא במקומות זרים, ולהתעורר משנה מקץ רגעים מספר אתרי איזו הפרעה. לעשות דרכם בעקיפין, באם התחבורה הציבורית הופרעה בגלל איזה נזק זמני שנגרם לכבישים או למסילות הברזל.

להכין ארוחות טובות אנב בישול מועט ביותר, ולשמור תחת היד אמצעי אור וחום לשעת חירום.

לישון תוך כדי רעש.

לעשות את עבודת המשרד בזריזות. כדי להיות בבית בטרם יחשך היום.

לקצץ את הביקורים בחנויות עד כדי מינימום.

לנצל את פגרת „סוף-השבוע“ לשם עבודת-מלחמה מועילה, במקום לשחק בנוסף או לטייל ברגל או באופנים או לבלות את הזמן באיזה אופן אחר שהוא.

* בכתבים „מעזבון בית הועד הפיקויקי“ לדיקנס.

לפתוח את בתיהם – אם יש בהם קומות-מרתף חזקות, כפי שישנם בבתים רבים כל-כך בלונדון – לאנשים מתוך רובעים דלים יותר, אשר בתיהם נעשו בלתי ראויים לדור בהם, ולטפח ארחות-חיים חדשים בתוך סביבה זרה. להתקיים בלי הדברים שיש מחסור בהם ולהסתפק באותם הדברים – הטובים והרבים כל כך – שיש להשיגם.

ללמוד את שוינו של האדם למעשה; כי הסכנה אינה מפלה בין איש לאיש; שומר-הסף והקולונל, הטבחית ואשת הקולונל, כולם מוצאים מחסה באותו מקלט המשמש להם חדר-שינה משותף.

למעלה מכל לומדים האנשים לעזור איש לאחיו. הצורך בלקח זה נוצר לא מתוך אנוכיות מפורשת בזמנים נוחים יותר, כי אם מתוך העדר אי-אנוכיות ברורה; ואף זה נגרם במידה רבה על ידי המחיצות-החברתיות והמוסכמות, על ידי הבדלים בחינוך ובסביבה, המונעים את האנשים מדעת את מחסור שכנם; וגם אם הם יודעים על המחסור הרי הם משוללים כל דרכי-עזר מלבד אלה שרוח פטרונו או קרירות עולה מהם, כגון הפילנטרופיה. הסכנה המשותפת ממילה גם את המצוקות, גם את אפשרויות העזרה לתוך כוור-היתוך משותף אחר. כי האשה האמידה, הנותנת את כלי המיטה העודפים אשר לה לתקנת חיי המקלט באיזה רובע דל יותר, עלולה פתאם להקלע למקלט כזה, כשהיא מבקשת מפלט בשעת התקפת-אווירונים, ונעזרת לאין שיעור על ידי ספל טה שהוכן על ידי אשה עניה בקומקום של פת.

אנו תפילה, שלא נשכח את כל דברי הלקח האלה אחרי שעות הלימודים, לאחר שיבוא הנצחון והמלחמה לא תהיה עוד.

לא זה האיש האמיץ, אשר אינו יודע פחד,
אך שוטה הגהו וחסר דעת;
כי אם זה האמיץ, אשר נפשו הנדובה תכניע פתחה,
ובאמץ-לב תעפיל אל סכנה אשר טבע-האדם גרמע מפניה.
ג' זהן ג' לי

התחזקו והיו לאנשים....

(שמואל א', ד', ט')

להכשרת הנוער

שתי הרשימות הניתנות בזה לקורא העברי עוסקות בשאלת חיסונו הגופני והמוסרי של הנוער. אחת מהן נכתבה ע"י מדריך ארץ-ישראלי, השניה – לקוחה מתוך גליון «טיימס» הלונדוני מחודש נובמבר 1940. כל אחת מהן משקפת במידת-מה את בעיותיה המיוחדות של הסביבה אשר בתוכה נכתבה; של איי העברית, במאמצי בנינה, ושל בריטניה, השואפת לתקן את אשר הוחסר מקודם. שונים בהרבה התנאים, ושונים דרכי-הביטוי. אולם עם כל ההבדלים ימצא הקורא בשתי הרשימות גם הרבה מן המשותף. והצד השווה הזה, שבגישה לבעית הנוער מבליט ביתר שאת את היסוד הבריאי והחיוני, עליו יכון חנוך-נוער ראוי לשמו בתקופת-מבחן זו.

לשם הבנת הדברים במאמר האנגלי עלינו לציין, כי הוא נכתב לרגל הויכוח הקיים באנגליה על צורות הכשרת הנוער. המחבר מביע, בלי ספק, את הדעות השקולות ביותר והכובשות את הלבבות. «אות ההצטיינות המחוזי», הנזכר במאמר, הוא תו, המסמל את המחוז («הרונות») שבתוכו נערכת הפעולה, והוא ניתן לאותם הנערים אשר סיימו בהצלחה פרשה של הכשרה עצמית לפי התכנית, המתוארת במאמר. צורה זו של קביעת רמה מוסכמת להישגים, במסגרת של התחרות, אינה חדשה בעולם; היא מקובלת בגרמניה, ברוסיה («סימן העבודה וההגנה»), וגם בין הצופים האנגלים והאמריקאים. – המערכת.

יהושע

יסודות החינוך הגופני המורחב לנוער

בתקופתנו רואה כל עם ועם את ענין הבטחון כבעיה קבועה בחייו. לכך מחייבת האחריות המוטלת על כל עם, כגדול וכקטן, הרוצה להתקיים קיום של כבוד ולהטות שכם למלחמת החופש בעולם.

דאגה זו טבעית היא לאדם העברי בארץ. לו דרכי הגבה חדשות על תופעות החיים, כאשר לא היו ליהדות-הגולה. היהודי הלוחם איננו תופעה מקרית במסיבות חיינו. אנחנו – עם הבונה את עתידו על ההתישבות, וההתישבות מחייבת טפוס אדם לוחם, המסוגל לעמוד בפני הטבע ובפני הסביבה. מה שאמור כאן לגבי היהודים, נכון בדרך כלל גם לגבי עמים אחרים לא-גדולים, – וביחוד כשהם שוכנים בסביבה היונקת מתרבות-המדבר, שאינה ניתנת להעקר במשך שנים מועטות. אך שבעתים נכון הדבר ביחס לעם, העלול לשבת ימים רבים כמיעוט בתוך ים של שכנים: את החסרון הכמותי עליו למלא ביתרון איכותי. ודאי, שלא רק עם «ממלכתי» צריך לדאוג שלא יחדל מקרבו האדם הלוחם. חובה זו מוטלת, וביתר שאת, גם על עם שהוא חסר כרגע קיום מדיני. והעמידה על הנפש, על הכבוד ועל הרכוש עמידה אחת היא, והיא תנאי הכרחי לקוממיות מדינית.

אחד מיסודות האדם הלוחם הוא מגעו לטבע – עירנות של חושים יונקים מהקרקע, הנמסרת מדור לדור; אנחנו חסרים תכונה זו, שלא כ«עם הארץ» המכיר את סביבתו, את טבע הארץ, את שביליה ואת צליליה, והמצטיין בכוח של סבל, ככל

עם העומד על דרגת-תרבות פרימיטיבית יותר. היהודי העירוני נותק מהטבע ומחזיונותיו וחושיו קהו מאד. עלינו, איפוא, להחזירו אל הטבע ולחדש בו את פעולת החושים היסודיים. אצל המבוגרים אנו מפתחים תכונות אלו באופן מלאכותי. ברם, תפקידו העיקרי של החינוך הגופני המורחב בין הנוער הוא להחזיר לעם את התכונות הדרושות, בדרך טבעית. הנוער, שדמותו לא עוצבה עדיין, נוח להתרשם ובעל אינטואיציה בריאה, הוא החומר הנאות.

תפקיד החינוך הגופני המורחב בהכשרת האישיות יתבטא בדרכים אלו:

(א) חינוך למשמעת.

(ב) חינוך לאומץ – פיתוח הכשרון לשאת-בסבל והנכונות למסירות-נפש.

(ג) פיתוח החושים.

(ד) החדרת רוחה של האומה.

*

החינוך למשמעת מתכוון להגיע למצב, בו הפרט משעבד מתוך בחירה חפשית את רצונו לרצון-הקולקטיבי, המתבטא בהוראות המדריך או המפקד. המטרה היא, שהציות לכלל יהיה אינסטינקטיבי, וייעשה מאליו, בלי לחץ. המשמעת שאנו שואפים לה מסתעפת לשלושה סוגים: משמעת עצמית, חברתית-צבורית, וממלכתית-מדינית.

משמעת עצמית פירושה – שעבוד אברי האדם ועצביו לרצונו המכוון. משמעת חברתית-צבורית אומרת: נכונותו של אדם לחיות בתוך חברה, לקבל את מרותה ולשמור את חוקיה הכתובים, וביחוד את אשר אינם כתובים. כלולים בזה נימוסי חברה מסודרת (למשל, עמידה בתור ע"י אוטובוסים, שמירת חוק-הנסיעה בדרכים וכו') ומלוי חובות צבוריות, גם כשהן פוגעות בהנאתו הפרטית של האיש. משמעת ממלכתית-מדינית פירושה – לראות את השירות לעם כנעלה על כל ואת מלוי התפקיד כדבר מובן וטבעי. ודאי, שפנים שונות למשמעת המדינית אצל עמים שונים; במידה שהעם תרבותי יותר ובעל מסורת מדינית מפותחת יותר, תהא גם המשמעת המדינית של בניו יציבה יותר. בתנאינו אנו, משמעת מדינית זו היא הכרח לקיומנו ולכושר עמידתנו בהאבקות על העצמאות העברית.

משמעת צבאית מהי? – שעבוד עצמי של החייל למסגרת הצבאית, ציות ללא היסוס לפקודת המנהיג, סדר ודיקנות במילוי ההוראות. החינוך למשמעת זקוק לשרשים בחייו הגופניים של האיש ובהכרתו. הציות צריך להיות אינסטינקטיבי, כי רק אז יש ערובה כי יבוצע מיד. דבר זה ירכוש לו האדם על ידי כניסה למשטר חיים ברור וקבוע, הספוג הרגלי ציות (תרגילי סדר, שמיעת הפקודה וביצועה מיד וכדו'). כל אלה – המסגרת, המשטר וההרגלים – נושאים בחובם סכנות להמתת האניציאטיבה, לטשטוש הדמות האנושית, לטמטום המחשבה החפשית; ותוצאת הדבר – לוחם רע ובלתי-יציב. אם בצד החינוך הזה לא תטופח הכרתו העצמית של האדם, לא יפותחו חושיו, אם לא ילמד להבין את התפקידים שהוא ממלא, ולא ימצא ענין אישי בהצלחת התפקידים האלה – הרי שכר המשמעת יצא בהפסדה. ביחוד יש להדגיש זאת בחינוך הנוער, משום שרובו נוטה בגיל צעיר לקבל את הדברים ללא בקורת עצמית, להיות מושפע מהופעות חיצוניות, ולראות בהן חזות-הכל. כנאמנות יתירה, כמעט כחייל, ממלא הנוער אחרי דברי מנהיגו, הרואה את עצמו כגאון כגדולי. הרי זה גילוי מסוכן העלול להשחית כל חלקה טובה בנוער. מטרתנו היא חנוך האישיות הבונה והחפשית, וכל כבילה מופרזת וכל

תחיבה מאונסי לתוך מסגרת עלולה להמית את האישיות. על כן יש לנהוג זהירות. אין ללכת בקו ההתנגדות הקלה, ולנצל יותר מדי את התוקף הניתן למורה להשתלטות על החניכים. לא בדרך אחת יושג החינוך המאוון. דרכים ושבילים רבים מובילים אל המטרה הזאת, ובהן שלוש דרכים עיקריות: המסגרת והמשטר, המשחק החפשי, חינוך יום-יומי.

המסגרת והמשטר. משטר קבוע מכניס את הנוער להרגלי סדר, דיקנות ומילוי הוראות. ההקפדה על הדיוק, וכן אימונים קולקטיביים בבית הספר, מחנכים את הנוער לסגל עצמו לחבריו, מעוררים בו את הרגשת הקולקטיביות, את אהבת יחידתו ואת גאותו עליה. המשטר, הפקודה, הסדר, מכניסים את הנוער לאט-לאט, בלי שירגיש בכך, למצב של ביצוע אינסטינקטיבי.

המשחק. הרי זה כאילו היפוכו של המשטר, המאובן במקצת. השדה, המרחב שוברים את המסגרת הנוקשה של משמעת מלמעלה; הנוער נעשה אדון לעצמו. כאן פועלים בעיקר אישיותו, יזמתו, חושיו ותבונתו של היחיד. כאן מתגלה לראשונה הצורך במשמעת הצבורית. הנוער, אף כי הנהו חפשי בשדה, ובהרבה מקרים—ללא בקורת, מתרגל לשמור בקפדנות ובנאמנות על חוקי המשחק. ז. א. — על חוקי החברה המוסכמים, והוא לומד לקיים אותם מרצון. שבירת המסגרת כאן היא רק למראית עין. אמנם אין הנוער מרגיש בלחצה, אבל הוא רואה אותה תמיד לפני עיניו, כי בתוכה הוא פועל ומשחק.

חינוך יום יומי. אין חינוך יכול להינתן במנה מרוכזת, ובפרט לנוער. וודאי, שהחינוך אינו יכול להינתן רק ע"י הרצאות. (ההרצאה לכשעצמה אינה מחנכת עדיין; היא מקנה ידיעות, או, לכל היותר, מושגים). המחנך אינו צריך להחמיץ כל הזדמנות לטיפוח התכונות הרצויות. והזדמנויות לכך ישנן בכל תרגיל, בכל פעולה, בכל משחק בשדה ובבית. וביחוד חשוב בנידון זה הטיול. הטיול מעורר את האהבה למולדת, לטבע, לעם. השטח שעבר הנוער ברגליו ייקר לו. הזכרונות הקשורים בטיול יחרתו בלבו. וההרצאה שתבוא על אודות המקום תמלא את הרשמים ותחזק אותם. טיול בליות סיפורים על המאורעות ההיסטוריים, שארעו באותה סביבה, מעלה בלב הנוער את דמות האומה ומפתח בו חוש מדיני וחפץ קוממיות. צורת המשחק אף היא גורם מחנך. המשחקים צריכים לשקף פעולות ותקופות היסטוריות. אפשר לביים משחקים על סמך מאורעות ממלחמות החשמונאים, מן המלחמה ברומאים, ממעשי ההגנה בגולה, מפרשת ההתישבות והעליה וכו'. כל אלה יעוררו לאהבת העם והמולדת, ויחיו בלב הנוער את דמות ישראל כעם העומד ברשות עצמו.

האומץ. היכולת לסבול והנכונות למסירות-נפש — הן תכונות השלובות זו בזו, ובסיס החינוך לטיפוח התכונות האלה אחד הוא. כוח ההתמדה — יסוד חשוב הוא באדם הלוחם. ואותו אין להשיג אלא ע"י הכנה ארוכה ושיטתית. ההרגל להליכה ממושכת, למשטר של חוסר מים, לטיפוס בהרים, היכולת לסבול חום וקור, גשם וסערה אינם נקנים אלא כפרי נסיון מתמיד של גוף האדם. היציאה למרחקים מרחיבה גם את דעתו של הנוער ומקילה עליו, מבחינה פסיכולוגית, את ביצוע הפעולות העתידות, לכשתוטלנה עליו. האיש הרגיל לעבור מרחקים יקל לו לבצע פעולות בעלות היקף; העזתו ונכונותו הן גדולות יותר. באימון זה יש לשמור על ההדרגה. בראשונה באה ההעזה לעבור שטח גדול משהאיש רגיל בו; אחרי-כך מתפתחת ההעזה לעבור שטח גדול לא-מוכר (או מסוכן) ביחידות. וכך מגיע

החניך לביצוע תפקידים מורכבים ונועזים יותר. ההעזה נקנית לאט-לאט: במשחק הספורטיבי, בתרגיל בשדה ובביצוע תפקידים מעשיים. למכשול עומדת לנו הנטיה לפינוק הילדים וחרדתם היתירה של ההורים (ושל כולנו) לבריאותם. יש בזה כדי להחליש את הנכונות העצמית של הנער. ודאי שאין "לזלזל" בחיים ובבריאות, ואין להקל ראש בזה, והנכונות למסירות-נפש אינה צריכה לעקור את הנטיה המושרשת בנו לקדש את חיי האדם מעל לכל. אך עם זה יש לחנך אדם, שיהא מסוגל לשאת את סבלו ואת גורלו באומץ לב ובכבוד.

הכשרון לשאת בסבל מכשיר באדם את הנטיה לאומץ-לב. הנכונות לחיות בתנאים לא נוחים, להפליג לדרך ארוכה, לקבל שליחות, לצאת יחידי לבדיקת עצם חשוד בסביבה לא מוכרה, לטפס בהר – כל אלה מהווים יסוד לטיפוח האומץ. יש לְמַד את מידת האומץ בשים לב לגיל האיש. העזתו של נער היורד במדרון תלול שוה, אולי, להליכתו של המבוגר תחת מטר-אש; והנער בגיל הרך העובר תעלת-מים או ביצה לרחבה, מגיע בזה לידי ביטוי של אומץ לא מועט. דרגת-אומץ זו היא יסוד לגילוי אומץ יותר רציני בעתיד.

ענפי הספורט – בוכס, שחיה, ספורט-מגן, אטלטיקה קלה (קפיצות) – מסייעים לפתח בנער את גרעיני האומץ שבו. כן יש לעודד בנער את רוח האומץ ע"י סיפוק רגש הכבוד ורגש ההתחרות הטבוע בו, כי יתבייש להיות מן הנחשלים. אולם יש לנהוג בזהירות ובמידה באמצעי השפעה אלה, וכן יש להתחשב בכוחותיו של הנער החלש. נערים הקופצים מעל למדורה מושכים אחריהם את הפגרנים, המתגברים במאמץ נפשי על פחדם האינסטינקטיבי.

*

אימון הגוף ופיתוח החושים מקנים לנער מידה של בטחון בכוחותיו. בלעדי בטחון זה לא תתכן תכונת-האומץ הטבעית. וכמה הערות לענין פיתוח החושים. כושר ההסתכלות היא סגולה טבעית, אולם על ידי פיתוח שיטתי ומתמיד אפשר לשכלל את הסגולה הזאת עד מאד. אימון שיטתי בנידון זה, מן הקל אל הכבד, צריך לבוא בכל הזדמנות ובכל מיני צורות (בתרגול, במשחק וכו'). תרגילי פיתוח-העין השכיחים ביותר הם הסתכלות, תצפית, אומד וכו'.

פיתוח הזכרון. הזכרון תלוי בהרבה בהתרשמות העין. העין מצלמת, והזכרון קולט ומפענח, אך ישנם גם אימונים הקשורים בפיתוח הזכרון גרידא. השימוש בזכרון יכול להיות מכריע בעתיד, ביחוד כשהצעיר משמש בתפקידי קשר.

פיתוח אינסטינקט הציד – זו ההרגשה האינסטינקטיבית של כל המתרחש בסביבה, – והיא קשורה בפיתוח חושי הנער: העין והאוזן. חושי המישוש והזכרון; ע"י ריכוז כוחות-ההתרשמות וההרחה הוא לומד לעקוב אחרי אנשים ודברים. יכולת ההתמצאות מעשירה את מורה-הדרך שבעתיד ומניחה יסוד לבטחון ולשקט נפשי בכל מצב, גם במקרה שהאיש מתרחק מחבריו ונמצא בסביבה זרה.

*

אכן כל האימון הזה יצליח רק אם יכוון על ידי רעיון רוחני ברור ושלם, והוא: לטפח את האדם העברי החדש, האוהב את מולדתו וחרד לגורלה, האחראי לעמו ומרגיש במצוקתו. אהבת העם אינה אומרת בשום פנים לשנוא את העמים השכנים. ובכל תהיה חשיבות עצומה לסגנון, לבטויו של המאמן והמחנך. סגנון עברי, תרבותי וחי, יוצר מאליו אוירה תרבותית ורצינית.

תפקידי הדרכה אלה דורשים, בראש וראשונה, את הכנתם של המדריכים הראויים לכך. וזוהי אחת מתעודותיו העיקריות של ישובנו בשעה זו.

אימון הנוער למלחמה ושלו

הנצחון במלחמה הטוטלית יבוא לבסוף בזכות יתרון הרוח. רוח-הצבא שואב את עצמתו מתוך אימון מוקדם, מתוך אמונה באורח החיים ובמוסדות אשר למענם נלחמים החיילים וסובלים. אימון הנוער בפּינלנד הכשיר את הקרקע לאחד ממפעלי הגבורה הגדולים ביותר בהיסטוריה. אכן, על אף הדוגמאות והעובדות עוד חזק בבריטניה הסירוב לראות את אימון הנוער כחלק של אסטרטגית-המלחמה שלנו. יש רושם אצל רבים ממבקרי ההצעות לאימון טרם-צבאי, כי שירותי ההגנה דורשים כיום חינוך מיליטריסטי. הרי זה רחוק ביותר מן האמת. בפעולות-מלחמה מודרנית יש צורך מתמיד בראית-הנולד, בדיקנות, ביזמה, בתפיסה מהירה ובעוז-החלטה. כל אלו תכונות, שהמחנך האמתי רואה בהן נחיצות להתפתחותו של האדם השלם. כמו כן מבקשים שירותי-ההגנה למצוא אצל טירונים קשיות וזריזות, עם הרגלים של סבלנות והסתכלות. יודעים השירותים, על פי הטייסים והמלחים והחיילים, שהם הכשירו כבר, מה ניתן להעשות על ידי אימון גופני נכון. דרישה זו להתפתחות מקפת הובנה לא כראוי על ידי כמה נואמים בבית הנבחרים, שבויכוח האחרון שם הביעו יחס חשדני כלפי ההתענינות שמראה מיניסטרי-המלחמה לגבי האימון הגופני. אכן גם ציר של מפלגת העבודה וגם ציר שמרני, מר נואל-ביקר ומר הנרי ברוק, באו לכלל דעה אחת, שכל אימון צריך להתחשב בדרישות המלחמה, שעליו להעמיד במבחן את תכונותיהם של בני הנוער, והוא חייב לתת להם את נסיון האתליטי או הטפסן, המעצב את האופי. בנאום, שניכרה בו הבנה עמוקה בנוגע לאותו אימון גופני הנקרא בשם "אימון לרכישת אות ההצטיינות המחוזי" ביקר מר נואל-ביקר את שאיפתו של מיניסטרי-ההשכלה "לרכך ולשפך". הוא שימש פה לרבים המכירים את נערי הארץ הזאת, באמרו: "הצטיינות זולה אינה רצויה; יש לדרוש מהם מאמץ אמיתי של הגוף והשכל". ומן הצד השני של בית-הנבחרים דרש מר ברוק, שצרכי הנוער יוגדרו על ידי אנשים המיטיבים להכיר אותו, וכי אין להתיחס לדבר כאל בעיה אדמיניסטרטיבית.

*

המיניסטרי-ההשכלה רוצה כנראה שייעשו הדברים הנכונים, ואולם אין בכוח המנגנון שלו להגשימם. חדשים רבים של זמן יקר נתבזבזו, בעוד שהתומכים באימון טרם-צבאי עשו נסיונות וחיכו לשוא לעידוד. והנה הגיעה העת לאחוז בתרופה הבריטית המסורתית: יצירה במאמץ של התנדבות. הכרחי הדבר להקים איגוד ספורטיבי מחוזי (להתחרות על תו-ההצטיינות המחוזי), אשר בראשו יעמוד אדם, המצטיין הן מבחינה רוחנית והן כאיש-פעולות. זה ישמש אות למעשה, אשר לו מצפים יותר מרשות חנוכית מחוזית אחת, יותר מבית ספר צבורי אחד, ויותר מארגון-נוער אחד. האימון להתחרות על אות-ההצטיינות של המחוז נועד לימי שלום, לטפוח האזרח הטוב, שיהא אגב אורחא גם לחייל טוב. התכנית נערכה על ידי סקוטים, לפי הדוגמאות הסקנדינביות והגרמניות, כשהיא מותאמת לצרכי הנערים הבריטיים ומורחבת בשביל לתת לכל נער את ההזדמנות להתבטאות, לקניית משמעת ולהצטיינות. היא סותמת פרצה, שעליה חייבים מחנכינו להרהר הרהורי חרטה. היא מנסה לתת לאדם

הקטן שבערינו, המתחיל להשתכר למחיתו בגיל של 14 שנה, הזדמנות לחיות, אשר על ידן יוכל להגיע לכבוד עצמי, לעליצות ולרגש-הצטיינות באותן שנות הנוער הקשות, עת אשר חלקו בחיים ובחברה נראה לעתים בלתי נחשב וחסר-ערך כל-כך. הרבה מהצלחתם של הדיקטטורים באה להם מתוך פניה פרימיטיבית אל רגשותיו של האדם הבינוני. הם עוררו התלהבות בתתם לו אפשרויות של אימון גופני חלף שעבוד רוחו. תשובתנו הטובה יותר צריכה להיות – לתת לנוער הבריטי את דרך החרות בפעולות שהוא חובב ומוקיר, באתלטיקה ובספורט, במשחקים מסורתיים ובאמנויות, במעשי-יזמה ובסיורים אשר יחזירו אותו לנאות-הכפר ויעוררו בו אותה רוח של אהבת הסביבה, שהיא הבסיס להרמוניה תרבותית וחברתית.

האימון להצטיינות מחונית? עורר קטרוגים על חדגוניות, צבאיות וקפדנות. מה הן העובדות? הנער המתחרה והשואף להצטיינות זו יש לו פנקס, בו רשומים מצבו הגופני והתקדמותו. והרי זה מבטיח פיקוח של רופא מומחה על אימונו. בפנקסו נרשמים הישגיו, – כשהוא מגיע לרמה הדרושה בקפיצה, ריצה, הטלת מכשירים ספורטיביים שונים ושחייה, – בשביל לזכותו באות הצטיינות של כסף, או באות פחות מזה. לבסוף נקבע מקום לרשום את שיא-האימון ואת הצדקתו – מבחן של סיור-מחקר או של מפעל-יזמה. הנער עצמו כותב הרצאה בדבר הסיור, או בדבר המפעל, שתוכן ובוצע על ידו: חקירת הסביבה – טיפוס, שיוט, הסתכלות בצפרים – לימוד להשתמש באיזה כלי, או התקנת דבר-מה על ידי עבודה הדורשת יזמה, התמדה ודייקנות.

הרמות הן משני סוגים: אחת בשביל האתלט המחונן, והשניה בשביל הנער הממוצע או שלמטה מן הממוצע, הסובל לעתים קרובות כל-כך, בבית-הספר, ובחיים שלאחר כך, מרגש-נחיתות, משום שאינו מצליח במשחקים. לרמה שניה זו יכול להגיע גם החלש; הרי זה מקרה נפוץ, שהנער רך-הלב או שטוח-הרגל התגבר על רפיונו על ידי האימון ונעשה ברבות-הימים למשחק הגון ואפילו טוב.

*

מדוע נבחרו הפעולות המיוחדות הללו לשם הבחינות? משום שריצה מהירה מדרבנת את יכולתו של האדם להביא לידי גילוי את הכוחות השפונים בו; ריצה ממושכת מפתחת את חדות החיים; הטלת כלים מביאה לידי שליטה בגוף; הקפיצה מלמדת את עוז-ההחלטה; השחיה נותנת גמישות וקצב לגוף; מבחן הסיור דורש מלאי של כוח, יזמה, דמיון וזהירות, התבוננות ומתיחות; הטייס היה מוסיף גם דאיה, כדי לפתח את חוש-הטיס; איש-הים היה תובע גם את חוש-הים הניתן על ידי השיט; החייל ידרוש את הרגשת הקרקע של הצייד הקנדי. כל אלה דורשים עבודה יסודית של משחקי מצפן, המשוכללים כל כך בשיטת-האימון הסקנדינבית. תכלית האימון הוא לא ההישג שהושג, כי אם החתירה העקשנית להישג.

מגמת השלטונות, ושל מיניסטריין החנוך עצמו, היתה תמיד לחשוב על חינוך גופני במושגים של שעורים, תרגילים, ותכניות מאובנות. אותם המאשימים את האימון לאות-הצטיינות מחונית בצבאיות יתרה ובחדגוניות, חטאו בעצמם את החטא שהם מצביעים עליו. שום דמוקרטיה אחרת באירופה לא שמה לה למטרה מקודשת לשלול מאת בני-הנוער את האימון, שעמיד לעשותם לאזרחים טובים יותר בימי שלום וללוחמים בימי-מלחמה.

קורס, שנערך בזמן האחרון בוילס, נמצא בפיקוחם של ספקנים, שהמעשה

הפך אותם למאמינים. מששים נער זכו 35 לתויהצטיינות. כולם הראו שיפור בולט בהרגשתם העצמית, בהכרתם העצמית ובחוסן-עצביהם. שמונה-עשר מהם היו אנשים צעירים בגיל של למעלה מ-18, ראויים לשירות צבאי. מידת התקדמותם בהשגים וביזומה היתה אולי הקו המצוין ביותר שבשעורים. בזמן שבאו היתה נשימתם לא ארוכה למדי, קפיצתם בלתי מפותחת (חוץ מאצל שנים-שלושה יוצאים מן הכלל), והורגש אצלם אי-חפץ לפעול ולחשוב על דעת עצמם. אחת מתוצאות הקורס הזה היתה להראות, באיזו מידה משתלב אימונו הגופני הנהדר של אולד־שוט (מרכז אימונים של הצבא הבריטי - המ') עם האימון להצטיינות מחוזית. ובראש וראשונה נתבררה בהחלט הברכה הממושכת, שעלול אימון של פגרת ארבעה שבועות להביא לנער העובד, לא רק על ידי החוויות שהוא משאיר בזכרון, כי אם גם על ידי שהוא מניע אותו להשתמש כראוי בשעות-הפנאי שלו.

הקורס גילה גם מגרעות ופרצות בשיטות האימון להצטיינות מחוזית, ביחוד במבחנים הרפואיים. הובעה הסכמה כללית, שיש צורך בהדגמות נוספות, והן צריכות להיות נתמכות על ידי כל השירותים הצבאיים ועל ידי שלטונות-הבריאות המתאימים. עיבוד המבחנים לסיורי-מחקר ומפעלי-יזומה אינו צריך להיות נתון להשראה חפשית, כי אם לקבל חותם של הסכמה מצד מוסד מן החוץ. בית הספר האחראי לקורס הזה יאפשר עכשו לנערים עובדים להשתתף בפעולות המבריאות של חיי-שיתוף. הם יבואו להתאכסן לחודש, ויהיה להם משגיח משלהם, בלתי-תלוי, לכוון את אימונם הטרם-צבאי, בהתאם לעצות הבאות מצד השירותים הצבאיים. אחד מבתי הספר האריסטוקרטיים הותיקים ביותר באנגליה היה מיוצג בקורס הנילסי הנ"ל ע"י מורה, מומחה במשחקי מֶצְפֶן. בית ספר זה פתח עכשו את שעריו לנערי הסביבה. בפגרת סוף השבוע מתאמנים שם נערים מן הנוער העובד יחד עם תלמידי בית הספר, כדי לזכות בתויהצטיינות על שם המחוז, אשר בו שוכן בית-ספר זה.

„שני דברים למדתי מן המלחמה בדרום אפריקה, ואלה הם: ראשית כל, הצורך לעשות את חיילינו לקלעים טובים, ושנית, — לפתח את סגולותיהם הרוחניות העצמיות.“
פילד-מרשל לורד רוברטס.

„קשה מאד לאומה להקים צבא, אם אין לה מן המוכן גוף של קצינים וסגני קצינים, לשמש כגרעין וכמערכת ארגון צבאי.“

נפוליאון, „עיקרים צבאיים“

חיל הרגלים במלחמת הרים

מתוך «חיל הרגלים באופרציות מיוחדות», - חוברת שימוש
של צבא ארצות-הברית של אמריקה.

1. הערה כללית. א. מטרת הפרק. - סוגית המלחמה בהרים הניתנת בפרק זה מכוונת בעיקר להראות את השינויים בפעולותיהן של קבוצות חיל-רגלים קטנות, שנגרמים על ידי הקרקע ההררי, מפאת עצם תכונתו. לא נעשה כאן נסיון לתאר אופרציות בהרים בקנה-מידה גדול, משום שההבדל ביניהן לבין האופרציות הקטנות הוא רק במידת השטח שבו מתנהלת הפעולה, וכן בבעיות הפיקוד והתמרון, שהן מורכבות יותר אצל יחידות גדולות. אשר לקשיים העומדים לפני יחידה קטנה הפועלת בהרים, אין הבדל בהם, אם היא פועלת לבדה שם, או שהיא משמשת רק חלק של גוף גדול.

ב. בחינות כלליות של מלחמת הרים. - (1) אופרציות בהרים הן שונות ביסודן מאותן הנערכות בכל מיני שטחים בלתי-הרריים, המהוים את החלק הגדול ביותר של הארצות המיושבות, שאותן אנו רואים לנגד עינינו בשעה שאנו קובעים את הלכותינו ושיטותינו הטקטיות. הדרכים והשבילים שבהם עלינו ללכת, קביעת גדלן של השדרות המשתתפות בפעולה, שיעורי-הזמן של המסעות וארכם, שיטות ההבטחה והאספקה, טיפוס-הציוד, - כל אלה, וכן גם השיטות הטקטיות למעשה, מושפעים על ידי התכונה הגבנונית של השטח ההררי.

(2) יתכן לאמור, שנוחות התימרון נמצאת ביחס הפוך לקשיים הכלולים בצורת הקרקע. ככל שהקרקע הוא קשה יותר, כן תכבד יותר מלאכת הפיקוד, התימרון והאספקה. קרקע-טרשים בלתי-ישר, מדרונות תלולים, חריצים עמוקים ופלגים עזים מהוים מעצורים טבעיים, המאיטים את התנועה, גם באין התנגדות אויב; - איטיות זו היא התכונה העיקרית של מלחמה-בהרים.

(3) על פי רוב אין ארץ הרים מיושבת בצפיפות. מכאן שקשרי התחבורה הם מועטים ודלים. האופרציות צריכות להתנהל, על הרגיל, בדרכים הראשיות או במשעולים, ואלה עוברים בדרך כלל בעמקים. יש לשער, שכוח האויב ישאף לחסום את המעברים העיקריים; על הרוב יעשה זאת על ידי פעולת-מגן מן הרמות הסמוכות. נמצא, שלצתים קרובות יש הכרח לתפוס את הרמות השליטות, כדי להמשיך בהתקדמות. (4) מזג-האוויר הוא תמיד פרט חשוב, שיש להתחשב בו במלחמת-הרים. באזורים רמים משתנים תנאי-האוויר לעתים קרובות לפתע-פתאום. סערות חזקות ושטפונות מתחוללים תכופות. לפיכך, כיון שהוחלט על איזו פעולה, יש לבצעה במהירות. שינוי פתאומי במזג-האוויר עלול לסכן את הפעולה שהיתה במחשבה, או ליטול את האפשרות להגשימה.

(5) במלחמת-הרים יש לעתים קרובות נחיצות לפרד את הפיקוד ואת האספקה, באופן שכל חלק-של-כוח, המובדל בפעולתו משאר החלקים על ידי שטח-קרקע ללא מעבר, יהיה מצויד בכל כגוף עצמאי. מטעם זה יש לכוון את עריכת הכוחות בהתאם לתכנית-של-פעולה המעובדת מראש לפרטיה. כיון שנערכו אי-אפשר יהיה להכניס שנויים אלא בקושי רב. וגם זאת: צרות איזורי-האופרציות בהרים מגבילה על הרוב את היקף הקולונות שאפשר להשתמש בהן, ביחוד מבחינת האספקה. לעתים קרובות אין אתה מוצא כאן כל מסילות-ברזל, ורק כמות מסוימת של חמרי-

אספקה אפשר להביא ברשת-דרכים מצומצמת, שפעמים אין בה אלא דרך ראשית יחידה וקצת שבילים. ביחוד נכון הדבר במקום שנחוץ להשתמש בהובלה של בהמות, שעד מהרה מגיעים הדברים למצב, שהמספוא תופס את רובו של המטען. (6) אדמת-הרים נוחה ביחוד לצד המתגונן, משום שהיא נותנת לו הרבה עמדות חזקות לחיילות. לעומת זה אנו מוצאים, שפעולות-התקפה בהרים, לכשהן מצליחות, — ביחוד אם הן כוללות לפיפה רחבה, או תנועת עקיפה, — יש להן על פי רוב תוצאות מכריעות, משום שהקרקע מכביד במידה רבה על כל תנועת-נסיגה של כוח מאוגף, כשם שהוא מכביד על התקדמות מהירה.

2. זירות אפשרויות של מלחמת הרים. א. אופרציות בהרים עלולות להערך נגד גופים של צבא מודרני, או נגד כוח המורכב במידה רבה משבטים מיושבים-למחצה. אם כי ביחס לאופרציות של מלחמת העולם הקודמת נוהגים לעתים קרובות להדגיש בעיקר את האופרציות שנערכו במישורים ובנוף גלי, עובדה קיימת היא, ששני-שלישי זירת הפעולה בין 1914 ל-1918 היו באדמות הרים או בנוף מבוחר מאד. אם נעלה על לבנו את הקרבות הגדולים בהרי הקרפטים, באלפים האיטלקים ובאיזורי-ההרים בא"י, וכן את התכונה המבוחרת של הווגיזים, של גליפולי, של אפריקה המזרחית הגרמנית ושל ארצות הבלקנים, נשיג ברור, מה גדול היה חלק הקרבות שנערך בימי מלחמת העולם בארץ-הרים, לעומת החלק שנערך בנוף שטוח.

ב. מצד שני אנו מוצאים, שעד היום נהגו שבטים מיושבים-למחצה לפשוט באיזורי הרים בעיקר. אף אמנם אחרי מלחמת העולם נערכו שלשה מסעי-מלחמה גדולים והמון מערכות קטנות מצד אומות גדולות נגד צבאות של שבטים מיושבים למחצה. בשנות 1925-26 העסיקו צרפת וספרד צבא של כמה מאות אלפי איש במלחמה עם הריפים במדבר ההרים שבצפון אפריקה. בשנת 1920 נהלה בריטניה הגדולה אופרציות שהעסיקו צבא של 65000 איש בהודו הצפונית-מערבית, נגד קבוצות שבטי וזיר. מלחמת איטליה בחבש בשנות 1935-36, אשר חלק גדול ממנה נערך בארץ-הרים, היתה אופרציה גדולה בהיקפה.

ג. גם צרכי ההגנה האמריקנית עלולים להביא את כוחות הצבא האמריקני לפעול בהרים. איי הוואי ואלסקה הן הרריות מאוד. שטחים גדולים מן הפיליפינים הם שטחי-הרים. לשון-היבשה של פנמה היא תערובת של ערבה פתוחה ושל ג'ונגל הררי. ושטחים נרחבים לאורך גבולות-היבשה האמריקניים הם הרריים בטבעם.

3. הנשק והציוד. א. כוח מאורגן למלחמת הרים ימצא על הרוב צורך לשנות מסוגי הנשק והציוד המקובלים בקרבות של מלחמת-שדה במישורים. חוסר דרכים, למשל, יכול לגרום לכך, שההובלה בכלי-רכב תהיה בלתי-מעשית, וההובלה על גב בהמות הכרחית. במקרה שכזה ברור, שאין לצרף למשלחת שום נשק כבד, מלבד ארטילריה המובלת על גב בהמות. אכן, פעמים יש צורך לסול דרכים בשביל לערוך את מסע המלחמה בכלל, ואז ראוי להשתמש בהובלה מוטורית מאותו סוג המתאים לפעולה ממושכת בעליות חזקות.

ב. — המרחב בשביל פרישת הכוחות לקרב הוא מוגבל על הרוב. שדות-האש הם קצרים, בדרך כלל. מדרונים תלולים ורכסים חדים מהווים, שטחים מתיים, הממעטים את כוח-האש של הנשק הקל. לעתים קרובות קשה להעביר מכוונות-

יריה בידים, משום כבדן. לפיכך יש להשען במידה רבה על אש מדויקת של רובים ומקלעים. ערך רב יש למרגמות של רגלים, משום שהן מסוגלות להשיג מטרות ב"שטחים מתים". הרובה ורמוני-היד אף הם מותאמים במיוחד לקרב-הרים. השימוש בטנקים אינו מעשי, על הרוב, משום שהם יכולים לפעול רק על פני קרקע נוח, אבל הם עלולים להועיל בעמקים רחבים.

ג. תותחי שדה, אשר מסלול היריה שלהם הוא שטוח מאוד אינם מתאימים למלחמת הרים, חוץ מבעמקים. הוביצרים ומרגמות, אשר מסלולי-יריתם גבוהים, מתאימים ביותר. בנוגע לארטילריה בכלל, יש אשר קשיי האספקה מצמצמים ביותר את כמות התחמושת העומדת לרשותה.

ד. אוירוני-התקפה (נגד צבאות יבשה) יש להם ערך רב ביותר. מְצָרֵי-ההרים הארוכים הרבים, שבהם עוברות הדרכים בהרים, גורמים לריכוז צבאות, וכך הם משמשים מטרות כדאיות לכוחות-אוויר תוקפים ומפציצים. מטוסים יכולים איפוא להשיג בהצלחה מטרות רבות, שחיילות-קרקע אינם יכולים לראותן, אף לא להשיגן באמצעי-מלחמתם הם. לעומת זה יש לציין את העובדה, שבמקום שצבאות מרוכזים, הרי הם מרכוזים גם כוח-אש אנטי-מטוסי אפקטיבי כנגד מטוסי האויב הבאים בתחום הפגיעה של נשק קל. יתר על כן, כיווני ההתקפה של המטוסים הם מוגבלים יותר, משום שהאווירונים מוכרחים לטוס בקו העמקים שהצבא המותקף משתמש בהם. חוסר שדות-חניה ושכיחותם של רוחות חזקים וזרמי-אוויר קשים מתוים מעצורים רציניים. נוסף לזה מתקשים אוירוני-התצפית במלוי תפקידם, משום שעליהם לטוס בגובה רב ולחפש את מטרותיהם על פני שטחים נרחבים של קרקע מכוסה ביערות, ולעתים גם בצללים כבדים. אף-על-פי-כן יש להשתמש במידה רחבה באוירה מכל הסוגים, בכל מקום שהדבר ניתן להיעשות.

ה. אופרציות מקיפות בחורף, או בפסגות מעל לקו-השלג דורשות ציוד מיוחד, ואי אפשר לבצען אלא בעזרת יחידות מאומנות ומצוידות לכך, כגון יחידות הקלעים האלפיניות האיטלקיות והצרפתיות. בכלל סוגי הציוד המיוחדים ישנם מגלשי-סקי, נעלי-שלג, מקלות לטיפוס בהרים, מזחלות להובלת אספקה ותחמושת וכן בגדי-לובן להסוואה על פני יריעת-השלג.

4. סיור והבטחה. א. חשיבות יתרה נודעת במלחמת הרים לסיור ולהבטחה. מחמת התצפית המצוינת שישנה לאויב תמצא רק לעתים רחוקות האפשרות להסתיר את תנועתו של איזה כוח בעל היקף ניכר. משום כך נחוץ לספק לו כל הבטחה שאפשר. ב. הסיור מסור על הרוב למשמרות-נעים ולתצפית. אוירוניים מועילים ביותר לתפקיד זה. ההזנחה בעריכת כל הסיור שפני הקרקע מאפשרים, מגדילה את סכנת המארב.

ג. הבטחה מקפת צריכה להנתן, הן בשעת המסע והן בחניות. קבוצות ההבטחה צריכות להיות חזקות למדי בשביל להגן על עצמן, ומסוגלות לתמוך זו את זו במדה שהשטח מאפשר זאת. בכל עת יש להזתר מפני הפתעה. אין להרשות שיחידות תהיינה מבודדות, אלא אם כן הן חזקות למדי בשביל להגן על עצמן מפני כל אויב אפשרי אשר בסביבה. יש להמנע, בדרך כלל, ממסעות-לילה ללא צורך.

ד. מתן הבטחה בשביל קוי תחבורה אשר בעורף הצבא המתקדם הוא קשה תמיד בהרים. הדבר ניתן להיעשות בשני אופנים: שיטה אחת היא לתת לכל שדרת-אספקה משמר-לויה להגנתה. הדרך השנייה היא להגן על קו התחבורה ע"י שורה

של עמדות-משמר, או קבוצות לוחמות, הנקבעות על פני הגבעות הסמוכות לקו, לארכו. שני האופנים אינם מאפשרים חסכון באנשים. השיטה השניה הצליחה ביותר באופרציות של הבריטים בהודו הצפונית.

5. מסעות. תנאי המסע בארץ-הרים הם שונים: למן טיפוס קשה ביותר ועד לירידה גוחה על פני שיפועים מודרגים. על כן שונה גם שיעור-הזמן של המסע בהתאם לצורת הקרקע שיש לעבור בו. יש איפוא להעריך בזהירות את גורמי הזמן והשטח לכל מסע ומסע. המרחקים בשבילי-הרים מתפתלים הם על הרוב כפולים, לפחות, מכפי שהם רשומים במפות בקנה-מדה של 1:20,000 ובקנה-מדה קטן מזה.

6. השפעת המרומים. צבאות שלא הורגלו בכך לא יוכלו לפעול במרומים גבוהים, אם לא יאומנו תחילה במשך תקופה מסוימת. גם ברמות בגובה בינוני של כמה אלפים רגל תורגש אולי בתחילה התרופפות של רוח-העמידה. על כן יש לקבוע שיעורי-מסע אטיים יותר מן הרגיל, והחניות צריכות להיות תכופות יותר, עד שהצבא יתרגל לאויר הקלוש יותר.

7. מלחמת תנופה. א. הערה כללית. – התקפה במלחמת הרים היא תהליך איטי וקשה, לכל יחידה בכל גודל שהוא. הפורמציות הצבאיות צריכות לסגל עצמן באופן מתמיד לצורה הפרועה של פני הקרקע, שמכבידה לעתים על ההתקדמות גם באין כל קרב. קרקע גבנוני הוא גוח, בכל זאת, לתמרון של יחידות קטנות.

ב. הרמות החולשות על הסביבה. – כמעט תמיד יתרון הוא לשלוט בשטח גבוה ולערוך את ההתקפה מעל רמות גבוהות משל אלה הנתונות ביד האויב. אם בשעה שאתה נתקל באויב יש לו יתרון של קרקע נישא יותר, יהא אז חלק חשוב מתמרון ההתקפה להגיע, ככל האפשר, לשטח העולה בגבהו על השטח אשר ביד האויב, כדי להיטיב לשלוח אש אל עמדותיו. הדרך המהירה ביותר לכבוש מיצר-הרים שבידי האויב, היא לאגף אותו מעל הרמות הסמוכות. לעולם תשאפנה היחידות המתקיפות לתפוס או להחזיק בידן את שטח הקרקע הגבוה החולש על הדרכים. ג. החדירה לעמקים. – תימרון בעמקים שבין הרים יוצדק לעתים רחוקות, ורק בזמן שהראות היא גרועה, כגון במזג-אויר רע או בערפל. בשעת תימרונים כאלה יש לזכור כי מזג האויר והראות עלולים להשתפר פתאום ובמהירות ולגלות לאויב את כוונותינו.

ד. צורות של התקפה. – וכך נמצא, שהתקפות חזיתיות, או פעולות של לפיפה מחודקת הן, בדרך כלל, מן הטקטיקה הגרועה בהרים, חוץ מבתנאים מסוימים בשביל כוחות גדולים. לפיפות רחבות או תנועות-עקיפה מבטיחות כאן, על הרוב, את ההצלחה הגדולה ביותר. ערך עצום ביותר יש להפתעה. לעתים אפשר להגיע למדרגה גדולה ביותר של הפתעה ע"י חדירה בלתי צפויה בשבילים קטנים בלתי ידועים, או ע"י כבישת שביל – בשטח שהאויב חושב אותו כמשולל-מעבר, או שאינו מאמין כי מתנגדיו יעברו בו. רושם של פעולה כזאת, אף אם היא נעשית ע"י גוף מתקיף קטן, הוא לעתים מכריע.

ה. השליטה על החיילות. – בתמרון בהרים יש להתגבר על תקלה

גדולה ביותר: – איבוד השליטה בכוחות, הבא מחמת קשי הקשר אף בין גופים מובדלים כלשהו של אותה היחידה. הביתורים החריפים שבפני הקרקע הופכים את היחידות המובדלות לקבוצות-קרב עצמאיות באופן זמני. לפיכך חייב המפקד לפרט למדי את פקודותיו לנתונים-למשמעתו. כדי שידעו היטב, מהי תכנית-ההתקפה שלו; ובו בזמן עליו לאפשר להם מידה רבה של יזמה ושל חפש פעולה, כדי שיוכלו לעמוד במצבים בלתי-נראים מראש. לצבאות עוקפים או לופפים, יש לתת, ככל האפשר, כוח ונשק-חומך מספיקים, כדי להעמידם ברשות עצמם, להיותם מסוגלים לפעולה עצמאית.

נקודות-הפיקוד של יחידות קטנות צריכות להקבע תמיד בקרבת נקודות-התצפית. מחמת הקושי למתוח חוטי טלפון בשטח מבוותר, נודעת חשיבות מרובה לקשרי רדיו ואיתות-ראיה. אפשרויות השימוש באמצעי איתות-הראיה הן גדולות יותר בהרים, מאשר באיזורים שטוחים יותר. פעמים אין קוי טלפון באים בחשבון כלל; שירות-רצים הוא על הרוב איטי וקשה לסמוך עליו.

ו. יחידות טקטיות. – מפני האופי הגבנוני של פני הקרקע והקשיים בתחבורה, משמשת, על הרוב, הפלוגה כיחידה הטקטית הגדולה ביותר שיכולה לפעול בתור כזו; לעתים קרובות תהא המחלקה היחידה הטקטית. הדבר תלוי בצורת השטח ובמציאותם או בהעדרם של צמחים במקום. על הרוב אי-אפשר לקבוע תחומים לגזרות-הפעולה. את התיאום בין היחידות בהתקפה יש להשיג ע"י ציון מטרות ההתקפה וכיוונה. מצב כזה דורש רמת-מנהיגות גבוהה מצד כל הקצינים וסגני-הקצינים ומחייב פעולת-גומלין מלאה בין יחידות סמוכות זו לזו, לתמוך אחת בחברתה בהתקדמות.

ז. אש תומכת. – מכוונת-יריה, מרגמות-של-רגלים ותותחי-הרים צריכים להיערך באופן שיוכלו לכסות על התקדמות חיל-הרגלים, באש הנשלחת מעל לראשו מתוך עמדות שבעורף, וע"י אש אוגפת. סוגי הנשק האלה צריכים לקבל תמיכת-מגן מתמדת ורצופה מחיל-הרגלים, ויש לדאוג מראש לצרכי הסעתם לפנים.

ח. רזרבות. – בשטח רגיל משמשות הרזרבות להמשכת ההתקפה. במקום שזו נראית מוצלחת ביותר. מפני הקושי של תנועה בהרים, – ביחוד של תנועה לאורך החזית, מנקודה אחת שבחזית לשניה – יש לפעמים נחיצות לאחוז בתכנית של תימרון קבועה מראש, כשהרזרבות ערוכות בהתאם לכך, ולהחזיק את אלו בסמוך למקום שימושן המשוער, יותר משנהוג הדבר בשטח רגיל.

8. מלחמת-מגן. א. הערה כללית. – ההתגוננות בהרים היא חזקה יותר מאשר בקרקע שטוחה. עריכת הכוחות היא על הרוב בפחות עומק; לפיכך יכולה יחידה מסוימת להחזיק כאן בשטחים רחבים יותר מאשר במקום שהקרקע הוא פחות גבנוני. שכיחותם של „שטחים מתים“ מאפשרת להחזיק את הרזרבות בקרבת-מקום, ועריכתם חכללית של הכוחות המגינים תהא משום כך פחות עמוקה.

ב. טיפוס הגנה. – ישנם שני טיפוסים עיקריים של עמדות-הגנה: הגנת רכס (כשהכוחות ערוכים במדרון „העורפי“) והגנה מעל לבקעה (כשהכוחות ערוכים במדרון „הקדמי“ של הגבעה או ההר). הנסיונות של מלחמת העולם 18-1914 העלו, כי הגנת רכסים היא ההגנה הטובה ביותר בהרים גבוהים. ואולם עמדות כאלו

אינן מרשות עריכת כוחות אלא בעומק מועט בלבד; ולעתים קרובות אין בנוף עמדות מתאימות למשמרות-קדמיים. ההגנה מעל לבקעה יש לה יתרון של החזקת שטח החולש על האיזורים שבהם עובר המתקיף. מעבר קצר וצר ניתן להגנה ע"י אש אוגפת מן הרמות הסמוכות וע"י התקפה נגדית משטח גבוה על אגפו וערפו של האויב. מעבר ארוך, ההולך הלוך וצר, צריך להיות מוגן בעומק.

ג. קו-ההתנגדות הראשי. - קו ההתנגדות הראשי בהרים רצוף שורה של נקודות טקטיות מוכנות, החוסמות את הדרכים הראשיות ואת השבילים, מפקחות על הרמות השולטות ומכבידות על פעולת איגוף. כל הנקודות הטקטיות צריכות להיות מאורגנות להגנה סביב-סביב. בעמקים צריך קו ההתנגדות הראשי להיות מוסג לאחור, באופן שאפשר יהיה לכסות על החזית שלו ע"י אש-אוגפת של מכוונות-יריה, מרגמות ותותחים מן הרמות הסמוכות.

ד. קו-ההתנגדות הקדמי. - קו ההתנגדות הקדמי צריך להיות מובלט היטב לפניו, בכל הדרכים והשבילים, וצריך להקבע ברמות שליטות, לפני עמדת ההגנה. יש לשים מעצורים ולגרום הריסות במידה מכסימלית כדי לחסום כל אפשרות לאויב להתקרב.

ה. שליטה בחיילות. - גם כאן מכבידה צורת הקרקע על אפשרות השליטה בכוחות. מפקדי כל נקודת-ההתגוננות, המובדלת מן הנקודות הסמוכות בשל צורת הקרקע, צריכים להיות מוכנים לפעול על פי יזמתם הם, בהעדר הוראות מן הסמכות העליונה - מצב המתרחש לעתים קרובות.

ו. רזרבות. - בהגנה על עמדת-רכס יש לפעמים ערך רב להתקפה-נגדית דחופה בעזרת צבא העומד מוכן בערפו של הרכס. הרי זו באה כמהלומה למתקיף בשעה שהוא מדולדל ומעורבב מחמת מאמץ ההשתערוות למעלה.

ז. הפירות. - אם הקרקע עשוי סלע, קשה להתקין הפירות. לעתים קרובות יש להשתמש במחסה בצורת "רדוטים" הבנויים מעל פני הקרקע, או מתוך תיקון ושיפור הקדורים הקיימים. יש להשתמש במידה רחבה בסבכי-תיל ובעשן, או בערפל מלאכותי, בכל מקום שהדבר הוא מעשי, ביחוד, בשטחים מתיים, על מנת להדוף את המתקיף לתוך שדות-האש של המתגוננים.

ישראל בר

ת-ת-ה-מ-ק-ל-ע « תו מ פ ס ו ן »

הנשק החדש של חיל-הרגלים המודרני-
תולדותיו, תכונותו הטכנית וערכו הטקטי

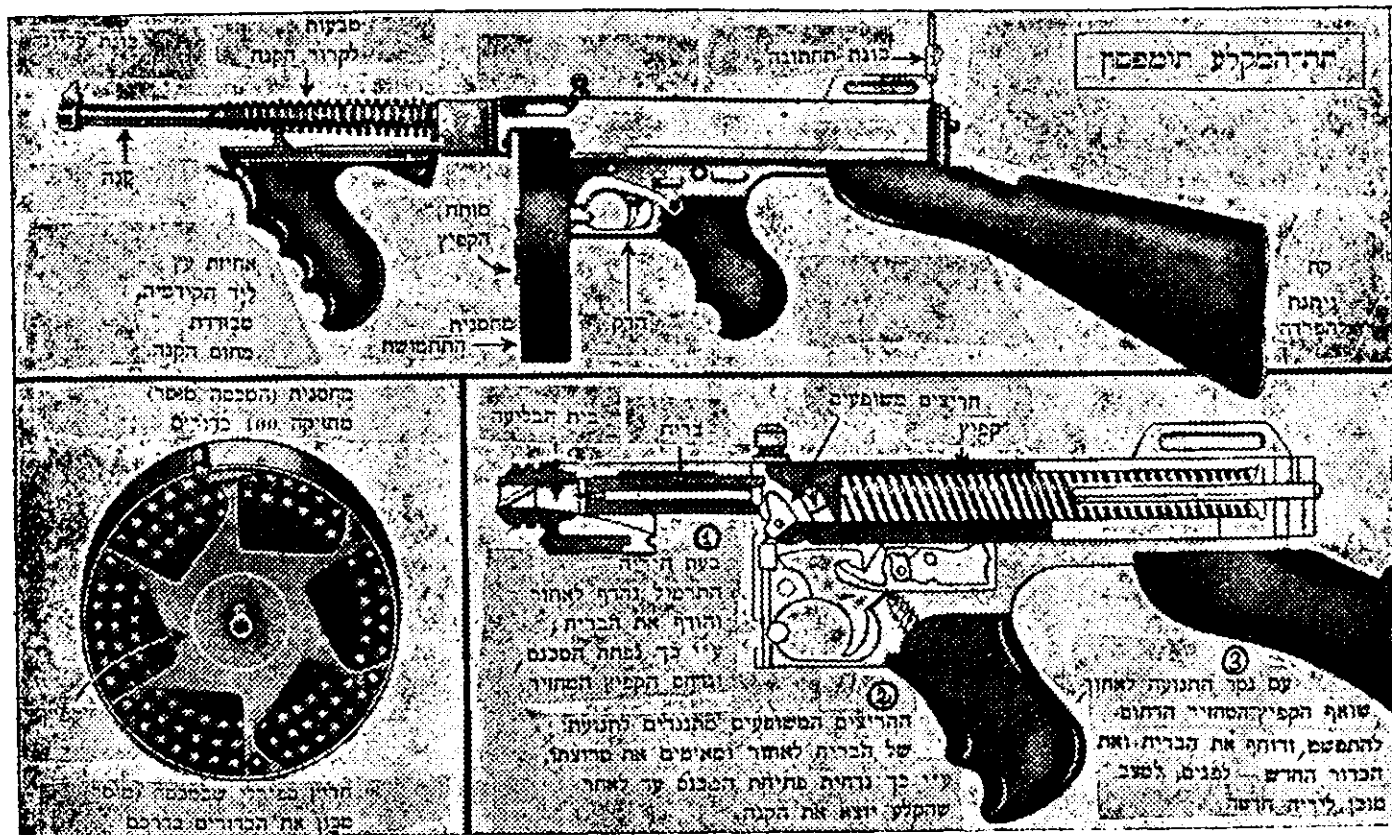
כשבוצע לפני ירחים-מספר הארגון החדש והציוד החדש של הצבא הבריטי, על סמך חומר-הנסיון שנרכש בקרבות שבהולנד, בלגיה וצרפת, ניתן ליחידות שונות של חיל-הרגלים ושל חיילות-מקצועיים מסוימים נשק חדש, שלא היה נהוג עז עכשו בצבא הבריטי: - תת-המקלע, מטפוס תומפסון-ושינגטון, המפורסם לגנאי באמריקה כנשק הגנגסטרים וידוע בשם-הקיצור «טוּמְיִן». על ידי כך נסתמה פרצה הגונה בציוד הצבא הבריטי וכוח-הקרב של יחידותיו הוגבר במידה ניכרת.

אם פי רק במערכות-המלחמה ובמלחמות-האזרחים של השנים האחרונות עמדו על תפקידו החשוב של תת-המקלע ונצלו אותו בקנה-מדה גדול. נעוצה ראשיתו עוד בתקופת המלחמה הקודמת. אמנם רובם של מטות-הצבא לא נחלקו בדעה, שכלי-נשק אבטומטיים, קלים, המצוינים במהירות-אש רבה, נוחים-לשימוש ובני-קִימה כאחד, הם רצויים מאוד. אולם כמו ברוב האמצאות בשדה הטכניקה של הנשק היה צורך בהכרח הדוּחֵק, כדי להגיע להגשמה המתאימה של המשאלה הזאת. הגרמנים היו היוזמים הראשונים ליצירת נשק זה, ועוד בימי המלחמה הקודמת היו הם היחידים, מלבד אמריקה, שפיתחו טיפוס של תת-מקלע ראוי לשימוש-במלחמה והשתמשו בו בשיעור רחב. הדחיפה לכך ניתנה, באורח-מופלא, על ידי חיל-הֵיטס. אוירוני-הקרב בשנה הראשונה למלחמת העולם הקודמת היו מזוינים באופן פרימיטיבי ברובי-קרבנים או באקדחי-צבא אבטומטיים רגילים. והיה הכרח לתת להם זיון חזק יותר. ובכן האריכו את הקנה של אקדח-הפּרַבְלוּם הרגיל, שינו את מצב המחסנית שלו ואת בית-קיבולה וציידו אותו בקת-של-כתף המתחבר אליו, וכך נוצר תת-המקלע בעיקרו הגלמי ביותר. אחרי-כן, כשנגשו לזיון את אוירוני-הקרב במכונות-יריה, הקצתה הנהלת הצבא הגרמני את האקדחים הקיימים לארטילריה של השדה, שהיתה זקוקה לנשק-מגן בעל אש חזקה, להתגונן מפני התנפלויות-פתע מצד חיל-הרגלים של האויב. אולם לחשיבותו האמתית הגיע תת-המקלע רק אגב הקרבות של החפירות והבורות בשנת 1917/18. בינתיים הותקן טיפוס משוכלל ביותר של תת-המקלע, – ברגמן 18. משקלו הידרי רק 4,1 קילו, ומצויד הידרי במחסנית-עגולה בעלת 32 כדורים, שיכלה לפלוט אותם באש אוטומטית רצופה תוך כדי 3,2 שניות. היה זה נשק אידיאלי «לפלוגות-ההלם» ול«בטליוני-הסער», הן בשעת התקפה והן בהתגוננות בפני השתערות האויב, ברגעי-המשבר. בפרק ההתקפות הגדולות האחרונות בשנת 1918.

שנות המבוכה שלאחר המלחמה, עם «פוטשים» שלהן, עם תגרות-הרחוב, כנופיות-הקושרים והמלחמות הזעירות הועילו, כמובן, לפתח ולשכלל ביותר את תת-המקלע. בתיה-חרושת הגדולים לנשק במדינות השונות התחרו זה בזה בייצור טיפוסים משופרים. גרמניה התקינה את הפּטַנטים «שמייסר» ו«רטינאו», וכן את אקדחי המאוזר הגדולים עם הקתות המתחברות אליהן, צרפת יצרה את «פיסטולה מִיטְרִיֶרן 39», איטליה את «מושקֶטו אבטומטיקו פֶרַטאַ», שויצריה את תת-המקלע «סולוטורן», אוסטריה יצרה כלי דומה לזה – את «הפּטַנט שְטִיר». אולם אף אחד מן הטיפוסים האלה לא איחד בתוכו כושר-פעולה בקרב ופשטות של המבנה הטכני במידה שמצאנו באותו נשק, שבראשונה השתמשו בו הגנסטרים האמריקנים ויריביהם ה«G'men»*, ואשר הונהג עד מהרה בצבא ארצות-הברית של אמריקה: זה ה«טומיגן». המנגנון פועל בעזרת תרמילי הכדורים, הנהדפים בהשפעת הגזים לאחור, דוחפים את הברית חזרה ודוחסים על ידי כך את הקפיץ-המחזור, והוא מריץ שנית את הברית ואת הכדור החדש; מְתָקֵן מיוחד מְאָט את תנועת הברית, באופן שהמכסה נפתח והכדור החדש מוכנס רק אחרי שהכדור עזב את הקנה. מתקן טכני זה מונע כמעט לחלוטין כל מעצורים, עושה את השימוש בנשק, את ניקויו ואת תיקונו בשעת הצורך, פשוטים ביותר, כשם שגם ייצורו החרשתי הוא בלתי מורכב. אולם יתרונות הנשק הזה מבחינה טקטית עולים, אפילו, על סגולותיו הטכניות. בהיות משקלו חמישה קילוגרם, הרי הוא קל, איפוא, מנשק-אינפנטריה נורמלי; הוא פולט מתוך מחסניות ישרות 20 כדורים או מעגולות («צלחות») – 70 או 100 כדורים בבת אחת, ומגיע לשיעור-אש גבוה ביותר של 1500 כדורים בדקה. הטוח האפקטיבי הוא עד 80–100 מטר והשימוש בקרב הוא בתחום 200 מ', לערך (אפשר, כמובן, לירות למרחקים גדולים הרבה יותר, אך הפגיעה תהיה מסופקת מאוד). ביכלתו לפלוט 3000 כדורים, בלי לחמם יתר על המידה את הקנה. המצויד בטבעות-קירור. החלפת הקנה והכנסת קנה-מילואים ניתנת לביצוע על ידי תפישת-יד פשוטה במשך שתי שניות. קלות הנשק, וכן הסידור של שתי ידיותיו ושל הקת המתחברת אליו,

* אנשי המשטרה הפדרלית.

מאפשרים מתן-אש מדויק בכל מצב שהוא, אף תוך כדי תנועה מהירה; ארכו הקטן, 80 סנטימטר, וכן הקלות היחסית של תחמושתו, כדורים בני 9 מ"מ, מקילים על העברתו בכל שטח שהוא ובמסיבות שונות ביותר.

ברור, שמדינות רבות במידה שלא הנהיגו בעצמן נשק זה, הכניסו שיפורים בטיפוסיהן הן על פי דוגמת האבטומטים של תומפסון. דבר זה אמור בראש וראשונה בנוגע לתת-המקלע הגרמני החדש. אפשרויות השימוש הטקטיות של תת-המקלע הן מרובות-גוונים לאין שיעור. מלחמות-האזרחים של השנים האחרונות, המלחמות בספרד, פינלנד, סין וכן מסע-המלחמה הגרמני במערב נותנים בנידון זה חומר נסיוני עצום, שאפשר לצרפו לפרשיות-פרשיות, כמובא בזה:

א. קרב של רחובות וישובים. המתקפה, החודר לרחובות התפוסים על ידי האויב ועליו לבער את האויב מן הבתים, בית אחר בית, יש בידו נשק המכוון בן-רגע למטרה והשולח אש אפקטיבית ביותר. כנגד מטרת המופיעות ונעלמות פתאום, כגון קלעי-גג, אין המקלע עשוי בשום פנים להגיע לידי פעולה מהירה, מדויקת ורב-תוצאות כזו של תת-המקלע. לעומת זה, משמש תת-המקלע ביד המתגונן כלי-אש, אשר בכוחו יוכל לבצע התנפלויות-בזק מתוך כל מיני מחסות שונים. אם נוסף את האפשרות לשלוח אש בנסיעה מתוך כלי-רכב ממונעים ואל כלי-רכב ממונעים בשעת נסיעתם, נבין מפני מה צוידו כיום פלוגות-המשטרה כמעט בכל העולם בתת-המקלע. בקרבות-רחוב באירופה השתמשו בפעם הראשונה בתת-המקלע בקנה-מידה גדול בווינה בשעת הקרבות של ימי פברואר ובמרד-יולי 1934. בקרב-רחובות בין צבאות סדירים בא הנשק הזה לידי שימוש פעיל בקרב על מדריד בקנא דל קמפו ובעיר האוניברסיטה. גם הרפובליקנים וגם הפשיסטים השתמשו, בהתקפה ובהיאבקות על גושי בתים, באקדחי מאזור עם קתות מחוברות ובתת-המקלע «שמיסר».

ב. קרב-לילה ותגרות בשטח שאינו ניתן לתצפית. במלחמת תנועה או במלחמה קולוניאלית צפה ועלתה תמיד בעיה קשה, איך יוכל הצבא להכיא לידי שימוש מוצלח את כוח-האש העיקרי שלו – את האבטומטים הכבדים והקלים – בשטח ששדה-אשו מוגבל הנהו, שתנאי התצפית שלו הם גרועים, שאפשר להתקל בו באויב פתאום ובאופן מפתיע, ואשר משום כך יש

נחיצות באש-מגן מהירה. דברים אלה אמורים בראש וראשונה בנוגע למלחמה באיזור של הרים, שיחים ומטעים, ועוד יותר במפעלי לילה, שאז אין כל אפשרות של מתן-אש, אף בטנחים קרובים, מפני קשי-הקליעה אל המטרה. במסיבות כאלה יש ערך מכריע לנשק כתת-המקלע המסוגל למלא העצמה של אש אוטומטית בטנחים קצרים ביותר. בפעולת-הפטרולים הלילית החזקה בשטח ההפקר של קו מגינו וקו זינפריד, בקרבות שביערות ליד סואומסלמי וליד עמדת מנרהים (בפילגלנד) מילא תת-המקלע תפקיד חשוב.

ג. פעולות שונות של פלוגות-ה'לם, פשיטות של חיילות מיוחדים (צנחנים, קלעי-אופנוע, בטליוני-סער, חפרי-קרב).

בכל פעולה מיוחדת במלחמה, בין שיש כאן סיור מתוך שימוש בכוח, על מנת להביא שבויים וידיעות, ובין שהמדובר הוא בפלישה אסטרטגית של חלוץ ממונע, המקדים בעשרות קילומטרים את צבאותיו שלו, – קיימת תמיד דרישה בנוגע לציוד האנשים המשתתפים בפעולה: מכסימום של כוח-אש – מינימום של נטל כלים ותחמושת. עד כמה תת-המקלע ממלא את הדרישה הזאת אנו רואים לפי התוצאות שהושגו על ידי הצנחנים וקלעי-האופנוע הגרמנים, שמלבד המקלע עוד היו מזוינים, עפ"ר, בתת-המקלע. מסע של קלעי-אופנוע חדר לאַבְוִיל, במרחק 80 קילומטר לפני ראש הצבא הגרמני, וברד-הכדורים של תת-המקלעים שלו עורר בהלה כזו, ששלטונות העיר הצרפתים לא הרגישו כלל בכמות הפעוטה של החבורה הפולשת. דוגמאות מעין אלו אנו מוצאים בפעולותיהם של הצנחנים. שני מומנטים סייעו להצלחת סוגי הצבא החדשים האלה של מלחמת-התנועה המודרנית: הופעתם הבלתי-צפויה, שנגרמה על ידי אמצעי ההתקדמות המהירים, והבהלה שהושפעה, בלי ספק, במידה ממשית, מכוח-האש החזק. מה שנאמר לגבי פשיטות למרחקים ארוכים, נכון גם לגבי התנפלויות-סתע ונסיונות-התקדמות.

ד. נשק קרב-המגע לחיל-הרגלים המודרני בהתקפה ובהתגוננות. אולם תהא זו טעות גדולה מצדנו, אם נסיק מן האמור בזה, כי תת-המקלע הוא נשק מיוחד לסוגי-צבא מיוחדים ולשם מסיבות-קרב מיוחדות ותפקידים בלתי-רגילים. ההתקפה המודרנית של חיל-הרגלים, וכן גם התגוננותו, מתגשמת על-ידי סוגי-אש משולבים זה בזה ומשלימים זה את זה של כלי-הנשק השונים אשר לחיל הרגלי. כל פרק במלחמה הגדולה המודרנית, כל טנח, יש לו האש התלולה שלו וכלי האש האבטומטית. בתחום של 800–1200 מטרים פועלות מכונות-היריה הכבדות והמרגמות (3'); החל מ-600 מ' מתחיל תחום פעולתם של המקלעים והמרגמות הקלות (2'); וכשם שרימוני היד משמשים לחייל הרגלי כנשק בעל אש תלולה בתחום 50 המטרים האחרונים המכריעים, המסרידים בינו ובין האויב, כן משמש לו תת-המקלע, בטרם ישתער לפריצה, כדי לזעזע את האויב במהלומת-אש חזקה ואחרונה; ואילו בהגנה הרי זה לפעמים אמצעי-העזר היחיד להצלת המצב בשעת-משבר, כשהאויב התקרב. אמנם תת-המקלע לא יוכל במקרים רבים למלא את מקום הרובה ואש הבודדת המכוונת, אבל הוא יוכל לשמש להשלמה לו, ביחוד במלחמה בהרים, באיזורים פרימיטיביים ומחוסרי-דרכים, במקום שחסרים לעתים קרובות כלי נשק כבדים, וחשיבות מיוחדת נודעת לאש בטנחים קרובים (100–200 מ') ובטנחי-מגע (עד 80 מ'). בצבא הגרמני יש לכל כיתה מלבד מקלע גם תת-מקלע, הנמצא בידי מפקד הכיתה ויכול להיות מובא תמיד לידי שימוש בנקודה המכרעת.

כדי למלא את כל התפקידים הרבים המתוארים לעיל ניתן עכשיו ביד הצבא האנגלי, כאמור, טיפוס תת-המקלע בעל כושר-הפעולה החזק ביותר. וכמו באויר, במינוע ובשטחים אחרים, כן גם בזיון חיל-הרגלים מתגבר הציוד הבריטי במאמציו גם על יתרון זה של מנגנון-המלחמה הגרמני.

הכלב כחבר-לקרב במלחמה

כשם שבימי שלום משמש הכלב את האדם בשטח-חיים שונים, שומר את הבית ואת העדר, מוליך את העיור, מסייע לצייד וכדו', כן נעשה לעזר חשוב גם לצבאות הלוחמים. אולי יראה הדבר כפרדוקס, שדוקא המלחמה הממוכנת המודרנית מסתייעת בכלב יותר משנהנו להשתמש בו בצורות המלחמה הפרימיטיביות של התקופה העתיקה ובראשית ימי-הבינים. נביא בזה מספרים אחדים אשר יעמידונו על הערך החשוב הניתן לכלב במלחמה. קרוב לסוף שנת 1917 הניעה כמות כלבי המלחמה, שהצטרף להם הצבא הנרמני מדי חודש בחדשו ל 3000. בסתו שנת 1918 נמצאו 40,000 כלב בשירות הצבא הנרמני, ומהם 80,000 כלבי-דואר. גם במלחמה של עכשיו מנויסיים כל הכלבים בגרמניה בשלמות. בלי שים לב לקשיים הגדולים בהזנה, מקבלים הכלבים מנות-מזון הנקבעות מטעם הרשות והם נתונים לפיקוח מתמיד של הנהלת הצבא ולדאגתה. הצבא הפיני ארגן את מחלקות הכלבים שלו על פי הדוגמה הנרמנית. דומה לזה המצב בשוויצריה. כאן העמיד גם המוסד הארצי לספורט הכלבים את כל כלביו ואת מומחיו לרשות הננת הארץ. גם הצבא הצרפתי והאנגלי הכניסו את הכלב במידה רבה מאד לשירות-המלחמה. אולם בנידון זה אין בידינו מספרים מפורטים. הצבא הרוסי, מאז המהפכה, ייחס ערך רב לציוד מחלקות הכלבים שלו ולאיימונם. בכל גרוד רוסי נמצאת מחלקה מקצועית מיוחדת לו, ובה מספר כלבים גדול. חקירה יסודית על תנוכותיו הפסיכולוגיות של הכלב, שנעשתה על ידי המלומדים המפורסמים מאסקולתו של פֶּבְּלוֹב, באה לסייע במידה רבה לצבא הרוסי בנוגע לשימוש בכלב בשירות-המלחמה. דרכי השימוש בכלב בשירות המלחמה הן שונות. מקום ראשון תופס כלבי-הדואר. תפקיד חשוב לו להעביר ידיעות על פני שטח מסוכן או נתון באש יריות, כי קוי הטלפון נתוקים על הרוב בשעת הקרב; הודעות אלהוטיות עלולות להגיע לאזני האויב; ויוני-דואר יכולות לשמש רק על פני שטח מסוים אחד, ורק באור היום. רוכבים נושאי-ידיעות אינם באים כיום כמעט בחשבון כלל, מפני צורות המלחמה של עכשו.

ואילו כלבי-הדואר הולם את כל הדרישות. הוא רץ על פני שטח שתורגל בו, או שסומן בשבילו על ידי ריחות מסוימים, הלך ושוב, פעמים רבות; הוא עובד יומם ולילה והוא נתון בסכנה מועטת. באורח יחסי, בשטח השרוי באש יריות, באשר נופו קרוב בשעת ריצה לפני-הקרקה המשמשים מחסה. הכלב הרץ משמש מטרה נרועה יותר לפניעת יריות מאשר אדם השוכב על הארץ. כלבים מאומנים יפה יכולים לעבור, ללא חשש, שטחים של 2-6 קילומטרים, והם עושים דרך של קילומטר במשך 5-2 דקות, לפי מזג האויר, תכונות הקרקע ואורך הדרך כולה. כן יכולים הכלבים להעביר גם משאות קלים. כך, למשל, נהגו בצבא הנרמני להעביר בשטח-יחזית מסוכנים עד 150 כדורי-רובה, או זיקוקי-אור, יוני-דואר, חפצי-טלפון וכמויות מתאימות של ארנית-חבושת. במלחמת-העולם הקודמת, בפרט בסוף המלחמה, בזמן שכמות הסוסיים נתמעטה מאוד, התחילו להשתמש בצבא האוסטרי והגרמני בכלבים גם לצרכי הובלה. שלושה כלבים גדולים רתומים לעגלה, בנויה במיוחד לכך, היו מעבירים על פני אדמת מישור משאות עד 400 קילוגרם. לתכלית זאת השתמשו ביחוד בכלבי דונים וכלבי סן-בֶּרְנַרְד. הדונים המצטיינים בזריזותם יכלו להגיע למהירות של 20 קילומטר בשעה, כשהם סוחבים את מלוא מטענם. במלחמת העולם הקודמת שימשו הכלבים בחזיתות שונות, והיו רצים על פני שדות-השלג ברוסיה ועל פני ארץ ההרים החמה במקדוניה, ובכל מקום שהיה צורך בהם.

כן משמש הכלב בתפקידי שמירה, מגן ולויה, בראש וראשונה ליד פלוגות המשמר ובמחנות השבויים, וכן לשמירת מחסנים ואוצרות תחמושת, ואף לתמיכת משמרת-המלחמה, בכך, למשל, הוכנסו בגרמניה כלבים לשירות ההגנה מפני ריגול. גם בעמדות-חלוץ מרוחקות ובצדדים של פטרולים משתמשים בכלבים בהצלחה. תשומת-לכם הרבה וחשייהם הדקים מאפשרים להבחין בהתקרבות אנשים זרים, יותר משמסוגל לכך האדם לבדו.

ערך רב יש גם לכלבים המשמשים את הסניטרים. אחרי הקרב קשה לפעמים לסניטרים למצוא את הפצועים בשדה-הקרב ולהחיש להם עזרה בזמנה. מדרך הפצועים שהם משתרכים במידת האפשרות אל איזו מאורה בתוך הקרקע, או שהם שוכבים מאחרי עצים ושיחים, על מנת למצוא כאן איזו חסות מפניעות חדשות ומתקלות של מזג האוויר. וכך הם נסתרים מעינו של הסניטר המחפש אותם. כלבים המאומנים לכך באופן מיוחד בולשים את שדה הקרב, ומשהם מוצאים איזה איש יושב או שוכב על הקרקע הרי הם רצים מיד חזרה אל אדונם ומוליכים אותו למקום הדרוש.

הכלב יכול עוד לשמש בכמה דרכים אחרות מיוחדות. במלחמת העולם הקודמת היו כלבים מיוחדים מרסנים את צרת העכברים.

*

כל הדברים האלה נאמרו כלפי מלחמת-חיות גדולות. ואולם תעודות מיוחדות עלול הכלב למלא במלחמה הזעירה. ברורה, כי כל אותם התפקידים המתוארים לעיל באים גם כאן בחשבון. ביחוד שירות-הידיעות. ערכו של הכלב כמוסר-ידיעות חשוב ביותר במלחמה הקטנה, משום שכאן אי-אפשר להסתייע באותם המנגנונים הגדולים אשר ברשות הצבאות הלוחמים בתנאים תקינים. וביחוד, שדי באילוף מקצועי משך שני חדשים כדי להכשיר כלב בעל תכונות מתאימות, כי ישמש רק מוסר-ידיעות, שאפשר לסמוך עליו. בהגנת נקודות קבועות די אפילו לאמן את הכלב לשמש כמוסר-ידיעות, על פי זכר-המקום בלבד. פעולה זו קל ביותר להשיג, והיא דורשת פחות מומחיות ופחות כשרונות מאת הכלב.

סגולת-הקשב של הכלב, נכונותו להגנה, חפץ-הקרב שלו, זריזותו בקרב וסגולותיו לגלות עקבות-אדם, כל התכונות הללו מתבלטות ביותר במלחמה הקטנה. ערך מיוחד יש לכלב הקשוב במשמרות-ריגול וסיוור, וכן בנקודות-ביצור קטנות. ויש להבדיל בין שני סוגי קשב. ישנם כלבים המודיעים בנבחה חזקה על התקרבותו של הזר, בעוד שכלבים אחרים מודיעים על כך רק על ידי הזדקפות, על ידי זקיפת אזנים וזנב, ולכל היותר על ידי קולות התרגשות חרישיים (נשיפה, עישוש). כלבים כאלה מתאימים ביותר לשמירה אצל פלוגות-ריגול במארב. הכלב הנובח בקול יגלה את מציאות המארב. לעומת זה מתאים כלב כזה במיוחד לשמירה במקום קבוע מבוצר. במסיבות מסוימות, כשיש חוסר באנשים לשמירה, אפשר להבטיח את השמירה במקומות כאלה רק על ידי כלבים קשובים הקשורים לשרשרת. ועוד פרט. האיש הער, אף כשתשומת-לבו מתוחה ביותר, לא תמיד ירגיש שמישהו מתקרב אליו. ואילו הכלב יחוש בחוש הריח הדק שלו ממרחק מסוים, מי מתקרב אליו, (אם מכיר, או זר, אם אדם או חיה). כן יכול הכלב להכיר את הכיוון של הרשרוש המניע לאזנו. דבר זה הוכח על ידי נסיונותיו המדעיים של הפרופיסור כץ. כלב-שמירה הגון, הקשור לרצועה או לשרשרת, מראה גם את הכיוון של הזר המתקרב, על ידי שהוא משתער ברצועה המתוחה, לקראת הבא. רצועתו של הכלב פועלת בדויקנות של שעון ומראה לשומר את כיוונו של האיש הבא ואת שנוייה-המקום שלו. אין כאן ענין של אימון מיוחד. הדבר תלוי בתכונתו הטבעית של הכלב. ישנם כלבים שיש בהם נטיה מלידה להודיע על כל דבר בצורה אלמת, — ולהפך. את התכונות הטבעיות האלו אנו מנצלים אחר כך באופן תכליתי למטרותינו.

בימי קדם היו משתמשים פעמים רבות בכלב גם במישרין בתור נשק למלחמה באויב. השתמשו לכך בכלבים חסונים חזקי-שרירים, כגון הכלבים המולוסיים, או קָנִים קְרִיטְנִיקוּסִים. אבי אבות הבולדוגים, אשר בנכדיו כלבי-הבוכסר והבולטֶרֶר משתמשים הרבה גם כיום בארצנו כבכלבי-התקפה. במלחמת-החזיתות המודרנית ודאי שאין לפעול הרבה בתכונות-המלחמה של הכלב. אולם בעזרת כלבי-המלחמה, המשתער בזריזות ובמרץ, אפשר להביא על נקלה קבוצות אויבות קטנות במבוכה ולהכריען. הכלב כבלש יכול להתאים ביותר במלחמה הקטנה להבטחת כבדת-ארץ הנתונה בסכנה, שהאויב יכול לשים לו שם על נקלה מארב נסתר. כלבי-כלישה כאלה מתאימים גם להבטחתו של מסע. מרחרחים הם את השטח מימין ומשמאל לדרך מנהיגם. וכך הם מבחינים באויבים היושבים במארב ותופסים אותם. אין כמעט הבטחת-דרך טובה מזו הנעשית על ידי כלב-בלש נאמן.

בעזרת כלבי-חיפוש אפשר לתור אחרי מוקשים בתוך הקרקע ולמצוא אותם. כבר פעמים רבות שמשו בעלי-חיים במלחמה לטיהור הקרקע ממוקשים. כך, למשל, בשנה שעברה שלחו הצרפתים עדרי חזירים על פני שדות המוקשים של קו זיגפריד, ובדרך זו הביאו את המוקשים לידי התפוצצות. הכלב מחפשי-המוקשים לא יביא לידי התפוצצות על ידי מנע בנופו; אולם על ידי תנועות מיוחדות (ישיבת-פתאום, עמידת-שהות) הוא מעורר את תשומת הלב על המקום החשוד.

כללו של דבר: רבים תפקידי הכלב לעזרת האדם הלוחם במלחמה, הן במלחמה הגדולה והן במלחמה קטנה.

פְּה אָפֶר ווּ הַפּוֹרָה:

„המנהיג של הצבא הוא אדם השולט גם בסוף וגם בספר. הוא, האמיץ ואישה-הרגש גם יחד, ראוי כי יופקדו גייסות בידו.

בנוהג שבעולם, שמעריכים את הגנרלים לפי אומץ-הלב בלבד; אף-על-פי-כן אין האומץ אלא אחת ממעלותיו של המנהיג. האומץ נוהג קלות-ראש בשעת התנגשות; והתנגשות פזיזה, שאינה חוששת לתוצאות, אינה ראויה לשם טוב.

המשה דברים הם, שתייבים המנהיגים לתת לבם אליהם היטב: ראשית — התבונה; שנית — ההכנה; שלישית — עוז ההתלפה; רביעית — הזהירות; חמשת — הפשמות.

על ידי התבונה אפשר לשלוט בהמונים כמו בקומץ קמח.

ההתבונה מקדמת את פני האויב מחוץ לשער.

העוז בפני האויב אינו יודע כל מחשבת חיים.

גם אחרי הנצחון מתנהגת הזהירות כמו לפני ההתנגשות הראשונה.

על ידי הפשמות מתמעטות ההוראות ומשתמר הסדר.

ס „אמרותיו של סון וו“

(המאה הששית לפני סה"נ)

השתתפותה של אמריקה במלחמת העולם 1914-1918

לקט מתוך "המלחמה עם גרמניה" סיכום סטטיסטי מאת הקולונל
ל. פ. איירס (Col. Leonard P. Ayres), לפי הרבעון האמריקאי —
"Military Review"

סיכום זה יש בו כיום ענין מיוחד, לאור ההשערות על צורות התערבותה
של אמריקה במלחמה הנוכחית. — המערכת.

מספר האנשים

- (1) מספר האנשים אשר שרתו בכוחות המזוינים של האומה במשך המלחמה היה 4.800.000, זממה שרתו 4.000.000 בצבא היבשה.
- (2) במלחמה עם גרמניה גייסו ארצות הברית מספר אנשים כפול משגויסו על ידי המדינות הצפוניות של אמריקה במלחמת האזרחים (1861/5), אולם ביתם למספר האוכלוסין הגיע הגיוס רק כדי מחצית מן הגיוס ההוא.
- (3) הבריטים שלחו בשנה הראשונה למלחמתם יותר אנשים לצרפת מששלחה אמריקה בשנה הראשונה להשתתפותה במלחמה. אולם עברו שלוש שנים עד שהגיעו הבריטים לכוח של 2.000.000 איש בצרפת, וארצות הברית ביצעו את הדבר במחצית הזמן הזה.
- (4) מתוך 54.000.000 גברים של האוכלוסין, היו 26.000.000 רשומים בספרי הפקודים, או שכבר נמצאו בשירות.
- (5) בדיקות הגוף הראו, שהחומר הטוב ביותר בא מארצות "המערב התיכון". בני הכפר עלו על בני העיר; הלכנים היו טובים מן הצבעוניים; וילידי הארץ טובים מילידי חוץ.
- (6) במלחמה זו גויסו אנשים כפלים ממספרם במלחמת האזרחים, אולם הוצאות הגיוס עלו לשיעור של 1/20 מן ההוצאות של אז.
- (7) מספר קציני הצבא היה 200.000. מכל ששה קצינים היה אחד שקיבל אימון צבאי בתוך שורות הצבא עוד לפני כן, שלושה סיימו חוק-למודיהם במחנות-אימון לקצינים, ושנים באו ישר מן החיים הציויליים.

ששה ירחי אימון

- (1) כל חייל אמריקני שגלחם בצרפת היו לו, בדרך כלל, ששה חדשי אימון באמריקה, כן נמצא שני חדשים מעבר לים לפני שנכנס לחזית, ותודש אחד שהה בתוך קמפוס שקפס בפרם ילך לקרב.
- (2) רוב החיילים קבלו אימון בדיביויות של רגלים, שהן יתירות-המלחמה הטיפוסיות של אמריקה ומספר האנשים בכל אחת מהן היה, בערך: 1000 קצינים ו 27.000 חיילים.*
- (3) ארבעים ושתיים דיביויות נשלחו לצרפת.
- (4) למעלה משני שלישים של קציני החזית שלנו היו בוגרי מחנות-אימון לקצינים.
- (5) צרפת ואנגליה שלחו לארצות הברית קרוב לשמונה מאות קצינים ומגני קצינים, בעלי הכשרה מיוחדת, ששמשו מדריכים במחנות האימון שלנו, ועזרתם היתה חשובה מאוד.

העברת 10.000 איש ביום

- (1) במשך תשעה-עשר חדשי השתתפות אמריקה במלחמה העברו יותר מ-2.000.000 חיילים אמריקנים בצרפת. חצי מיליון מהם נשלחו ב-13 החדשים הראשונים ומיליון וחצי — בששת החדשים האחרונים.
- (2) השיאים בהעברת הצבא היו בחודש יולי 1918, בו העברו 306.000 חיילים לאירופה ובחודש יוני 1919, בו הובאו 364.000 איש חזרה הביתה, לאמריקה.

* מאז הופחת הרבה מספר האנשים בדיביויות האמריקניות.

- (3) רוב הצבא שהפליג לצרפת יצא מתוף ניו-יורק. מחציתם עלו באנגליה ומחציתם בצרפת.
- (4) מתוך מאה חיילים אמריקנים הפליגו 49 באניות בריטיות, 45 באניות אמריקניות, 3 באימלקיות, 2 בצרפתיות ו 1 באניות רוסיזם בפיקוח בריטי.
- (5) אניות המשא של אמריקה ערכו באופן ממוצע הפלגה שלמה אחת לשבעים יום. והאניות להסעת צבא ערכו הפלגה שלמה אחת ל 35 ימים.
- (6) צי המשא היה כמעט כולו אמריקני. הוא הגיע לשיעור של 2.700.000 טונות והסיע לאירופה בערך 7.500.000 טונות של משא.
- (7) הספינה הגדולה ביותר להולכת צבא היתה "לויתן" שהיתה מעלה לצרפת, מדי חודש בחדשו, 12.000 איש, או כשיעורה של דיוויזיה גרמנית.
- (8) האניות המהירות ביותר היו "גרייט נורתון" ו"גורתון פסיפיק" שהיו מבצעות נסיעות שלמות הלך ושוב, לוקחות עמן צבא חדש ומפליגות שוב חזרה, כל זה במשך 19 יום.

מזון, לבוש וציוד

- (1) כמה סוגי לבוש בשביל הצבא היו דרושים בשיעור כפול משנתן כל הייצור האמריקני של הסוגים האלה לפני המלחמה.
- (2) כדי להבטיח את הצרכים האלה בשביל הצבא צריכה היתה הממשלה להשתלט על כל הצמר ועל קצת סוגי גלם אחרים ולפקח על הייצור בכל דרגותיו.
- (3) לשם חלוקת האספקה בצבאות המשלוח היה צורך ליצור ארגון, שנקרא בשם שירות האספקה, והחלק הרביעי של כל הצבא שהלך אל מעבר לים היה מיועד לשירות זה.
- (4) יחידות הקשר מתחו בצרפת מאה אלף מילין של תופי מלפון ותופי מלגרה.
- (5) לפני שביתת הגשק נשלחו 40.000 מכונות-משא לכוהות האמריקנים בצרפת.
- (6) הצבא בצרפת היה מצויד תמיד בכמות מספקת של מזון ולבוש.

רובים, מקלעים ומכונות-יריה

- (1) בשעה שהוכרזה המלחמה היו לצבא בעין קרוב ל 600.000 רובי ספרינגפילד. ייצורם נמשך. וכן תוכן רובה אנפילד האמריקני והוחל בייצורו.
- (2) הייצור הכללי של רובי ספרינגפילד ואנפילד הגיע עד לחתימתה של שביתת הגשק ליותר מ-2.500.000.
- (3) השימוש במכונות-יריה בקנה-מידה גדול הוא פרי ההתפתחות של המלחמה האירופית. בצבא האמריקני היתה קיימת בשנת 1912 מכסה של ארבע מכונות יריה לכל רגימנט. בשנת 1919 נערכו תכניות לייצור של 336 מכונות-יריה לכל רגימנט, או פי שמונים וארבעה ממספרם ב-1912.
- (4) המספר הכללי של מכונות היריה האמריקניות המיוצרות עד סוף שנת 1918 היה 227.000.
- (5) במשך המלחמה פותחו המקלע "בראונג" ומכונת היריה "בראונג", והוחל לייצרם בהמון. בקרבות האחרונים בצרפת השתמשו בהם במספר רב.
- (6) הייצור האמריקני של תחמושת לגשק קל הגיע בקירוב ל 3.500.000.000 כדורים, שמהם נשלחו 1.800.000.000 אל מעבר לים.

תותחים בקו האש

- (1) בזמן שהוכרזה המלחמה היתה לארצות הברית ארטילריה קלה מספיקה לצבא בן 500.000 איש, אך עד מהרה עמדה המדינה בפני הבעיה להכין ציוד ל 5.000.000 איש.
- (2) כדי להתגבר על מצב זה הוחלט ביוני 1917 להקדיש את תותחינו למטרות אימון, ולצייד את כוחותינו בצרפת בארטילריה המתאימה לקליבר המקובל אצל הצרפתים והבריטים.
- (3) סודר, שעלינו לקנות מאת הצרפתים והבריטים את הארטילריה הדרושה בשביל הדיוויזיות.

הראשונות שלנו, ולשלוח להם תמורת זה כמות מתאימה של פלדה, נחושת ושאר חמרי גלם, באופן שיוכלו לייצר תותחים בשבילנו בבתי החרושת שלהם או לתת לנו תותחים מן המלאי שלהם, ולמלא את החסר בתותחים חדשים אשר יעשו בחמרים שלנו.

(4) עד לסוף תודש אפריל 1919 עלה מספר היחידות הארטילריות השלמות, המיוצרות בבתי חרושת אמריקניים, ליותר מ-3000, או ככמות שנקנתה מאת הצרפתים והבריטים במשך המלחמה.

(5) מספר הפגזים של התחמושת הארטילרית המושלמת, שיוצרו בבתי חרושת אמריקניים, עלה ל-20.000.000 לעומת 10.000.000 שהושגו מאת הצרפתים והבריטים.

(6) ב-20 הירחים הראשונים אחרי הכרות המלחמה על ידי כל מדינה הספיקו הבריטים יותר מהאמריקאים בייצור ארטילריה קלה, והאמריקאים עלו על הבריטים בייצור ארטילריה כבדה וכן בייצור פגזים קלים וכבדים גם יחד.

(7) מעצמות ההסכמה גלחמו במלחמה האירופית במידה רבה בעזרת אבק שרפה וחמרי גפץ חזקים אמריקניים.

(8) בסוף המלחמה היה ייצור חמרי הנפץ החזקים באמריקה גדול בארבעים אחוז מן הייצור של בריטניה הגדולה וכפול מן הייצור של צרפת.

(9) מכל מאה ימים שבתם נמצאו הדיביזיות הלוחמות האמריקניות בחזית בצרפת היו נחמכים 75 ימים בתותחים שלהם, 5 ימים בארטילריה בריטית ויום וחצי בארטילריה צרפתית. מתוך 181/2 הימים הנותרים שבהם נמצאו בחזית בלא תמיכת ארטילריה, היו 18 ימים בסקטורים שקטים ורק חצי יום מכל מאה ימים היו בסקטורים פעילים.

(10) במספרים עגולים היו לנו בצרפת 3500 תותחים, שמהם נעשו קרוב ל-500 באמריקה. והשתמשנו בקו האש ב-2250 תותחים, שמהם נעשו יותר ממאה באמריקה.

א ו י ר ו נ י ם ו מ נ ו ע י ם

(1) עם הכרות המלחמה היו לארצות הברית 55 אוירוני אימון, שמהם הוגדרו 51 כנושנים ויותר ה-4 כנושנים ביותר.

(2) משנכנסנו למלחמה מסרו בני בריתנו את תרשימי אוירוניהם לשימושנו, ועד סוף פעולות האיבה סיפקו לנו מתעשייתם הם 3800 אוירוני-שירות.

(3) בבתי-הספר לאימון-במים בארצות-הברית סיימו חוק-למודים: 8602 איש בקורסים אלמנ-פריים ו-4028 בקורסים למשתלמים. יותר מ-5000 פילוספים וצופי-אוויר נשלחו אל מעבר לים.

(4) מספר האנשים הכללי של שירות-האוויר, קצינים, חניכים ומגויסים עלה מ-1200 איש בפרוץ המלחמה עד 200.000, בערך, בסופה.

(5) עד 30 בנובמבר 1918 יוצרו בארצות הברית יותר מ-8000 אוירוני-אימון ויותר מ-16.000 מנועי-אימון.

(6) האוירון היתודי שהובא לידי ייצור בהמון על ידי ארצות הברית היה אוירון דה-הקוילנד-4 לתצפית ולהפצצה ביום. עד התימת החוזה על שביתת-הנשק הושלם ייצורם של 3227, ו-1855 נשלחו באניות. אוירון זה פעל בהצלחה בחזית במשך שלושה חדשים.

(7) תרומתה העיקרית של אמריקה למים היתה בייצור מנועי-ליברטי בני 12 הצילינדרים. עד שביתת הנשק נשלמו 13.574 מנועים. 4435 הועברו באניות לצבא-המשלוח, וכן נמסרו 1025 לבנות-בריתנו.

(8) כוח התעופה האמריקני בחזית גדל משלוש פייסות באפריל עד 45 בנובמבר 1918. ב-11 בנובמבר היו 45 הפייסות מצוידות ב-740 אוירוניים.

(9) פייסות אמריקניות מלאו תפקידים חשובים בקרבות של שמו-מָרִי, ס.פ. מישל וקונ-ארנון. הן הפילו בקרב 755 מאוירוני האויב, בעוד שהפסדיהן הן הגיעו לסך של 357.

מאתים ימי קרבות

- (1) שנים מכל שלושה חיילים שהגיעו לצרפת השתתפו בקרב. בסך הכל הגיעו 2.084.000 איש לצרפת, ומהם נמצאו 1.390.000 בשירות פעיל בחזית.
- (2) מ-42 הדיביזיות שהגיעו לצרפת השתתפו 29 בשירות פעיל בקרב.
- (3) דיביזיות אמריקניות נמצאו מאתים יום בקרב והשתתפו ב-13 אופרציות גדולות.
- (4) באוקטובר החזיקו הדיביזיות האמריקניות ב-101 מילין מקוֹה־חזית, או ב-23 אחוזים למאה מכל החזית המערבית.
- (5) ב-1 באפריל היה לגרמנים יתרון בעצמת-רוכים בשיעור של 324.000. עם בואם של האמריקנים עלתה ביוני עצמתן של מעצמות ההסכמה על עצמת הגרמנים, ושיעור העליה הזאת הגיע בנובמבר ליותר מ-600.000.
- (6) בקרב ליד ספ. מישל השתתפו 550.000 אמריקנים. הארטילריה קלעה יותר מ-1.000.000 פגזים בארבע שעות. זה היה ריכוז של ארטילריה אינטנסיבי ביותר, שלא נודע עד אז כמוהו בהיסטוריה.
- (7) קרב קוֹז־ארגון ארך 47 ימים, ובמשך הזמן הזה השתתפו בו 1.200.000 אמריקנים.
- (8) אבדות האמריקנים בקרבות המלחמה היו 50.000 הרוגים ו-206.000 פצועים. אבדות כבדות הן אם נחשוב במושגים של "חיים וסבל". אבל הן קלות אם נקביל אותן לקרבנות העצומים שהביאו האומות אשר בצדן נלחמו.

בריאות ונזקי גוף

- (1) שני אנשים מכל מאה חיילים ומלחים ששרתו במלחמה עם גרמניה נהרגו או מתו במחלה בתקופת המלחמה.
- (2) מספר חללי הקרב של רוסיה היה כבר פי 34 ממספר חללי ארצות הברית, של גרמניה — פי 32, של צרפת פי — 28 ושל בריטניה — פי 18.
- (3) המספר הכללי של האבדות-בנפש מקרב האמריקנים היה 125.500, מהם היו 10.000 בצי, והשאר בצבא וביחידות הצי הנספחות אליו.
- (4) שיעור האבידות בצבא היבשה האמריקני היה גדול בחיל-הרגלים יותר מבכל שירות אחר, ושיעור הקצינים הנפגעים היה גדול משל החיילים.
- (5) כנגד כל איש שנהרג בקרב היו ששה פצועים.
- (6) חמשה מכל ששה פצועים שנשלחו לבתי-החולים הבריאו וחזרו לעבודת הצבא.
- (7) מספר חללי הקרב בצבא-המשלוח היה גדול פי שנים ממספר חללי המחלות.
- (8) שיעור מתי-המחלות במלחמה זו היה נמוך יותר, ושיעור חללי הקרב היה גדול יותר מאשר בכל מלחמה אמריקנית קודמת.
- (9) זריקות-נסיוב, מחנות נקיים, ומים טובים לשתייה הרחיקו למעשה את מחלת הטיפוס מצבאות אמריקה במלחמה זו.
- (10) דלקת-הריאה הרגה חיילים יותר משנהרגו בקרב. שניה בדרגת הרצינות היתה מחלת המינינגיטיס.
- (11) בתשעים וששה מכל מאה מקרים של מחלות ונגריות שנרשמו בארצות הברית חל הניגוע לפני הכניסה לצבא ורק בארבעה מקרים בא הניגוע אחרי כן.
- (12) הסידורים הרפואיים שעמדו ברשות "צבא המשלוח האמריקני" במשך כל המלחמה על, על הצרכים.

המשק האנגלי מקץ שנה למלחמה

הרצאה של איש-הכלכלה האנגלי הנודע ג'. מ. קיינס, ששודרה ברדיו הבריטי בסוף ספטמבר 1940. אם כי מאז עברו כמה חדשים לא נגרע מן הענין שבסיכומיו של המרצה. — המ'.

דומה הדבר, שבקהל רווחת הדעה, כי לאחר המלחמה תהיה אנגליה מרוששת מאוד, וכי קרובים אנו לאינפלציה. לאחר שהתבוננתי מקרוב למצב כמו שהוא, נוטה אני לדעה מעודדת מזו בהרבה.

צאו וראו את מצב הרכוש הלאומי. ההפסד שנגרם עד עכשו לאוצרותינו הלאומיים הופרו במדה רבה. מה הפסדנו, כאומה, בשנה הראשונה למלחמה? נפרדנו מעל כמה מנכסינו המיטלטלים יותר, בצורת זהב וכדומה, שעברו בעיקר לארצות-הברית של אמריקה. מליון טונות ומחצה מאניותינו טובעו על ידי פעולת-האויב*. בנינים נהרסו על ידי מטוסים, אולם הרם זה הגיע למדרגה ניכרת רק בחודש האחרון לשנת המלחמה. כן לא תקנו את כל הפרצות והנזקים השוטפים בבנינים ובבתי-חרושת. מצד שני אצרו מיניסטריוני הכלכלה והאספקה צידת-מלואים רבה של מזונות עיקריים וחמרי-גלם, ואוצרות המצרכים שלנו לא רק שלא נתמעטו, כי אם אפשר שגם נתרבו. אם נביא את כל הדברים האלה בחשבון, נמצא, שהפסדנו ברכוש אינו עולה על אותו השיעור שבו הגדלנו את רכושנו בשתיים-שלוש השנים האחרונות שלפני המלחמה. פירוש הדברים הוא, שמקץ שנה למלחמה מוסיפה בריטניה הנדולה להיות עשירה ברכוש לאומי משהיתה בראשית שנת 1937.

האם אין זו הפתעה בשבילכם? חדלו, איפוא, לחשוב, שאחרי המלחמה נצטרך להוריד את רמות חיינו. אין אני רואה כל סימן לכך. ונהפוך הוא, מקוה אני כי נלמד כמה דברים בנוגע לעניני המטבע וסחר-החוק, בנוגע לפיקוח מרכזי על המשק ולכושר הייצור של הארץ, והדברים האלה ימנעו אותנו משקוע שוב בתוך יוון-הביצה המשקי שלנו שמלפני המלחמה. אין אני תופס, מדוע לא יראו רוב האנשים סכויים להם, להניע אחרי המלחמה לרמות חיים גבוהות יותר משוכו להן בזמן מן הזמנים עד כה.

*

ההגזמה בהערכת הקהל בולשת לא פחות, משאנו מגיעים לפרטים. שול, למשל, את מצב הספנות. הפסדנו בשיעור 1,600,000 טונות אינו ראוי שנזלזל בו כל עיקר. אולם הפסד זה במשך שנה אינו גדול מאפשרותנו לבנות אניות חדשות במשך שנה אחת.

גם בענין ההפסדים הנגרמים על ידי הפצצות מן האויר, אין המצב נרוע מזה. הנזק שנגרם לרכוש במשך 11 החדשים עד לסוף יולי עלול להתמלא בעבודת כמה ימים, לפי כושר הבניה של הארץ בימי שלום. הנזק באונוסט היה ניכר הרבה יותר. אולם גם במשך החודש הזה, ודאי שהנזק הוא פחות בהרבה משיש בכוחנו למלא במשך חודש לפי כושר הבנייה הנורמלי שלנו. אין עדיין אומדנה מדויקת להרם הכבד שנגרם בלונדון בשלושת השבועות האחרונים. אפשר שיקאה הדבר כפזיזות מצדי, אם אומר, כי הנזק שנגרם למראשית אונוסט עד היום הזה אינו עולה בהרבה על מדת יכלתו של מקצוע-הבנייה שלנו להקים מחדש בפרק זמן שכזה; אולם מאמין אני, כי לא אתפס בטעות נסה. לונדון היא מקום

* עד ל-1 בינואר 1941 טובעו אניות בגובה של יותר משלושה מליון טון ומחצה. כמות זו כוללת הן את האניות האנגליות והן את אלו של בנות-הברית. — המערכת

גדול. וההרס צריך להיות נורא ביותר כדי שיפגע ברצינות רכוש הבנינים של הארץ ככללה. הריסות בערך של מליון פונט עושות רושם חיצוני מחריד. אולם גם לו היה עלינו לשאת בהריסות כדי מליון פונט לילה-לילה במשך שנה תמימה, לא היינו מפסידים יותר מארבעה אחוזים מערך בנינינו ואשר בתוכם, או יותר משאנו יכולים להקים מחדש במשך מספר שנים, ויש לאל ידנו למלא את האבוד בצורה טובה יותר בהרבה. קצת מבניני התפארת הגדולים ביותר של לונדון קמו אחרי. השרפה הגדולה*. מקוה אני כי לונדון תקום מתוך המערבולת של ימינו אלה יפה וחסונה משהיתה.

לאשרנו, או לצערנו, אין אפשרות ממשית להפיק מרכושנו הצבור אלא חלק קטן לכיסוי הוצאות המלחמה. אין לנו יכולים להפוך את בתי-העיריות שלנו למטוסים, או את עורקי-הדרכים שלנו לסנקים. את עיקר הוצאות המלחמה יש לכסות על ידי שאיבה ממקורותינו מעבר-לים, או על ידי מה שאנו יוצרים פה ושם במולדתנו. אין כל אפשרות לכיסוי ההוצאות בדרך אחרת, ויש בזה משום מוסר-השכל חשוב. מכיון שבהנהלת המלחמה אנו תלויים על כרחנו, בעיקר לא ברכושנו הצבור, כי אם בייצורנו היומ-יומי, יכולה התוצרת לצרכי המלחמה להבנות רק על ידי שנקמץ בתצרוכת יום-יום שלנו ועל ידי שנחסוך את כל מה שנוכל מתוך הכנסותינו השוטפות. וכך אני בא לבעית-התקציב. האם אנו חוסכים ונושאים במסים בשיעור כבד למדי, אשר ימנע אותנו מן התקלות החברתיות הכרוכות באינפלציה?

לא אחזנו בשיטה הנרמנית להגבלת ההוצאות על ידי קביעת מנות מדוקדקות לשורה ארוכה של פרטי תצרוכת כללית. אין שיטה מוצלחת מזו לארגון כלכלי בשעת מחסור חריף. אנו משתאים לכשרון שבו הוצא הדבר אל הפועל. עיבוד שיטה למניעת הפרט מעשות או מרכוש דבר-מה לפי רצונו, הוא, כנראה, תפקיד ההולם ביותר את הנגיסים הפרוסי. משרתנו בקביעת מנות למספר מצומצם של מצרכים היא אחרת – והיא, להקב את לב הצרכנים מכמה סחורות מסוימות, שאספקתן עלולה להיות מועטת משום טעמים מיוחדים. אם נשוה לפנינו את הארץ בכללה לא נמצא כל ירידה בת-ערך ברמת החיים של ימי השלום, מלבד במקרים של קימוצים מדעת, – ירידה ממוצעת של חמשה אחוזים לכל היותר. הבעיה העומדת לפנינו היא אחרת: לראו, שתנאי השכירות המשופרים, שכר השעות הנוספות והמשכורות המוגדלות, הרווחות עכשו, לא תגרומנה לקניות יותר מאשר בימי השלום. אם האנשים משתכרים יותר, ובידם להוציא את כספם באופן חפשי, אין כל דרך למנוע עליית מחירים, בלתי אם על ידי החזרת חלק מן ההכנסות האלה לידי הממשלה, אם בצורת מסים ואם על ידי חסכון.

השאלה היא, איפוא: המקבלת הממשלה בחזרה מידה מספקת מן ההכנסה בצורת מסים, החוסכים אנו למדי, בשביל למנוע עליית מחירים אינפלציונית? החקירות שתקרתי בנידון זה מביאות אותי לידי מסקנה, שער עכשו לא היתה כל אינפלציה תקציבית במידה ניכרת. מפליא הדבר, שהקהל הבריטי לא העריך למדי את כובד תקציב-יולי של סיר קיננסלי ווד. אם נתשב על פי בסיס של מסים הנקבעים עכשו בשביל שנת התקציב הבאה, מכסה הכנסת המסים הרבה יותר ממחצית ההוצאות של תקציבנו הכללי הנועד למימון בארצנו. חלק הגון לכסוי הוצאות המלחמה בא ממקורות קרביים שונים. ואף, תנועת החסכוניות הצליחה, לדעתי, הרבה יותר משנראה הדבר למחולליה.

סוף-סוף, הבחינה האמתית למציאות האינפלציה ניתנת על ידי תנועת המחירים. בחדשי המלחמה הראשונים היתה עליה הגונה במחירי סחורות-יבוא, בגלל יוקר ההובלה, הביטוח,

* חלק גדול מהעיר לונדון נשרף בשנת 1666. לפי המסורת, נשארו למחרת השרפה כמאתיים אלף נפש מחוסרי-גג. – המ.

ירידת השטרלינג ומפני עלית-מחירים עזה בחוץ-לארץ. ברם, המתירים על תוצרת-פנים לא עלו יותר מבמחצית העליה במחירי תוצרת-חוץ. יתר על כן: המחירים הבינלאומיים יורדים עכשו, בעוד שערך-החילופין של השטרלינג הוא יציב כשביל כל מטרה שהיא. כתוצאה מזה אין רמת המחירים של תוצרת-הארץ עולה עכשו. אין כל סימנים לאינפלציה פנימית; לו היתה במציאות, היתה מתגלה בודאי, כשם שנתגלתה בתקופת המלחמה הקודמת, בצורת האמרת-שער חריפה, הנבלות במכירה, שורות אנשים בתור ודלדול מחסני החנונים הקמעונים. כל סימנים כאלה אינם נראים עכשו.

הרי שאנו שולטים עדיין במצב הפיננסי. על אחת כמה וכמה שאנו צריכים לשמור עליו כך גם להבא. עוד יִדְרְשו מאתנו קרבנות כלכליים גדולים יותר. עד עכשו כמעט שלא נפגענו, משום שאנו רק מתחילים להבליט את עצמתנו הכלכלית. בשנה הראשונה למלחמה לא היתה נחיצות לדרוש מאתנו כל צמצומים כלכליים רציניים. השנה השניה הבאה עלינו היא, לאמתו של דבר, השנה הראשונה למלחמה הממשית של ברימניה. יש בנו הרענות של מתנושש במחזור הראשון של ההתנוששות; בעוד שגרמניה ידעה כבר את סבל המתיחות העצבנית ודלדול-השרירים של חמש שנות מאמץ כביר. אבל אל. נא נְשַׁלְה את עצמנו בנוגע לדרישות אשר תדרשנה מאתנו, בבואנו להלחם וליצור במלוא כוח יכולתנו. עד עכשו לא חל בשדה הפיננסי שום דבר, אשר יתן מקום לדאגה יתרה מצדנו. הרי שכדאי לנו לאחוז בשיטה, אפילו נמרצה ביותר, בנוגע למסים וחסכוניות ומחירים, כדי לשמור על המצב שיהא בריא וטוב כפי שהנהו כיום.

ל ק ט כ ל כ ל י

מקורות הנפש הרומניים ומנגנון המלחמה הנאצי

אמנם, זה כמה שנים שתלה ירידה בלתי-פוסקת בתפוקת הנפש ברומניה. אולם ישנם שם שדות-נפש „רורביים“, כלומר שטחים שעדיין לא נגשו לפתחם ולנצל את מקורות הנפש שלהם. בימים כתיקונם עתידים היו שטחים אלה להכנס לתהליך הייצור, במידה שהשטחים הקודמים יתרוקנו ממכמניהם. אין ספק, שהנאצים לא יתחשבו בתכניות של ימי-שלום, וינסו לפתח גם את השדות הרורביים. לפי הערכות של עתונים ניטרליים („Neue Zürcher Zeitung“), אפשר להגדיל על ידי כך את תפוקת הנפש הרומנית ב־30%, בערך. הכשרת שדות הנפש הרורביים תדרוש זמן של תשעה חדשים, בקירוב. העתון השוויצרי הגיל מנית, שלגרמנים יש תכנית מוכנה מכבר להרחבת תוצרת הנפש ברומניה; אותה עיבד. הנציג המיוחד לשאלות משקיות שעליהן הצירות הגרמנית בבוקרשט, אך עדיין יש להטיל ספק בדבר, אם

עם כיבוש רומניה ע"י הגרמנים, עולה מאליה השאלה בדבר כמות הנפש שיוכלו הנאצים להוציא משדות הנפש הרומניים. תפוקת הנפש הרומנית נאמדה בשנים האחרונות ב־6¹/₂ מליון טון. מזה אפשר להוציא כששה מליונים לחוץ-לארץ. כמות זו, אף אם תנוצל כולה לצרכי גרמניה לבדה, רחוקה עדיין מלספק את החסר למנגנון המלחמה הגרמני. צרכיו נערכים ב־12 עד 25 מליון טון לשנה—לפי מידת האינטנסיביות של המלחמה. תפוקתה העצמית של גרמניה—והנפש הסינטטי בכלל זה— עלתה בשנת 1938 ל־2¹/₂ מליון טון, בערך. אין לשער שתפוקת הנפש הגרמנית גדלה בימי-המלחמה. ההפצצות של תיל האויר המלכותי גרמו, על כל פנים, להאיט את הפרודוקציה הסינטטית.

השאלה היא, אם יוכלו הנאצים להגדיל את ניצול מקורות הנפש הרומניים.

תוכל נרמניה לנצל את כל האכספורט של הנפט הרומני בשביל עצמה. רומניה תמשיך ודאי, בהסכמת הנאצים, למכור את כמויות הנפט הרגילות להונגריה, בולגריה ויונוסלוויה, שתעשיתן וחקלאותן עובדות בשביל צרכי הרייך. כמו כן נראה, שהנאצים יהיו אנוסים להרשות הגדלה ניכרת של המקסה האיטלקית, באשר המלאי האיטלקי הולך ונגמר.* באמצע נובמבר חלו הפרעות ניכרות בתפוקת הנפט הרומנית. רעידת האדמה – שמרכזה היה באזורי הנפט – גרמה לחורבן ניכר. לפי שעה אין עדיין תיאור מפורט של השפעת הרעש בתעשיות הנפט, אך כמה ידיעות, שפורסמו בעתונות ניטרלית, מרמזות, שהתוצאות היו חמורות למדי. כך, למשל, במחוז פלואשטי (לבה של תעשית הנפט) נהרסו 80% של כל הבנינים. עדייראיה מספרים, שבהרבה ערים אי-אפשר לעבור את הרחובות מפני התרבות. מנהל מפעלי „סטנדרט אויל“ האמריקנים בווימניה, ו. ו. לֶמְפְּרִיט, הודיע רשמית לעתונות, כי בתי-הזיקוק של החברה יקנרו לעשרה ימים, לשם תיקונים. כמו כן ניזוקו צינורות הנפט ההולכים לניוירגיו שעל הדונאו, ומסילות-הברזל המוליכות להונגריה-גרמניה. מבחינה צבאית אפשר להשוות את הרעש לפעולה

ממושכת ומכוונת של חיל-התעופה המלכותי, אלא שפעולה זו לא עלתה לבעלי הברית בכל מאמץ צבאי.

הסך-הכל של העתונות הכלכלית בארצות הניטרליות הוא, – שנים אם יעלה בידי הנאצים להרחיב את תפוקת הנפט הרומנית עד המכסימום, ואף אם יפתרו את שאלות הטרנספורט הקשות מאוד (לפני המלחמה הובל הנפט הרומני לגרמניה בדרך הים, עכשו יש להעבירו דרך הדונאו ובאמצעות שתי מסילות ברזל, שלא הותאמו כלל למעמסה כבדה זו), – לא תוכל רומניה לספק למנגנון המלחמה הגרמני את כל הנפט הדרוש לו. נמצא, שעל ידי כיבוש רומניה לא הניעה עדיין גרמניה לעצמאות בנוגע לחומר העיקרי של משקי-המלחמה. ואם נכון הדבר ביחס לשמן-האדמה בכלל, על אחת כמה וכמה נכון הוא ביחס למיני בנוזן מובחרים, הדרושים לצרכי התעופה. העתונות הניטרלית מסיקה ממצב זה, שבעית הנפט משמשת גורם נוסף ומכריע, לזרוז את ההתקפה הנאצית על יבשת המזרח התיכון, כדי להניע למכמני הנפט העשירים אשר בעירק ובאירן. התקפה זו תתחיל, לפי השערתם, באביב 1941.

ר ש י מ ו ת מ ד י נ י ת

מסביב לתכנית ההתישבות היהודית באלסקה

ההסתדרויות המקצועיות, הרוצים לכוון את ההגירה שעלולה לבוא לאחר המלחמה, לטריטוריה מרוחקת זו, כדי למנוע התחרות זולה בשוק העבודה האמריקני.

מוסד אמריקני חשוב סיכם את הנימוקים הצבאיים האסטרטגיים בזכות ההתישבות באלסקה בדברים הבאים:
„ארץ דלת אוכלוסין, עשירה באוצרות

ההצעה לישוב נוש יהודי גדול בחצי-האי אלסקה – הנמצא בפינה הצפונית-מערבית של אמריקה ושייך לארצות-הברית – עוררה ויכוח ממושך, הן בצבוריות הכללית של ארצות-הברית, והן בצבוריות היהודית. התומכים העיקריים של תכנית אלסקה מבין לא-יהודים באים משני צדדים: מחוגים הדואנים להגנתה של אמריקה, וממנהיגי

* ראה „מלאי הנפט של איטליה“ ב„מערכות“ ב'ג' עמ' 97 – המ'.

טבעיים ובלתי מוננה כל צרכה מנרה באורח מתמיד את יצרן של אומות מאוכלסות ביותר, הרעבות לאוצרות ושואפות-מלחמה. אכן, מעטות הארצות בעולם, העשירות כל-כך באוצרות והזקוקות לאוכלוסין חדשים כמו אלסקה.

ארץ אלסקה המאוכלסת בצמצום, על עשרה הנלום בה, במינירלים, יערות, דיג, קרקעות לחקלאות ולמרעה, - קרובה באלפי מילין יותר לנכולות אסיה מאשר לחופיהן המזרחיים והמערביים של ארצות הברית. יבשת אלסקה נמצאת, בערך, במרחק של 54 מילין מסיביריה, ושמונה מילין בצמצום מבדילים בין אי דיומדיה-קטן השייך לארצות-הברית ובין אי דיומדיה-הגדול השייך לרוסיה, ואולם שני האיים האלה נמצאים בין שתי היבשות הגדולות. הקצה המערבי ביותר של הנשרי הגדול של האיים האליאוטיים, המזדקר מערבה מאלסקה הדרומית לתוך האוקינוס השקט, נמצא רק במרחק של 660 מילין מהזרומי-שירו, הנמל הצבאי-הימי המזרחי ביותר של יפן, בעוד אשר מיוקוהמה היפנית עד להונולולו האמריקנית-המבוצרת יפה - מרחק של 3400 מילין.

חכמי האנטרופולוגיה אומרים לנו, כי קרוב לשער שאלסקה שימשה דרך-מעבר לגלים רבים של הנירה ופלישה מאסיה לחצי-הכדור המערבי. בדרך כלל מקובל לחשוב, שהאמריקות היו מיושבות בראשונה על ידי שבטים מאסיה הצפונית, שחצו את מיצר ברינג ונפוצו דרומה. התישבות הלבנים הקדומה ביותר באלסקה, שידוע עליה, באה מן היבשת האסייתית - הוא הישוב שיסדו הרוסים בשנת 1741. הנישה אל אלסקה היתה קלה מאד גם בתקופה שקדמה לאניות הקיטור ולאירוניים; כיום, יתכן לומר, אין המרחק שלה מחופים נכרים משמש מחסום לפלישה. אלסקה נקראה "עקב-אכילס" (נקודת התורפה) בהננה הלאומית של אמריקה. רק בזמן האחרון העביר הקונגרס חוק על יסוד שני בסיסי-צי גדולים, אחד בקורדיאק והשני בסיטקה.

אחד הנימוקים המכריעים שהניעו את רוסיה למסור את אלסקה ב"מתנה" לארצות הברית בשנת 1867, היה זה, שהחוקת הארץ דלת האוכלוסין נורמת הוצאות בימי שלום ומשמשת איום בימי מלחמה, כי יהא צורך גם באנשים וגם באניות להננתה (אנדריוס, "תולדות אלסקה"). אין זאת, כי הרוסים מצאו, כי משום חוסר-אוכלוסין קשה להם לנהל את מושבתם שמעבר לאוקינוס השקט, ואין ספק בדבר, שהאסטרטגים מצאו, כי החבל הנרחב הוא חלש ביותר מנקודת-הראות של ההגנה, מכדי להצדיק ריזיקו של מלחמה. בעזרתה של אוכלוסיה שתגיע למיליונים, ועל ידי פיתוח אמצעי הובלה ותחבורה, שיִדרשו ויתאפשרו על ידי אוכלוסיה מוגדלת כזו, תהא בעית הננתה של אלסקה פשוטה הרבה יותר. ספק הוא, אם מספר התושבים כיום יוכל להצדיק את ההוצאות העצומות להקמת אמצעי-התחבורה השונים. תולדות התפתחותן של ארצות שונות מלמדות אותנו, שהוצאות השירותים האלה חלו, בדרך כלל, על הישוב בצורת מסים. נמצא, כי לפני שתסללנה דרכים ויבנו נמלים ותוקמנה רשתות תחבורה במים, במסילות-ברזל ובאוויר, נחוץ שימצאו בארץ הרבה יותר מששים אלף איש, אשר ישתמשו בשירותים הנ"ל, הנוצרים, סוף-סוף, לצרכי האוכלוסין. אם ההתנוונות הצבאית תלויה בנורמים אלה, הרי שההתנוונות הצבאית תלויה ביישובה של אלסקה.

מצדדי התכניות לישובה של אלסקה מתנגדים בכל תוקף לנסיונות התישבות בקנה-ימדה קטן. מפעל התישבות צריך להעשות, לדעתם, בהיקף גדול, באמצעים צבוריים רבים ועל-ידי חומר אנושי חלוצי, המסוגל להתנבר על קשיי בראשית. ואלה הם נימוקיהם העיקריים:

"אלסקה סובלת כיום ממעגל-קסמים כלכלי. אוכלוסיה דלה הפזורה על פני שטח גדול נורמת להוצאות-הובלה כבדות ביותר. דמי-הובלה כבדים נורמים ליוקר חיים גדול.

יוקר חיים גדול נורם להוצאות-ייצור נבוהות. תשלום ההוצאות הכבדות של הייצור וההובלה נורם לכך, שרוב התעשיות אינן נושאות הכנסה. חוסר התפתחות של תעשייה מביאה לידי חוסר-עבודה עונתי (העבודה התקלאית בארץ צפונית זו אפשרית רק בקיץ). יוקר-חיים כבד וחוסר-עבודה עונתי מרפים את תנועת ההגירה לארץ ומאמצים את היציאה ממנה.

וכך הולך-סובב המעגל וחוזר חלילה. המהגר הרגיל, ההולך לאלסקה, אינו יכול לפרוץ את המעגל המשובש הזה. הגירה בלתי מתוכנת, בלתי מותאמת ובלתי מצוידת בממון כראוי, אין בה, איפוא, משום פתרון לבעיותיה הכלכליות של אלסקה. יתר על כן, הגירה כזו עלולה להכביד את הבעיות האלו, בהגדילה את מספר הנזקקים למוסדות העזרה המקומיים בחדשי-החורף. כדי לפתור את הבעיה הכלכלית העיקרית של אלסקה צריכה תכנית ההתישבות לשאוף, בעת ובעונה אחת, להנדיל את האוכלוסיה המקומית, להוריד את הוצאות-ההובלה ואת יוקר-החיים, להפחית את הוצאות-הייצור (מבלי להוריד את ערך השכר הממשי), לכונן תעשיות חדשות, להפסיק את חוסר-העבודה העונתי, ועל ידי כך לעודד הגירה נוספת לארץ. תכנית התישבות מתאימה צריכה לכלול בתוכה התפשטות תקלאית ותעשייתית גם יחד.

רק חומר חלוצי מיוחד במינו יוכל להצליח באלסקה. חבורה של בני-אדם הקשורים זה לזה על ידי מאורעות טרגיים משותפים ועל ידי אידיאלים משותפים ישאו באחריות של ישוב מקיים-עצמו במסיבות באלה, שהמון יחידים חסרי-ליכוד לא יעמוד בהן וישא עיניו לממשלה כי תעזור לו. מתישבים באלסקה שיש בידם לשוב אל חיים נוחים פחות או יותר, באם תהיה עליהם אלסקה לטורח, מסוגלים לתפוס עמדה קנטרנית כלפי בעיות של ישוב חלוצי,

בעוד שנברים ונשים שנתקו בהחלט את כל קשריהם עם העבר, המרנישים כי עליהם לעשות את חייהם החדשים לחיים טובים, או לנפול במאמץ הזה, עלולים יותר לעמוד בפני הקשיים ולהביא את הקרבנות הדרושים ליצירת החיים הטובים האלה. הרכוש החשוב ביותר בישוב חלוצי – זו התריצות והיזמה של המתישבים.

תומכי תכנית ההתישבות באלסקה באו לידי הנחה מוסכמת, שיש טעם להתישבות יהודית בארץ זו, רק אם היא תעשה בכוחה של תנועה חלוצית חשובה ובעזרתם של אמצעים לאומיים גדולים.

מתחילה שיערו, כי תושבי אלסקה יקבלו בברכה כל נוף של מתישבים חדשים, ללא הבדל מוצא, נוע ודת. בני אלסקה עצמם הנם, כידוע, תערובת של נועים (אסקימו, אינדיאנים, רוסים, סקנדינביים, אנגלים-אמריקניים וכו'), והם חיים יחד מתוך סבלנות הדדית רבה. אולם עד מהרה נתברר, שהבעיה היא מורכבת יותר. אמנם, בדרך כלל, אין בני-אלסקה מתנגדים לשום מהגר בגלל מוצאו או דתו, אולם אין הם נוטים לכך, שקבוץ גדול של מהגרים מטיפוס אחד זור יטביע על ארצם חותם לאומי מסוים. הדבר בא לידי בטוי בויכוח, שהתנהל בקונגרס האמריקאי, עם הצעתו של מיניסטריון-הפנים לאשר חוק מיוחד להקלת הגירה מאורגנת לאלסקה.

באיכוחה של אלסקה בקונגרס, אנטוני ג'. דימונט, הביע את התנגדותו להצעת החוק, וזו לשונו: "בני אלסקה חפשים הם מהתרכבות דתית ונועית, יותר מכל עם אחר שבעולם. אך בו בזמן יודעים הם במלוא-הכרתם את מעמדם בארצות הברית – אלסקה היא חלק אורגני ובלתי-נפרד של ארה"ב, היא טריטוריה ולא מושבה* . לכן מתנגדים תושבי אלסקה לכל הצעה, אשר תעמידם, ולו גם מבחינה קלה ביותר, במעמד גבול בתוך ארצות-

* "טריטוריה" – הוא שטח של התישבות חדשה, אשר ברבות תושביו יזכה למעמד של "מדינה", דוגמת יתר ארבעים ושמונה המדינות של ארצות-הברית. – המערכת.

הברית. אין הם רוצים בשום חוק, שיטשטש את הסטטוס הנוכחי של הארץ, שעתידה להפך בעתיד לאחת המדינות הקבועות של ארה"ב. מובטחני, שלעולם לא יסכימו

אורחי אלסקה לשום תכנית של הכנסת זרים לארצם, אם זרים אלה לא יורשו בו בזמן, להכנס לשאר חלקי הריפובליקה. הדיון וההחלטה על הצעת החוק—נרחו.

ר ש י מ ו ת ק צ ר ו ת

הגברים בגיל העמידה בתפקידי הגנה

במידה שהמלחמה הנוכחית מתחילה להקיף את העם כולו, על שכבותיו וגיליו השונים, הולך ומתבלט התפקיד הצבאי המועיל ביותר, שיש להטיל על החיילים – חיילים בפועל ובכוח – בגיל גבוה יותר.

עוד שנים אחדות לפני המלחמה היו קיימות באנגליה «פלוגות ההגנה הלאומית» (National Defence Companies). כשנה לאחר פרוץ המלחמה כתב ה«טיימס»:

«פלוגות ההגנה הלאומית, הידועות כעת בשם, בטליונים להגנת הארץ, השלימו את שנת שרותם הראשונה. בנובמבר חוברו פלוגות אלו קבוצות-קבוצות להיותן לבטליונים בתוך רגימנטים צבאיים קיימים. עם התפתחות הענינים בשדה-המלחמה והתגברות סכנת הפלישה גברה גם חשיבות התפקיד המוטל על הבטליונים האלה. פלוגות ההגנה הלאומית היו מורכבות מאנשי-צבא-לשעבר בגיל 45-55. הם נרשמו עוד בימי שלום והתיצבו מיד לכשנקראו. הם ויתרו על בתיהם הנוחים ועל משרות טובות, על מנת לחזור לצבא כחיילים-טוראים, מבלי שים לב לדרגתם הקודמת. כמה מהם היו קצינים לשעבר. במפקד של לוחמים, צעירים אלה נראה מחזה בלתי רגיל של סרטי-מדליות המצינות שרות אקטיבי במלחמות דרום-אפריקה, בגבול הודו הצפונית-מערבי, במזרח אפריקה, במלחמת העולם באירופה ובארץ-ישראל. וכן בלטה שורה גאה של אותות הצטיינות.

עם כל קוצר הזמן שנקצב לשם חזרה על

תרגילי האימון, נהפכו האנשים מיד לחלק חשוב ביותר במערכת ההגנה של האומה. הם שרתו ומשרתים במשמרות מבודדים ובלתי-נוחים לעתים קרובות. באומץ ובלתי-תלונה עמדו בפני תלאות החורף ומוזג-האוויר הקשה כל כך של חדשי ינואר ופברואר אשתקד. עלינו לציין את עבודתם של חיילים זקנים ואמיצים אלה ביום השנה לשובם לשרות».

בשביל הבנת הקורא הארץ-ישראלי יש להעיר, כי לולא נוסדו יחידות אלה היה התפקיד המסור להן כובל כמות ניכרת של חיילות פעילים. התפקיד הוא לשמור על הנקודות החיוניות במערכת ההגנה הבריטית: – גשרי מסילות-ברזל וכבישים, נמלים ומספנות, נקודות-חוף פתוחות לפגיעה, תחנות-חשמל, ריכוזי-נפט וכדו'. בחורף העבר צויין עיי מיניסטריון המלחמה, כי לולא חיילים אלה אי-אפשר היה לצבא הפעיל להיפנות במלוא הנרץ לתפקידי אימון. ראוי לציון הגיל הגבוה, אשר בו נמצאו עדיין האנשים מסוגלים להגדיל למעשה את כוחה האפקטיבי הלוחם של המדינה.

*

עם התקרבות הסכנה הבלתי-אמצעית של התקפה גרמנית על אנגליה פרצה, כידוע, תנועת התנדבות רחבה לארגון החדש שנוסד לשם הגנה מקומית. שם הארגון הזה כיום: Home Guard («משמר הארץ» או «משמר הבית»). ההתנדבות הקיפה גילים שונים ביותר מ-17 עד 65. מספר האנשים הבאים בשנים היה

רב מאוד גם בתוך הסורמציה החדשה הזאת, ויש להניח כי בתוך המספר הרב של אנשיה, המגיע בקירוב לשני מיליונים, נמצאים כמה מאות אלפים בגיל של 45-65. היו מתנדבים רבים אף בגיל גדול מזה – עד 75 שנה, אך רק מעטים מהם נתקבלו בתור יוצאים מהכלל. רובם המכריע של המתנדבים בגיל הגבוה היו, כמובן, אנשי-צבא לשעבר, וביניהם קצינים רבים של הצבא והצי. חלק גדול מהם משמשים בצבא-התנדבות זה כטוראים. בין הקצינים האלה ישנו גם מספר לא קטן של גנרלים שיצאו בדימוס, והם פועלים לא רק בתפקידים גבוהים, כי אם גם כמפקדי מחלקות וכיתות.

שלא כמו «הבטליונים» להגנת הארץ, משמש «משמר הארץ», כמובן, כארגון מיליציוני טהור, וחוק מבשעת החרום ממשיכים כל אנשיו בעבודתם הרגילה ושוכנים בבתיהם כרגיל. והרי זה נותן אפשרות להעסיק בהגנה את אנשי הגיל הגבוה. אף-על-פי-כן, משנוצר הצורך להגביר את אימונם של יחידות «משמר הארץ» ולהטיל עליהן תפקידים מוביליים-למחצה, הופיעו גם כאן בעיות-של-גיל ונשמעו הצעות על הבדלת פונקציות בהתאם לכך. בנידון זה אנו מביאים כאן ציטטה מהצעתו של מיור-

ארטילריה אחד, המשמש ב«משמר הארץ»: «הצעתי היא, שאם, משמר הארץ יידרש בעתיד לקבל עליו תפקידים המחייבים ידיעה ואימון במסע ובטקטיקה, נחוץ יהיה לחלק את הכוח הזה לשני סוגים. אחד, של אנשים צעירים יותר וחזקים, שאין עליהם עול אחריות למשפחה, והשני – של זקנים יותר ופחות חזקים, שעליהם תוטל חובת ההגנה על בתיהם הם ממש».

בעל ההצעה ממשיך ומציע (זו היא רק אחת מההצעות הרבות בנידון זה), שאם אימונו של הסוג השני צריך לרכז בכושר-ל-יעה ובהכרת הסביבה הבלתי-אמצעית. עם כל ההבדל בתנאי-השרות של שתי הסורמציות הנ"ל משתקפת מתוך נסיונם מסקנה אחת משותפת. בתנאי המלחמה «הטוטלית» של ימינו (בין שתהיה גדולה, ובין זעירה, וביחוד אם תהיה זעירה) יש צורך חיוני להשתמש גם בכוחותיו של הדור המזקין. ברם, התפתחותו של «חיל-משמר» כזה להגנה מקומית מחייבת לסגל את צורות הארגון והאימון שיתאימו לסוג-אנשים זה, תוך כדי התחשבות רבה בתנאים מקומיים ומחוק שילוב גמיש עם הכוחות המוביליים המקומיים, אשר «חיל-המשמר» נועד להקל על תפקידם ולהשלים אותו.

הפלת מפצץ באש-רובים

לפי ירחון «משמר הארץ» הבריטי – «Defence»

יש לקבוע תכניות לפעולה ולהתאמן בהן בעוד מועד. צריך לחלק את האנשים לכיתות קטנות, אשר לכל אחת מהן תהיה זווית כיוון קבועה ומיוחדת לה.

כתי א' – למשל, מכונת את אשה לנקודה. מרוחקת כדי רוקב שלש מטרות מן המטוס לפניו.

כתי ב' – לפניו וממעל לו.

כתי ג' – לפניו ומתחת לו.

כתי ד' – שמה לה למטרה את חרטום המטוס.

וקבוצות נוספות, ככל שהן מצויות, יורות אל נקודות קבועות אחרות סביב למטרה.

כל איש צריך לדעת מראש את זווית הכיוון הקבועה לו.

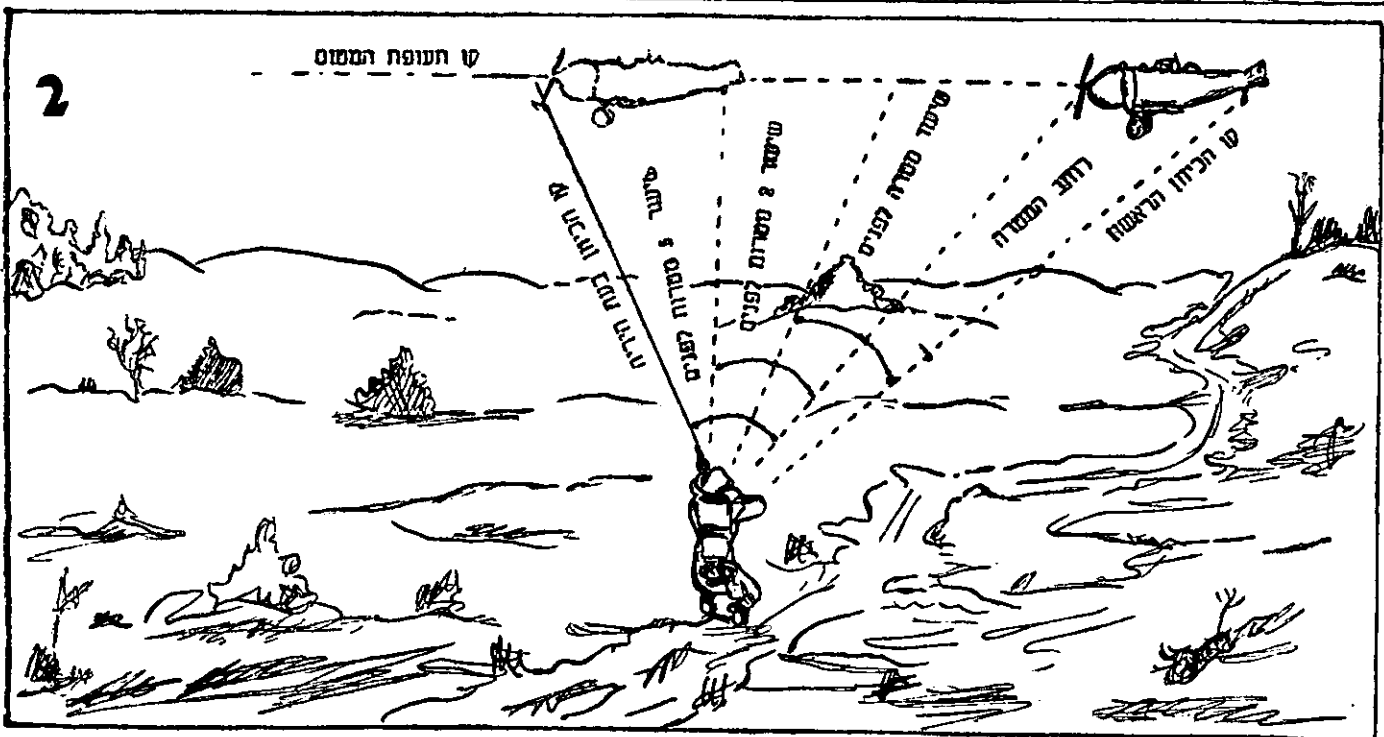
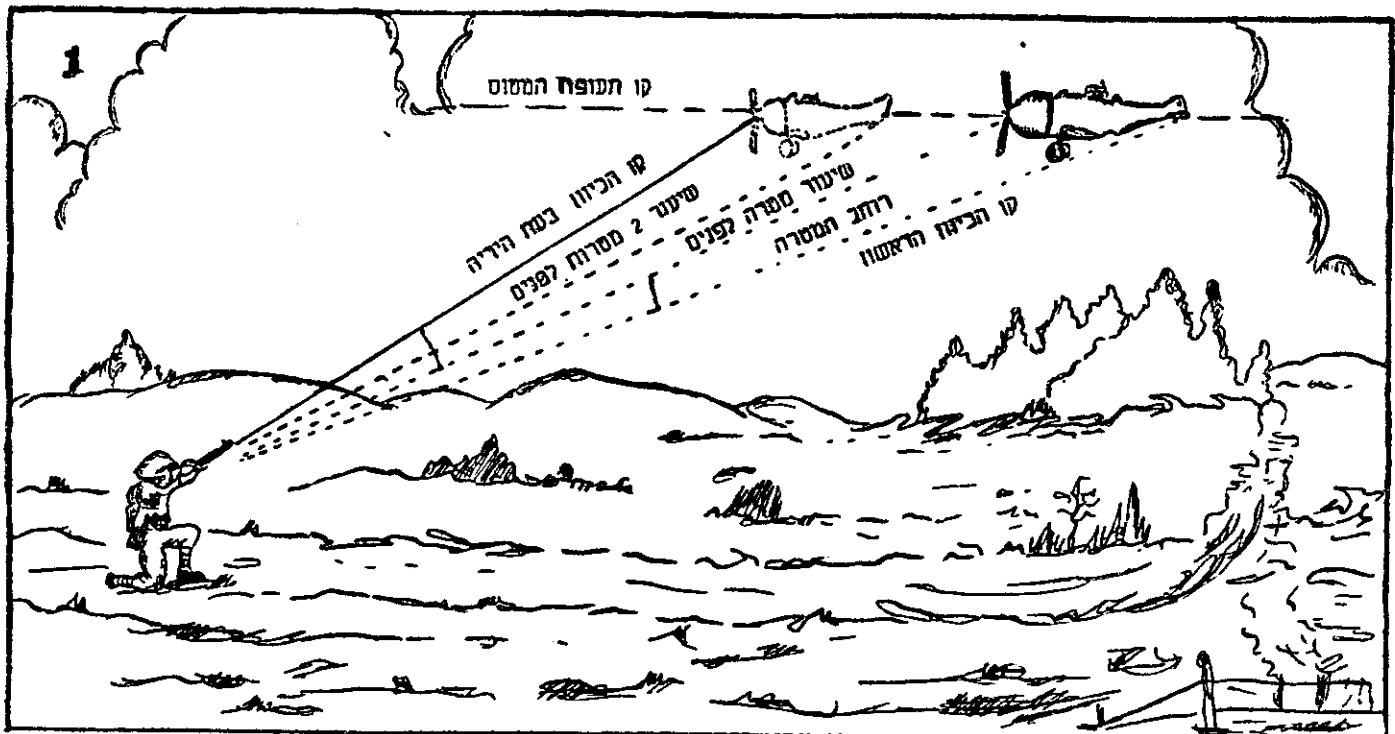
איש אינו רשאי לירות עד הנתן הפקודה.

כל כיתה ב«משמר הארץ» אדיר חפצרה להפיל מפצץ נאצי. במקרים רבים הוכיחה אש-רובים את תועלתה בנידון זה, ולזכורת «משמר הארץ» רשומים כבר מטוסים רבים שהופלו בדרך זו.

ההזדמנות הנאה ביותר לירות אל מפצץ היא בשעת צלילתו. אם שורה של מטוסים מפציצה תוך כדי צלילה ישנם כל הסיכויים להפיל לפחות אחד מהם – בתנאי, שכל איש «המשמר» ידע את המוטל עליו ברגע הקשה. אש מבוהלת היא למותר ואינה אלא בזבזן של תחמושת. השיטה שיש לנקוט בה היא – מטר-כדורים בצורת מניפה המכוונת אל נתיבו של המפצץ.

האש צריכה להיות מבוקרת; יורים מטר-
 כדורים רק עם הנתן פקודת ה«אש».
 מצב כריעה הוא, אולי, המצב המתאים
 ביותר בשביל יריה אל מטוסים.

אולם משניתנה יצליפו כולם כאיש אחד.
 ביריה אל מטוסים צוללים אין לבזבז יותר
 מכדור אחד לכל מטרה. לעתים, כשמודמן מטוס
 בודד, אפשר ללוות את נתיבו ביריות, ואולם

1. האוירון עובר במסעה אפקית מעל הראש.
2. האוירון במסעה אפקית שלא מעל הראש.

תורכיה

«טיימס» מה-5 בנובמבר מוסר שקלובי-התעופה התורכיים, הידועים בשם «דֶ-צפור התורכית», מתפתחים בזמן האחרון במהירות רבה. אם כי התנועה נוסדה רק בקיץ 1935, כבר ניתנה אפשרות לאלפי צעירים להשתלם במקצועות התעופה השונים. המקצועות העיקריים הם: דָאָה, צנחנות, רדיו-של-תעופה, נְבִיגָצִיָה, טִיס. לכל חבר-תלמיד ניתנת קודם-כל הכשרה בדאיה ובצנחנות; כל אחד חייב לעשות לפחות ארבע קפיצות מהאוויר, טרם יקבל את תעודת-הגמר; הקפיצה האחרונה היא במקובץ מתוך אירון גדול.

סוריה והלבנון

העתונות הבירותית, ובפרט «צאות-אל-אחרר», מוסרת תיאורים מרובים ממכרות הפחם שנתגלו על יד כפר חצביה ובמקומות אחרים בלבנון הדרומי, על גבול ארץ-ישראל. המכרות נמצאים בשכבות עליונות, ואין כל קושי להגיע אליהם; מין הפחם הוא משובח מאוד. לפי דברי העתונים הערבים ניתנה הדחיפה לגילוי זה על ידי ביקורו של איש-מדע ציוני מא"י בשנת 1938; הוא הוכיח על יסוד מחקר משנת 1836, כי בסביבות מסוימות בלבנון הדרומי נמצא פחם.

«צאות-אל-אחרר» מסוף דצמבר מודיע גם על גילוי עפרות ברזל באותה סביבה; הבדיקות שנעשו מראות על 90 אחוז ברזל נקי.

עירק

«דיילי טלגרף» הלונדוני מוסר מפי כתבו מבגדד: «במקרה של תנועה גרמנית לצד המזרח תהא עמדתה של עירק מושפעת מאוד מהתנהגותה של תורכיה. גרזבא, הציר הגרמני, עזב את בגדד מיד לאחר פרוץ המלחמה בין אנגליה לגרמניה; אז חוסלו גם היחסים הדיפלומטיים בין עירק ובין גרמניה, אולם גבריאל, הציר האיטלקי נמצא עדיין בבגדד, ואין כל אות-רצון

לניתוק היחסים הדיפלומטיים עם איטליה. אף-על-פי-כן אין אוהבים את האיטלקים בעירק, כשם שאינם אוהבים בשאר הארצות הערביות».

העתון הבגדדי «אל-בלד» מודיע, כי ממשלת עירק חילקה בין פקידיה מסכות-גנו. רכישת המסכה היא על חשבון הפקיד; מחירה נקבע ל 254 מיל.

«פלשתין» מוסר, כי לשכת המסחר הערבית בירושלים קבלה ידיעה מאת הקונסול העירקי כי אין עירק מעונינת ביבוא הדריים מארץ-ישראל. יש לה לפי שעה די הדריים משלה. עירק הטילה מכס של 25 אחוזים על הדרי-חוץ. הקונסול איננו נכון לעשות שום הקלות למשלוח פרי-הדר מאיי לעירק.

הממשלה העירקית הודיעה על מינוי ועדה מיוחדת לחקירת הסכסוכים בין עירק לסעודיה בדבר ציון הגבולות ובדבר זכויותיהם של השבטים הנודדים, המשתייכים לשתי המדינות. ועדה זאת תברר גם את שאלת שייכותם של נאות-מדבר אחדות.

אִירָן

בתקציבו של מיניסטרו-התנועה האיירני הוקצב סכום של 10.750.000 לייש לבנין מסילות-ברזל חדשות-בעיקר, ליד המפרץ הפרסי.

ממשלת אירן קבעה מחירי-חובה לכל מיני סחורות-ארג. פקידי השלטון יבקרו בקביעות את בתי-החרושת ובתי-המלאכה לצרכי-טכסטיל. הריוח המכסימלי שנקבע למיצרי אריגים הוא 8 אחוזים.

מצרים

«אל-אהרם» מודיע, שמועצת המיניסטרים המצרית עומדת לדון על הדרך בה תנהוג עם השופטים והפקידים האיטלקים

של בתי-הדין המעורבים, שהוחלט בפרינציפ לפטרם. נתעוררה השאלה, אם להוסיף לשלם את משכורתם, או לתת להם הענקה חד-פעמית. מיניסטרוני המשפטים מצא לנחוץ לדחות את סיטורי השופטים והפקידים, למעשה, עד שיסוים הדיון על הצד הכספי של הבעיה.

לפי ידיעות העתונות הלונדונית. התחייבה ממשלת אנגליה לקנות את כל יכול הפשתן במצרים. כידוע, כבר קיימת התחייבות דומה לכך ביחס לכותנה המצרית.

סעודיה

לפי ידיעות העתונות הלונדונית שלח מוסוליני לסעודיה שליח מיוחד, את הקולונל גרנסיני, לנהל משא ומתן על פיתוח יחסי ידידות בין איטליה לסעודיה. «דיילי סקטש» משער, שהשליח האיטלקי מבטיח לאבן-סעוד לתמוך בהרחבתה של סעודיה על חשבון עירק ועבר-הירדן. כידוע, דהכריז אבן-סעוד, שאין בדעתו לסור מגיטרליותו במלחמה הנוכחית.

דרום-אפריקה

לפי הודעה בפרלמנט הדרום-אפריקני בסוף אוקטובר, היה אחוז היהודים בין המתנדבים לצבא המדינה כדלקמן: במחוז-הפיקוד קנד (יוהניסבורג וכו') - 15%, במחוז דרבן (ניטל) - 8%, במחוז קיפטאון - 9%. אחוז היהודים באוכ-לוסיה הלבנה בשלושת מחוזות אלה הוא בערך 4.5%. המספר הכללי של בני דרום-אפריקה שהתנדבו לצבא-המשלוח הוא, בהתאם להודעתו הרשמית של סמטס, מאה אלף איש.

ב 8 בנובמבר גאם הגנרל הרצוג, (יריבו המדיני של סמטס), את נאום-הפרידה מבחוריו עם עזיבתו את הבמה הפוליטית. הוא הזהיר את ידידיו הבורים שלא יגררו אחרי הלך-הרוח הקיצוני של המפלגה הבורית הלאומונית המאוחדת - שבה תמך לכתחילה. וזה עיקר דבריו: «... השיתוף עם האנגלים הוא הכרחי. אנחנו הצלחנו כבר להרחיק מאתנו את היהודים ואת בני הגזעים הצבעוניים; עשינו את כל

שכנינו לאויבים, וכעת הננו מתחילים להרחיק גם חלקים מבני עמנו. איך תוכל מפלגה מעין זו לקוות שתגיע בזמן מן הזמנים לשלטון בדרום-אפריקה?».

בגבול הצפון-מערבי של הודו

העתון הלונדוני «סנדי כרוניקל» מפרסם בגליונו מן ה-10 בנובמבר ארז הידיעה הבאה: «שבט עברי טהור, בשם בני-ישראל, החונה בפינה צפונית-מערבית של הודו, התגייס כולו להגנת גבולותיה של האימפריה בשטח חמור זה. יהודים אלו חיים בצפון-הודו זה יותר מחמש מאות שנה, והם נוהגים לאמן את צעיריהם באמנות המלחמה, לפני שהם מכניסים אותם בעול מצוות».

תכניות מדיניות

הפרוטוקול הרשמי של בית-הנבחרים האנגלי מיום 16.10.40 מוסר על דו-שיח בין הציר הליברלי ג. מנדר וסגן מיניסטר-החוץ פטלר בדבר הפדרציה הפן-ערבית. וזה נוסח הדברים: מנדר: «אילו הבטחות ניתנו לארצות, שיש להן נגיעה ליסודה של פדרציה פן-ערבית חפשית לאחר המלחמה?»

פטלר: «שום הבטחות לא ניתנו». מנדר: «האם מתיחסת הממשלה באהדה לתכנית זו?» פטלר: «אכן זו היא תכנית חשובה ומעניינת מאוד».

המצב הצבאי

תחת הכותרת «תכניות התקפה על ארץ-ישראל» כותב סופרו הצבאי של «טיימס»:

«יסוד בסיסי-אוויר גרמניים בסביבת מקורות הגפט הרומניים מהווה איום לתורכיה, אולם לא תהא לבסיסים אלה השפעה בלתי-אמצעית על עמדותינו בארץ-ישראל. אפילו אם הגרמנים יכבשו את בולגריה, לא יגיע צבא האוויר הגרמני לקרבה אפקטיבית לחיפה».

התקפה על תורכיה, כדי לפרוץ משם, דרך סוריה לארץ-ישראל, אינה יכולה להחשב בגדר של אופרציה מעשית בחורף. מהגבול הבול-

את ארץ-ההרים האנטולית, מוכרח עוד לספס בשיאי טאורוס, המגיעים עד 12.000 רגל. הטאורוס הוא אחד המכשולים האסטרטגיים החמורים ביותר בעולם: הקור הוא ללא-נשוא וקשים ממנו הם הרוחות העזים. כושר-הקרב של הצבא התורכי הוא גבוה, והוא יגבר פי כמה, אם יפעל בתנאים כהרי-ארצו».

גרי עד חלב יש כשש מאות וחמשים מיל בקר-אוויר, ומחלב לחיפה - עוד כשלוש מאות מיל בערך. הדרכים בשטח זה הן מעטות מאוד; הביצורים התורכים על גבול בולגריה הם חזקים, והקו השני - קו צ'טלדז'יה - המגין על איסטנבול, הוא עוד יותר חזק. מעברי אסיה הקטנה מתפתלים בין הרים רבים וקשים והרוצה לפלוש לסוריה, לאחר שעבר בשלום

ב י ו נ י ו כ נ י ו

«אל-סירט» מודיע ממקור נאמן, כי הממשלה צייתה על שחרור אחרוני העצורים הערבים. מספרם, לדברי העתון, אינו גדול.

«פלשתין» מאמצע דצמבר הודיע, שעשרה אסירים ערבים שוחררו מבית-הסוהר בירושלים, לפי שזמן מאסרם הוקטן. «אל-דיפאע» מוסר, שבחיפה שוחררו, מאותה סיבה, יותר ממאתים אסורים.

«פלשתין» מבקר את השלטונות, על שאין הם מגשימים את התקוות שתלו בהם בענין שווק ההדרים. העתון שואל: מדוע קנתה אנגליה את כותנת מצרים ולא קנתה את הדרי הארץ; והלא הכותנה איננה מתקלקלת אם תהיה מונחת במחסן עד בוא שעתה להמכר, מה שאין כן פרי ההדר?

יוסף חנה, עורכו של «פלשתין», שידר ב-18 בדצמבר מרדיו ירושלים הרצאת-ניתוח על התפתחותה של הספרות הערבית בדור האחרון. לפי דבריו ניכרת ירידה בספרות הערבית בכל הארצות שקיים שם שלטון לטיני - כמו בסוריה, בלוב, בטוניס, באלג'יר ובמרקו. בארצות אלו פועלות מגמות-התבוללות חזקות בין הערבים. לעומת זה, ישנה התקדמות ספרותית בארצות הערביות, הניתנות להשפעה אנגלו-סכסית. בין האחרונות ציין המרצה ביחוד את מצרים, ארץ-ישראל ועירק.

כתב «פלשתין» בשכם מוסר, כי צעירים שנת גייסו לצבא בילו בעיר את החופש שניתן להם לרגל חג המולד הנוצרי. הם שוחחו על היחס הטוב של הקצינים אליהם ועל האוכל והלבוש המצוינים, שנותנים להם. בהשפעת דבריהם גדל מספר המתגייסים בשכם.

«אל-סירט» מוסר באהדה על המועצה של המורים היהודים לערביה, שנתכנסה בחיפה בתחילת נובמבר, ביזמת הסוכנות היהודית. העתון מביא את החלטת המועצה, האומרת שידיעת היהודים את שפת הדיבור הערבית היתה להם לעזר ביצירת יחסי ידידות עם תושבי הכפרים הערבים הסמוכים.

«אל-דיפאע» מודיע מרבית-עמון בשם ד"ר ג'מיל תותנאג'י, מנהל מחלקת הבריאות של עבר-הירדן, כי בריאות התושבים בעבר הירדן הוטבה באופן ניכר בשלושת השנים האחרונות. מספר המיתות ירד מ-26 עד ל-18 לכל אלף; מספר הלידות עלה מ-35 עד 45 לאלף; מיתת התינוקות ירדה מ-242 ל-173 לאלף.

«פלשתין» מודיע, כי אלף איש מבני העדה היג'נית בארץ הביעו את נכונותם להתיצב לצבא יג'ן. מספר היג'נים בארץ-ישראל הוא כשמונה-השעה אלפים ג'פ; מלבדם נמצאים בארץ כשנים-עשר אלף יהודים אזרחי יג'ן.

«מנהיגות» מאת מיר-גנרל י. מ. א. דארנט (הוצאת «נוטר»)

«הפוך בה והפוך בה» – יש לאמר על הרצאתו של המיר-גנרל י. מ. א. דארנט, העוסקת בכמה מהבחינות הפסיכולוגיות של מנהיגות, ביחוד במידה שהן נוגעות לקצין ולחייל האוסטרלי». הנושא העיקרי של החוברת הוא – כיצד לנהוג בחיילים ולהתהלך עמם; גם הספרות האנגלית על נושא זה אינה מצטיינת בעשירות, ובעברית, דומני, לא נכתב על נושא זה כלל. ויפה עשו המוציאים שבתרו לתת בעברית חוברת על «המנהיגות במידה שהיא נוגעת לצבא האוסטרלי».

כל-כך מרובים קוי האופי המשותפים לצעיר האוסטרלי ולצעיר העברי בארץ. «יש להם. בדרך כלל, דעה מצויינת ביותר על עצמם... עשויים הם להאמין שיש בידם לבצע, כהרף-עין, דברים שעמים אחרים השיגום בשנות מאמצים ומסירות-נפש. שוררת אצלם דעה כללית, שבין עלות השמש לשקיעתה יכולים מאות אלפי אנשים לתפוס בנשק, וכי כדי להיות חייל אין אדם צריך אלא ללבוש מדיכ, ולהחזיק ברובה... יש להם כוחות פיזיים, יזמה, אומץ-לב ושכל... ועוד: «האוסטרלי גולד וגודל באוירה בלתי-צבאית. משחר ילדותו הורגל למושגי חופש אינדיוידואלי רב... רגיל הוא לשמוע דברי בקורת על ממשלתו באין מפריע, ויש אשר הוא עצמו כבר היה למבקר מובהק. אין לקוות פתאום, שהדרישה לותר על רצונו זה, לציית בחפץ-לב ובזריזות לרצון אחרים – תהיה קלה בשבילו».

האם אין דברים אלו, המכוונים לתת מושג על אופיו של הצעיר האוסטרלי, מזכירים במקצת את אופיו של הצעיר העברי בארץ?

מטרת ההרצאה היא להתוות את הדרך להשגת משמעת צבאית אידיאלית: «הכשרת המנהיג לנהוג, והכשרת החייל להלחם». אחרי ציון ערכו הרב של כל מפקד – ואף של הנמוך ביותר – במלחמה שבימינו, מנתח המרצה בקיצור נמרץ את השפעת תנאי-המלחמה המודרניים על רוח החייל; והוא בא לידי מסקנה שתנאים אלה דורשים מן החייל לא רק אימון תכני-מקצועי, כי אם גם רמה מוסרית גבוהה. מכאן – שאין די בהכשרתו התכנית של המפקד. עליו לדעת גם איך לנהוג באנשים; הם – עיקר «המכשירים» אשר בידי המנהיגים הצבאיים».

לא יזו משמעת צריך לשאוף? לדעת המרצה אסור שתהא «עיוורת» – עליה להביא לידי הבנה משותפת בין החייל לבין מפקדו. תקופת הטירונות היא המכרעת לגבי ענין זה, והטיפול שמקבלים הטירונים לפני עברם לשירות פעיל הוא הקובע, אם יהיו חיילים טובים או גרועים. מכאן עובר המחבר לדון על שיטות-ההסברה, אורח התנהגותו של הקצין, דרכי ההגבה במקרים מסובכים וכדומה. הטקט, השכל הישר, חוש-ההומור והרוח הטובה – כל אלה הם מסגולותיו של המפקד הטוב; המגע האישי עם אנשיו, הוא חובה על המפקד. כדאי להביא בזה כמה מדברי המרצה: «גודל הנפש, רגש המסירות והחובה – רק לעזרתם יוכל המנהיג לפנות במסיבות המלחמה... ואין דבר שיכפר על אי-ידיעת הטבע האנושי... יחידה צבאית הראויה לשמה – הריהי כחברותא... דבר אל האנשים כאל אנשי-סודך והסבר להם את הענינים... השינויים בכלי-הנשק ובדרכי-המלחמה דורשים בימינו מידת הסברה רבה... בשעה שקציני הצבא האוסטרלי דברו אל מחלקותיהם לפני הקרב לא היו פותחים במלים: הנה אתם יוצאים עתה לכבוש מקום פלוני. אלא אמרו: אננו יוצאים עתה לכבוש מקום פלוני. עולם מלא מבדיל בין שתי צורות פניה אלה».

«ישנם קצינים – כותב המחבר במקום אחר – אשר חסר להם אותו משהו שאינו ניתן להגדרה ולמישוש (אני קורא לו מגע אנושי), שהוא קובע את ההבדל בין הצלחה וכשלון... מאמץ בלתי פוסק והסתכלות עושים הרבה. הקצין הבינוני בתוכנו, רק אמצעי אחד ברשותו, שבעזרתו יוכל לעלות למעלת מנהיג – והוא עבודה קשה».

ועוד כמה משפטים, הראויים להחרת עמוק בהכרתם של בני עם, המתחיל לבנות מחדש את ארגון ההגנה שלו. בתקופת-התחלה זו יש סכנה, שהאנשים הקרויים להיות מפקדים ילכו שבי אחרי החיצוניות שבשגרה הצבאית ועל כן טוב לחזור על דברי המחבר ולאמור: «נהג בחייל כבאדם, והישר מבטך אל עיניו בשעה שאתה מדבר אליו. נהג בו בדרך שהיית רוצה שינהגו בך, אילו היית במקומו והוא במקומך... אפשר להדריך ולתת פקודות באופן כזה ובנעימת קול כזו, שלא לעורר בחייל כל רגש אחר זולתי רצון עז לציית».

גם ביחסים עם חיילים רשלנים ורעים אין זה מן ההכרח כלל לדבר תמיד בקול זועף. «הקצין היודע בשעת הצורך לאמור הלצה נאה, זריזה ושנונה, כוחו יפה לטפל בחייל שהוא טרדן מלידה; הדרך הטובה ביותר לבטל את השפעתו של טיפוס זה, היא להביא את חבריו לידי צחוק עליו. אכן יש לזכור, כי הלגלוג והשנינה, הם נשק אכזרי, ולעולם אין להשתמש בו כלפי החייל הטוב». יש בחוברת זו כדי לעזור למפקד ולקצין העברי הצעיר להגיע לידי יחסים עם חייליהם אשר יהיו לברכה לענינם המשותף. עד כי יוכלו להתברך בלבם ולאמור: «אמנם אתה מנהיג שלהם, אך גם רע וידיד. למען איש כזה, ויחד עמו, יהיו מסוגלים לשאת כל מחסור ולבוז לכל סכנה».

ג. דורי

«זבולון לחוף ימים ישכון» מאת י. ברסלבסקי

החבל הימי לישראל הוציא זה עתה חוברת חדשה ממערכת החוברות, שהוא מפרסם על נושאים הנוגעים בעניני הים. חוברת זו, פרי עטו של אחד מחוקרינו הצעירים, פותחת בסקירה היסטורית על העם העברי והים. אחר זאת מתאר המחבר את מפרץ חיפה-עכו ואת עמק זבולון לפרטיהם. וכן הוא מקדיש כמה סעיפים בחוברת לתעשיות העתיקות של הסביבה (חול הזכוכית ותעשית הזכוכית, ציד החלזון ותעשית התכלת והארגמן, דיג וספנות, תעשית מחצלאות, תעשית סוכר וגידול צמר-גפן). החוברת היא סקירה פופולרית וממצה על סביבה זו: תכונות קרקעה, אקלימה ודברי ימיה. נראה, כי המחבר יודע את הסביבה למעשה, מתוך סיורים רבים, והוא מגלה בקיאות רבה

גם בספרות שנכתבה על הנושאים שהוא דן בהם, הפזורה ברובה במאמרים ורשימות שונות. החוקר ימצא, אולי, מקום לחלוק על כמה מהנחות המחבר, כגון בדבר שאלת הישוב העברי בשפלה בימי בית ראשון (ע"ע 9-11). גם מה שהוא מביא מן התנ"ך אפשר להסביר בדרך אחרת; כגון, למשל, מעשה אניות יהושפט (ע' 8), שהוא לדעת כותב הטורים האלה הוכחה לבורותם של אנשי יהודה במסכת ההפלגה בים, ואין בו כלל משום הוכחה לשליטתם בחוף השרון. (על עצם העובדה, שבני יהודה שלטו בחוף זה, אין כותב הטורים האלה חולק). אבל עיקר חשיבותה של החוברת היא בזה, שהיא מביאה לפני הקורא העברי סיכום של ידיעותינו על חבל הארץ הנדון, בתוספת סקירה על המגע של ישראל אל הים בימי קדם.

יתרון גדול לחוברות אלה שהן מנוקדות. אולם המנקד מקבל על עצמו אחריות גדולה, מבחינת «ולפני ענה לא תתן... מכשול», ועל כן חייב הוא לדקדק כחוט השערה. אם החליט המנקד לנקד צר (חסר), צריך היה להחזיק בניקוד זה בכל הספר, ולא לעבור לפרקים למלא (צור - ע' 5). בספר מנוקד קשים ראשי-התבות בדרך כלל, ומן הראוי להתירם; אך הנקוד ע"י (על-ידי) הוא מחוסר טעם והגיון. בכמה ביטויים לא דקדק המחבר, כן כתב (ע' 4): «חופים מסוימים... נמנים על האזורים המכונים וכו'», וכבר העירו יודעי לשון, כי «נמנה על» פירושו - משתתף עם כמה אנשים אחרים בדבר מה (כן נמנות כמה משפחות על קרבן פסח, אם כל אחת מהן קטנה מכדי אכילת שה בשלמותו); רצונו היה להגיד «נמנים עם» או «נמנים בין», כלומר נחשבים על איזו סיעה או כיתה או כיוצא בזה. - אכן פגמים קלים אלה אין בהם כדי לגרוע מטובה ומערכה של חוברת יפה זו. ומן הראוי שכל איש מישראל יקרא בה בתשומת לב.

יש"י

ה כ ל ב
 כחבר-לקרב
 במלחמה
 (ראה עמוד 44)

כלב נושא כלי עזרה ראשונה רץ בשליחותו.

הכנסת יונת-דואר לחוך סל על גבו של כלב.

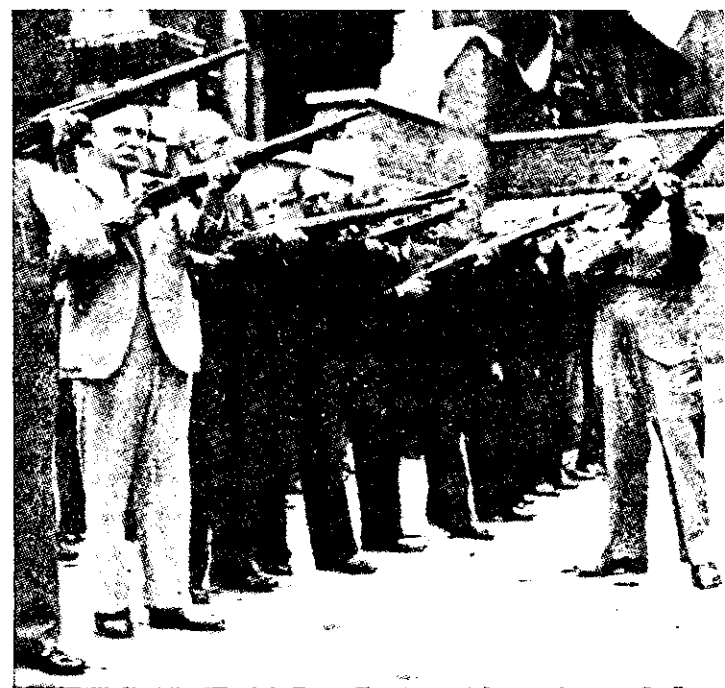
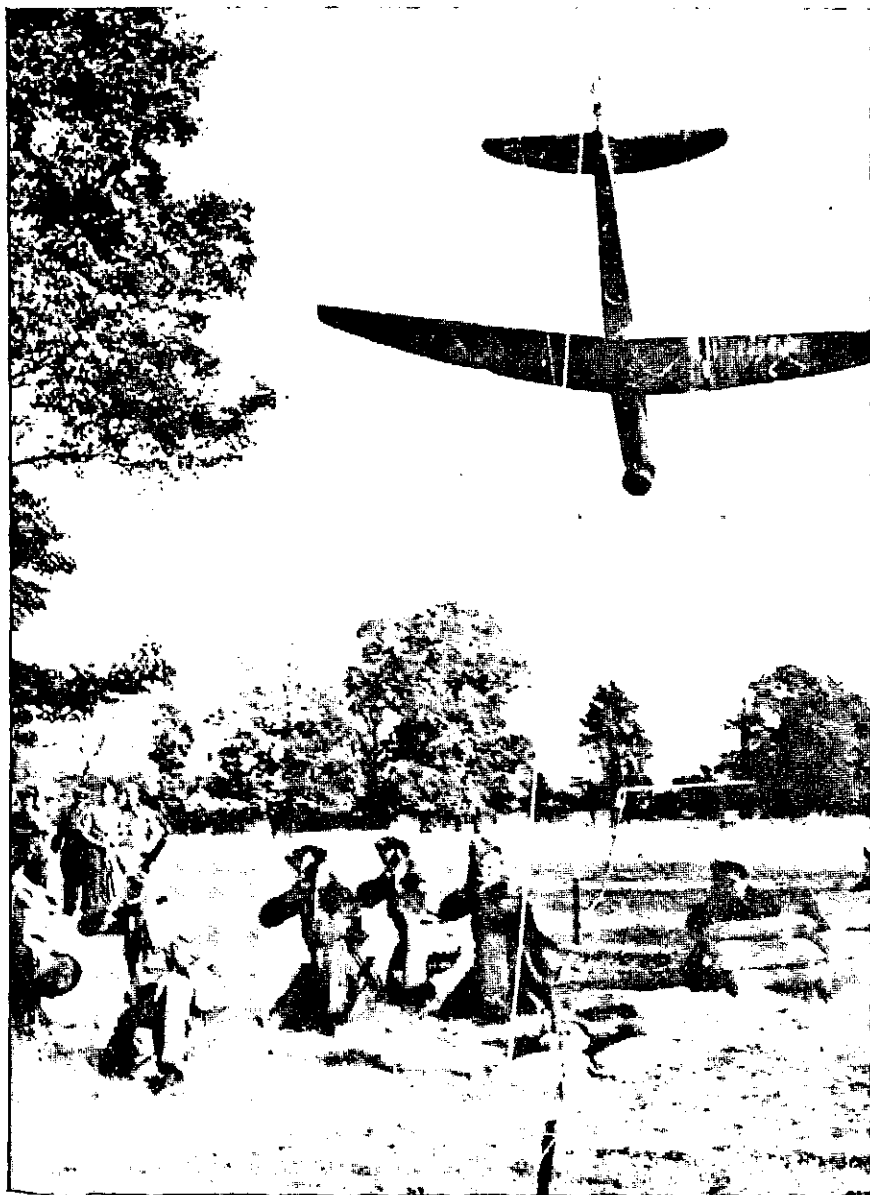

חיילים וכלבים במסכות-גז עוברים דרך מסך עשן.

משמר הארץ
בריטי מתאמן
קדם את פני
פולשים הנאצים

סרג'נט, שנתעור במלחמת העולם הקודמת בשתי עיניו, נראה כאן, כשהוא מדריך חברים זקנים וצעירים של "משמר הארץ".

חברים של בית-הלורדים ובית-הנבחרים, שהתנדבו ל"משמר הארץ", באימוניהם.

בנק הפועלים בע"מ

תל-אביב

ת.ד. 273 - טלפון 4296/97

ההון הנפרע והרזרבות
190.000 ל"א"י

מנהל עסקי בנק
לכל עניניהם

דָּבָר

עתון פועלי-ארץ-ישראל

העורך: ב. כצנלסון

«דבר» הוא עתון מדיני, ספרותי, אינפורמטיבי וחנוכי ושוקד על מפעלו של צבור הסועלים בארץ-ישראל.

«דבר» הוא העתון היומי הנפוץ ביותר בארץ. מחיר החתימה: בארץ 1.800 מא"י לשנת, לחצי שנה 900 מא"י, לחדש 150 מא"י.

בחו"ל: לשנה 10 דולרים, לחצי שנה 5 דולרים, לרבע שנה 3 דולרים.

הכתבת: «דבר», תל-אביב, ת.ד. 199

הצופה

עתון יומי, נאמן למסורת ישראל ולכל קדשי האומה

מחיר החתימה: לשנה 1.800 לא"י; לחדש 150 מא"י; גליון בודד 5 מא"י.

כתובת המערכת והנהלה: תל-אביב, רחוב הרכבת 12, בית הסוכנים, ת.ד. 2045.

הבקר

עתון יומי מדיני וספרותי

מופיע בתל-אביב בבוקר ובצהרים

בטאון הצבור האזרחי בארץ שורת אינפורמציה מיוחדת לעניני האכרים והמושבות

עתון עממי ובלתי תלוי „הבקר” הוא הדרך הטובה ביותר לפרסום מחיר העתון: 200 מיל לחדש, 2.400 מיל לשנה המערכת:

ת"א רחוב רענן 23, טלפון 4541/4542 ת.ד. 261 ההנהלה:

ת"א רח' יהודה הלוי 40, טלפון 4111 ת.ד. 261

הארץ

עתון אינפורמציוני וספרותי: טלגרמות וידיעות רבות מכל המתרחש בעולם ובארץ. מאמרים פוליטיים ופובליציסטיים לשאלות הישוב, התנועה והעולם. מכתבים קבועים מאת סופרים מיוחדים בבירות העולם ובמרכזי היהדות.

מערכת והנהלה: תל-אביב, רח' מזא"ה 56

SOLEL BONEH Ltd.

Central Contracting Office
Jewish Labour Federation

סולל בונה בע"מ

מרכז קבלני של הסדרות
העובדים העברים הכללית בא"י

Among Contracts carried out
in the past three years:

בנתיה במשך שלש שנות
המאורעות:

160 Km. metalled

Roads

"Tegart's Wall"

Barbed-wire

Frontier Fence

Tel-Aviv Harbour

Government

Hospital, Haifa

The University Hospital,
Mount Scopus, Jerusalem

Military Camps and Barracks
at Jerusalem, Natania, Sara-
fand and 60 other places

160 ק"מ כבישים

"גדר הצפון"
לאורך הגבול הסורי

נמל תל-אביב

בית-החולים
הממשלתי בחיפה

בית-החולים האוניברסיטאי
בירושלים

מחנות צבא בירושלים, נתניה,
סרפנד ובעוד 60 מקומות שונים

משרד קבלני קואופרטיבי

של העובדים העברים בתל-אביב בע"מ

קבלן לבנינים, כבישים, נמלים ועבודות צבוריות שונות

קיים משנת 1930

בזמן קיומו הוציא לפועל עבודות שונות ע"ס למעלה משני מיליון פונט.
עושה את עבודתו באחריות, דיקנות ומהירות.

חמיאת תנובה

עשירה
בויטמין

A

טבעית, טריה
ובעלת ערך תזונתי גבוה

סיגריות גליל

20-27 סיגריות

18

10-13 סיגריות

9

טובות יותר-וזולות יותר

ח. טיבר

■

מ ל ט « נ ש ר »
עצים וחמרי בנין

■

תל-אביב:
דרך יפו—תל-אביב 37 טלפון 2548

ח י פ ה:
רחוב המלכים 33 טלפון 386

מפעיל בע"מ

תל-אביב
רחוב נחלת בנימין 57
תל. 2901 ת.ד. 198

●
●
●

מכונות כתיבה
מכונות חשבון
מכונות הכפלה
הנהלת חשבונות
רהיטי משרד

בנק אנגלו-פלשתינה

בערבון מוגבל

THE ANGLO-PALESTINE BANK Ltd.

Incorporated in England

לונדון תל-אביב (4 סניפים) יפו ירושלים חיפה
הדר-הכרמל טבריה צפת פתח-תקוה חדרה רחובות

LONDON TEL-AVIV (4 Branches) JAFFA
JERUSALEM HAIFA HADAR-HACARMEL TIBERIAS
SAFAD PETAH-TIKVAH HEDERA REHOVOTH

להספקת כח-זרם-אור!

דיזלים ומוטורים חשמליים
גנרטורים
אנרגטים קטנים מטולטלים עבור זרקורים
משקפות שדה • מצפנים
מנורות חשמל מכל הגדלים עד 500 וט
כל מיני חמרי חשמל

מספק

המשביר המרכזי בע"מ

תל-אביב • חיפה

המחלקה התכנית